

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

มารุต พัฒนาผล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ธันวาคม 2546

ลิขสิทธิ์ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

370.1523

๒4๙411

ร.3

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อ

ของ

มารุต พัฒนาผล

1547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ธันวาคม 2546

ร. 3

มารุต พัฒนาผล. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน กับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 727 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - stage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน และแบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์พหุระดับ ด้วยเทคนิคการลดหลั่นสอดแทรกเชิงเส้นตรงโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป HLM version 5.0 students for windows ซึ่งมี รูปแบบการวิเคราะห์ 2 ระดับ ได้แก่ การวิเคราะห์ระดับนักเรียนและการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน กับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.616 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน กับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.602 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน พบว่า ตัวแปรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ส่งผลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัว ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND THE
HAPPINESS IN LEARNING OF PRATHOMSUKSA VI STUDENTS IN SUPHANBURI

AN ABSTRACT
BY
MARUT PATPHOL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

• December 2003

Marut Patphol. (2003). *A study of the relationship between some factors and The Happiness in Learning of Prathomsuksa VI Students in Suphanburi*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Churi Wongrattana, Asst. Prof. Raweewan Panpanich.

The purposes of this research were 1) to study the relationship between the independent variables at student level such as self - esteem , adaptation ability and attitude toward teacher and independent variables at classroom level such as child - centered approach and teacher characteristics and the happiness in learning, and 2) to find variables at each level that contribute to the happiness in learning. The samples consisted of 727 students from Prathomsuksa VI in the first semester academic year 2003 of schools under the Office of Education Service Area in Suphanburi. ; selected by using two - stage random sampling. The instruments for data collection were questionnaires on happiness in learning, self - esteem, adaptation ability, attitude toward teacher, child - centered approach and teacher characteristics. Multiple analysis technique through HLM (Hierarchical Linear Model) of two levels (student level and classroom level) was used to analyze data through program HLM version 5.0 Student Edition for Windows.

The results of the research were as follows :

- 1) The multiple correlation coefficient between the independent variables at student level and happiness in learning was 0.616 that was statistically significant at the .01 level.
- 2) The multiple correlation coefficient between the independent variables at classroom level and happiness in learning was 0.602 that was statistically significant at the .01 level.
- 3) At student level, the independent variables contributing to happiness in learning were self - esteem , adaptation ability and attitude toward teacher that were statistically significant at the .01 level.
- 4) At classroom level, the independent variables contributing to happiness in learning that were statistically significant at the .05 level were child - centered approach while teacher characteristics were statistically significant at the .01 level. When considerate at beta weight of independent variables at student level , the results were The child - centered approach variable contributed by positive to the regression slope of teacher characteristic contributing to happiness in learning that was statistically significant at the .01 level but it contributed by negative to the regression slope of adaptation ability that was statistically significant at the .05 level.

ปริญญานิพนธ์นี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย

“ทุนอุดหนุนและส่งเสริมปริญญานิพนธ์”

ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2546

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ของ
นายมารุต พัฒนาผล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ์ ทะวานนท์)
วันที่๒... เดือนธันวาคม..... พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.ละเอียต รัชต์เผ่า)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ เนื่องด้วยได้รับความเมตตากรุณา ความช่วยเหลือเกื้อกูล การให้คำแนะนำต่าง ๆ จากรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ประธานกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ และอาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เผ่า ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ของผู้วิจัยให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เผ่า อาจารย์ชวลิต รายอาจิณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ เหมะประสิทธิ์ อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ และอาจารย์ ดร.วรรณิ ไทยานันท์ ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้บริหารโรงเรียน คณะครู - อาจารย์ และนักเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้ และตลอดระยะเวลาของการทำปริญญานิพนธ์ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และอาจารย์ทองเจอะ สุขโข ที่ได้ให้กำลังใจ และกำลังทรัพย์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษาและทำปริญญานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้ให้ความรู้ และให้การอบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดมา

มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	7
	สมมติฐานของการวิจัย.....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้.....	11
	ความหมายของความสุขในการเรียนรู้.....	11
	ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข.....	12
	ปัจจัยที่จะทำให้ให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้.....	15
	ความสำคัญของการมีความสุขในการเรียนรู้.....	18
	ลักษณะพฤติกรรมและความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้.....	18
	การวัดความสุขในการเรียนรู้.....	20
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง.....	21
	ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง.....	21
	ลักษณะของนักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง.....	22
	ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน.....	22
	การวัดความภาคภูมิใจในตนเอง.....	23
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว.....	23
	ความหมายของการปรับตัว.....	23
	กลไกทางจิตของการปรับตัวของนักเรียน.....	24
	ลักษณะของนักเรียนที่มีการปรับตัวที่ดี.....	26
	ความสำคัญของความสามารถในการปรับตัว	
	ที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน.....	27
	การวัดความสามารถในการปรับตัว	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ.....	28
ความหมายของเจตคติ.....	28
ลักษณะของนักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน.....	29
ความสำคัญของการมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน ที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน	29
การวัดเจตคติ.....	29
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	31
ความหมายและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	31
หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	32
ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	33
ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีต่อความสุข ในการเรียนรู้ของนักเรียน.....	35
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูผู้สอน.....	36
ความหมายของบุคลิกภาพ	36
คุณลักษณะของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน.....	37
ความสำคัญของคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอน ที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน.....	38
การวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน.....	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พระดัต.....	39
แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์พระดัต.....	39
ความหมายของการวิเคราะห์พระดัต.....	41
วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์พระดัต.....	42
ลักษณะโครงสร้างของข้อมูลพระดัต.....	43
การวิเคราะห์พระดัตของการวิเคราะห์ถดถอย : กรณีที่มี 2 ระดับ.....	44
การวิเคราะห์พระดัตด้วยโปรแกรมเอชแอลเอ็ม รูปแบบการวิเคราะห์ 2 ระดับ.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
	การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
	ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
	การวิเคราะห์ข้อมูล	70
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
	สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล	79
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย	90
	สรุปผลการวิจัย	90
	อภิปรายผล	91
	ข้อเสนอแนะ	94
	บรรณานุกรม	96
	ภาคผนวก	103
	ภาคผนวก ก คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	104
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	107
	ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	121
	ภาคผนวก ง หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ และขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย	123
	ประวัติย่อผู้วิจัย	130

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	57
2	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน และความสุขในการเรียนรู้	82
3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน กับความสุขในการเรียนรู้	83
4	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน กับความสุขในการเรียนรู้	84
5	ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน และความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ระหว่างห้องเรียน จากการวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model)	85
6	ผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed effects) และอิทธิพลสุ่ม (Random effects) ของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน จากการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model)	86
7	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนแต่ละตัว และความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างห้องเรียน ของการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Hypothetical model)	87
8	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้	105
9	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน	106

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	7
2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ท่ามกลางวิกฤติทางเศรษฐกิจและศีลธรรม คนไทยและสังคมไทยเริ่มต้นตัวที่จะติดตามความเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติอย่างใกล้ชิด เห็นได้จากมีเสียงเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ วิธีการสอนยังไม่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีอันทันสมัย ครูยังยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุดและมีอำนาจมากที่สุด ในกระบวนการเรียนรู้ เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู ส่งผลทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นทุกข์ อับเฉา น่าเบื่อหน่าย ดังนั้นผู้เรียนทุกคนจึงเครียดและขาดความสุขในการศึกษาเล่าเรียน (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 2 - 3) ปัญหาของการศึกษาที่ผ่านมาคือการศึกษาเป็นเรื่องที่เจ็บปวดและมีความทุกข์ ทำให้เมื่อหมดสภาพบังคับก็ไม่อยากศึกษาซึ่งทำให้เป็นคนที่ติดตันทางปัญญาส่งผลร้ายต่อตัวเองและประเทศชาติยิ่งนัก (ประเวศ วะสี. 2543 : 66)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 บัญญัติว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ" และมาตรา 24 (1) บัญญัติว่า "การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 25 - 28) แต่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาก็ยังเป็นไปในลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางเสียส่วนมาก โดยที่ครูเกือบทุกวิชาให้นักเรียนทำรายงานโครงการหรือการบ้านอย่างมากมาย โดยไม่สัมพันธ์กันทำให้นักเรียนเกิดความเครียดและคร่ำเคร่งกับการทำงานส่งครูอย่างหามรุ่งหามค่ำ นอกจากนี้ครูยังมุ่งอัดวิชาความรู้ให้เด็กมากเกินไป ดังเสียงจากเวทีเด็กได้สะท้อนออกมาว่า "นักเรียนเป็นผี วิชาเป็นตะปู ครูเป็นฆ้อน ตอกเอา ตอกเอา ..." โดยครูอ้างว่าต้องสอนให้ครบหลักสูตรมีความรู้ความจำ นำไปใช้ในการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีครูส่วนหนึ่งที่พยายามจะวัดผลประเมินผล อย่างหลากหลายและตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นเครื่องมือจึงมอบหมายให้เด็กทำแฟ้มสะสมผลงานวิชาละ 1 เล่ม ซึ่งเป็นภาระหนักสำหรับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความทุกข์ในการเรียนอย่างมาก (ปัญญา ทรงเสนีย์. 2544 : 8-17) นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนก็ยังไม่ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ทำให้ไม่มีความหมายของสิ่งที่เรียน ไม่รู้ว่าเรียนไปทำไม เน้นการสอบและประเมินผลโดยการจัดอันดับในห้องเรียนซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเครียด ความเบื่อหน่าย ความเหนื่อยล้าและความซึมเศร้า (ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2544 : 22) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 2) ได้ประมวลความรู้ที่เด็ก ๆ ระดับประถมศึกษาทราบความทุกข์ผ่านทางหนังสือ เรียนอย่างนี้...มีความสุข บันทึกของนักเรียนประถมศึกษา มีใจความว่า "วิธีการเรียนการสอนของครูช่างน่าเบื่อเหลือเกิน ให้ท่องบ่นอยู่แต่ในหนังสือ เนื้อหาในหนังสือมีแต่เรื่องเก่า ๆ หรือเรื่องที่อยู่ไกลตัวเหลือเกิน ต้องจินตนาการเอาเอง เวลาเรียนก็ต้องนั่งเฉย ๆ ฟังครูพูด

ใครพูดใครคนจะถูกครูดุ ยิ่งตอนสอบยิ่งแล้วใหญ่ซึ่งทุกข์มาก เนื่องจากยังท่องจำเนื้อหาได้ไม่หมด เมื่อเรียนจบเรื่องหรือตอนท้ายชั่วโมง ครูจะให้การบ้านเกือบทุกวิชา กว่าเรียนหมดในวันหนึ่ง ๆ การบ้านเยอะมาก "

จากการร่วมมือกันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกับองค์การยูนิเซฟและสถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา (มายา) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเด็ก ประกอบด้วยเด็กจาก 76 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 304 คน เมื่อวันที่ 27 - 29 พฤศจิกายน 2541 ผลการสำรวจพบสาเหตุที่ทำให้เด็กเบื่อการเรียน และไม่มีความสุขในการเรียน มีดังต่อไปนี้

สาเหตุการเรียนรู้ที่เป็นทุกข์	ร้อยละ
1. รูปแบบการเรียน	
- รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนไม่ดี เรียนไม่สนุก เน้นการท่องจำเป็นหลัก	26.19
2. สถานที่เรียน	
- สถานที่เรียนแออัดคับแคบ อากาศไม่ถ่ายเท อยู่ใน ทำเล ที่ตั้งไม่เหมาะสม	23.81
3. สาเหตุอื่น ๆ	23.81
- ไม่ชอบวิชาที่เรียน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบถ้วน	
4. ครูผู้สอน	16.67
- บุคลิกลักษณะไม่ดี ดุเข้มเหล้า สุบบุรี่ พูดจาหยาบคาย ใช้การลงโทษที่ไม่เหมาะสม	
5. เพื่อน	9.52
- เพื่อนเกเร ชอบรังแก กลั่นแกล้ง และรบกวนการเรียน	
รวม	100.00

ที่มา : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ (2541 : 22)

ด้วยเหตุนี้ครูควรส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นความสุข สนุกและชวนให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพราะเมื่อการเรียนรู้เป็นความสุขก็จะเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ (ประเวศ วะสี. 2543 : 68) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในที่สุด (ชูศรี ตันพงษ์. 2544 : 11) ส่วนแนวทางที่จะทำให้เด็กเกิดความสุขในการเรียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2545 : 33-35) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนว่า เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง เด็กมีความรักและความภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักการปรับตัวได้ ทุกที่ทุกเวลา โดยเด็กจะต้องรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน รับผิดชอบต่อหน้าที่ชีวิตอยู่ ยอมรับทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเองและรู้วิธีการปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต นอกจากนี้เด็กแต่ละคนต้องได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ และสิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ ในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดอยู่แต่ในเฉพาะบทเรียนซึ่งสอดคล้องกับ วิเศษ ชินวงศ์ (2544 : 37) ที่กล่าวว่าสิ่งที่ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนนั้น เด็กจะต้องได้เรียนรู้ภายใต้บรรยากาศการได้รับการยอมรับในความสามารถอยู่เสมอ ได้รับ

การชมเชยการเสริมแรงได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความถนัดของตนเองจนเกิดความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้การทำให้ผู้เรียนมีความรักและศรัทธาต่อครูผู้สอนก็จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนได้ (โสภณ โสมดี และอภินันท์ โสตะจินดา. 2545 : 16) นอกจากนี้ คันทันย์ ฉัตรคุปต์ (2544) ยังระบุว่า สิ่งที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนมากขึ้น คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สนุกสนานประทับใจ เน้นกระบวนการคิดลงมือกระทำกิจกรรม บูรณาการและเชื่อมโยงเรื่องราวในห้องเรียนกับความเป็นจริงของชีวิต (คันทันย์ ฉัตรคุปต์. 2544 : 25) นอกจากนี้ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีปัจจัยสำคัญที่ครูไม่ควรมองข้ามเป็นอย่างยิ่ง นั่นก็คือบุคลิกภาพและคุณลักษณะของครูผู้สอน โดยการวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์มั่นคง พุดจาไพเราะอ่อนหวาน แต่งตัวดี มีกิริยามารยาทที่ดี มีอารมณ์ขัน ยุติธรรมและอ่อนโยนต่อนักเรียน (กิตติยวดี บุญเชื้อ. 2540 : 10) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 33) ยังกล่าวว่ องค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีความสุขก็คือครูจะต้องมีความเอาใจใส่แก่เด็กทุกคน อย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกชั้นวรรณะ มีความยุติธรรมอย่างสม่ำเสมอ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในการเป็นผู้ให้และความเสียสละอดทน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความสุขในการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เมื่อนักเรียนมีความสุขในการเรียนก็จะนำมาซึ่งการเป็นบุคคลที่รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสังคมต่อไป ซึ่งปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน

เนื่องจากธรรมชาติของข้อมูลทางการศึกษา ส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับข้อมูลหลายระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิธีที่กระทำกันทั่วไปมักเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบระดับเดียว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม่สามารถได้ผลสรุปที่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นโมเดลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสมการถดถอยแบบสมการเดียวซึ่งถูกนำมาใช้ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรจากข้อมูลต่างระดับจึงเป็นการละเลยต่อโครงสร้างของข้อมูลผลที่ตามมาคือเกิดความผิดพลาดในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การทำนายตลอดจนความคลาดเคลื่อนของการทำนายมีความแปรปรวนสูงและไม่คงที่ นอกจากนี้ยังเป็นการบีบบังคับตัวแปรต่างระดับให้เสมือนหนึ่งอยู่ในระดับเดียวกันและทำการวิเคราะห์รวมโดยไม่สนใจความแตกต่างระหว่างหน่วยของการวิเคราะห์ วิธีดังกล่าวจึงไม่สามารถคำนวณค่าความแปรปรวนภายในหน่วยหรือกลุ่มจึงเป็นการละเลยการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกันและยังเป็นการใช้วิธีการควบคุมความแตกต่างเบื้องต้นระหว่างหน่วยที่ศึกษาด้วยค่าคงที่เหมือนกันทุกหน่วยจึงค่อนข้างที่จะขัดแย้ง กับแนวคิดที่ว่าหน่วยการจัดการศึกษาแต่ละแห่งน่าจะมีธรรมชาติและลักษณะของการรวมกลุ่มที่แตกต่างกัน จากปัญหาของการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเพณีนิยมดังกล่าวทำให้นักวิจัยหลายท่านเสนอเทคนิควิธีการออกแบบการวิจัยแบบต่าง ๆ ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) เป็นเทคนิควิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัวและตัวแปรอิสระเหล่านั้นสามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อย 2 ระดับขึ้นไป โดยตัวแปรอิสระระดับเดียวกันต่าง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและได้รับผลร่วมจากตัวแปรระดับอื่น ๆ (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2535 : 3 - 14 ; ศิริชัย กาญจนวาสี. 2538 : 174 - 177)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาตัวแปรอิสระ 2 ระดับ คือตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่

ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัวและเจตคติต่อครูผู้สอน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน โดยการวิเคราะห์หุระดับ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์หุระดับ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่ส่งผลต่อความสุข ในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุข ในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน จะมีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ และมีตัวแปรอิสระใดบ้างในแต่ละระดับที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 10,354 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 727 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – stage random sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่

2.1.1.1 ความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1.1.2 ความสามารถในการปรับตัว

2.1.1.3 เจตคติต่อครูผู้สอน

2.1.2 ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่

2.1.2.1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1.2.2 คุณลักษณะของครูผู้สอน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสุขในการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสุขในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อการเรียน อันเกิดมาจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากมาโรงเรียน อยากเรียน สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

1.2 ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน และเพื่อนนักเรียน ได้แก่ อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู และมีความรู้สึกดีที่ได้อยู่กับเพื่อนและครู

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเรียกว่าตัวแปรอิสระแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน

3. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละคนที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน

3.1 ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การรับรู้ถึงคุณค่าที่มีในตนเอง มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง นิยมชมชอบทั้งในความคิด และการกระทำของตนเอง

3.2 ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง การที่นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจต่าง ๆ โดยคิดแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและหมายคามรวมถึงกล้าเผชิญกับสภาพปัญหา

3.3 เจตคติต่อครูผู้สอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกความเชื่อและความศรัทธาต่อครูผู้สอนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความสำคัญ ความเป็นที่รักและเคารพ การอุทิศตนเพื่อนักเรียน ความน่าเชื่อถือ ความรักและความปรารถนาดีของครูผู้สอน

4. ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของห้องเรียนและครูผู้สอนในแต่ละห้องเรียนที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน

4.1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเต็มตามศักยภาพ ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด และลงมือปฏิบัติจริง บูรณาการเนื้อหาวิชากับความเป็นจริงของชีวิต และให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ

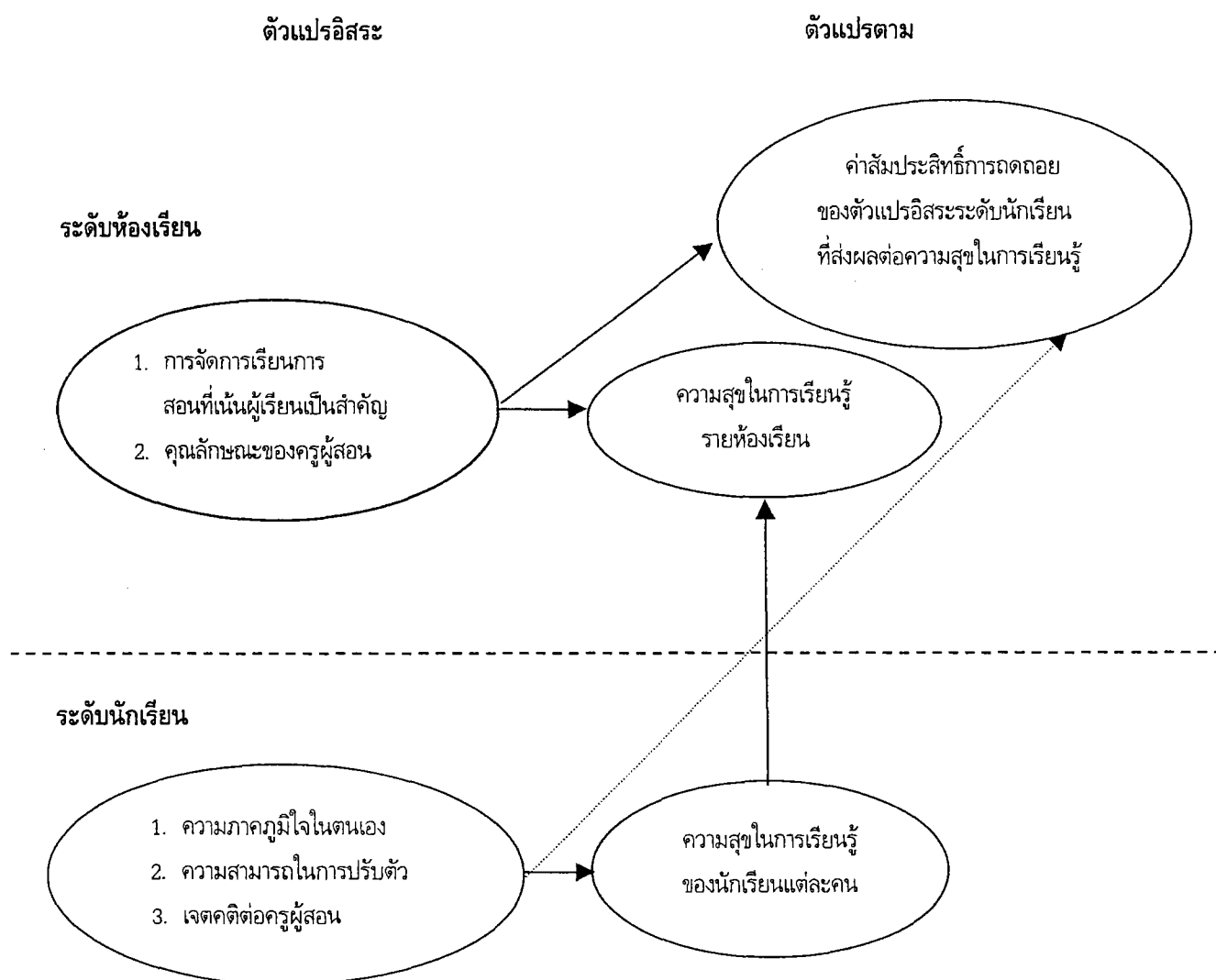
4.2 คุณลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง การที่ครูแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อด้านนักเรียน ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความยุติธรรม ใช้คำพูดที่ดี ควบคุมอารมณ์ที่ดี มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้อภัย มีมารยาทที่ดีและการมีความรู้ความสามารถ

5. การวิเคราะห์พหุระดับ หมายถึง เทคนิควิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัวและตัวแปรอิสระเหล่านั้น สามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อยสองระดับขึ้นไปตามลักษณะโครงสร้างของข้อมูลที่มีระดับการวัดหลายระดับหรือที่เรียกว่าข้อมูลพหุระดับ (Multilevel data) และข้อมูลมีลักษณะซ้อนกันเป็นระดับชั้นลดหลั่น (hierarchical data) โดยที่ตัวแปรระดับเดียวกันต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและได้รับผลร่วมกันจากตัวแปรระดับอื่น

6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านจิตวิทยา และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน บุคคลที่มีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านการประถมศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน และบุคคลที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ไม่ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงพินิจของข้อคำถามในแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตัวแปรสำคัญที่น่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน ซึ่งจากลักษณะของตัวแปรอิสระดังกล่าว ทำให้สามารถแบ่งระดับของตัวแปรอิสระออกเป็นระดับได้ 2 ระดับ ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดของการวิจัย แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัวและเจตคติต่อครูผู้สอน ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล และในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับนักเรียนจะทำให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรือค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนแต่ละตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปศึกษาเป็นตัวแปรตามในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับห้องเรียนต่อไป และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอนส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนรายห้องเรียน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่านอกจากตัวแปรอิสระระดับ

นักเรียนจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว ยังมีตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย และในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับห้องเรียน ยังทำให้ทราบถึงการส่งผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่มีต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรือค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนแต่ละตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ร่วมกันส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้
 - 1.1 ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กัน
 - 1.2 ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กัน
2. มีตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนอย่างน้อย 1 ตัว ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้
 - 2.1 มีตัวแปรอิสระระดับนักเรียนอย่างน้อย 1 ตัว ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 - 2.2 มีตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนอย่างน้อย 1 ตัว ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ และปัจจัยต่าง ๆ อันจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ แบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้
 - 1.1 ความหมายของความสุขในการเรียนรู้
 - 1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
 - 1.3 ปัจจัยที่จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้
 - 1.4 ความสำคัญของการมีความสุขในการเรียนรู้
 - 1.5 ลักษณะพฤติกรรมและความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้
 - 1.6 การวัดความสุขในการเรียนรู้
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.1 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.2 ลักษณะของนักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง
 - 2.3 ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 2.4 การวัดความภาคภูมิใจในตนเอง
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว
 - 3.1 ความหมายของการปรับตัว
 - 3.2 กลไกทางจิตของการปรับตัวของนักเรียน
 - 3.3 ลักษณะของนักเรียนที่มีการปรับตัวที่ดี
 - 3.4 ความสำคัญของความสามารถในการปรับตัวที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 3.5 การวัดความสามารถในการปรับตัว
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
 - 4.1 ความหมายของเจตคติ
 - 4.2 ลักษณะของนักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน
 - 4.3 ความสำคัญของการมีเจตคติที่ดีต่อครูที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 4.4 การวัดเจตคติ
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 5.1 ความหมายและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 5.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 5.3 ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 5.4 ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้
ของนักเรียน
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูผู้สอน
 - 6.1 ความหมายของบุคลิกภาพ
 - 6.2 คุณลักษณะของครูที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 6.3 ความสำคัญของคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 6.4 การวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน
7. เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุระดับ
 - 7.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุระดับ
 - 7.2 ความหมายของการวิเคราะห์พหุระดับ
 - 7.3 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์พหุระดับ
 - 7.4 ลักษณะโครงสร้างของข้อมูลพหุระดับ
 - 7.5 การวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์ถดถอย : กรณีที่มี 2 ระดับ
 - 7.6 การวิเคราะห์พหุระดับด้วยโปรแกรมเอชแอลเอ็ม รูปแบบการวิเคราะห์ 2 ระดับ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้

1.1 ความหมายของความสุ่สุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุ่สุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่านักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายโดยใช้คำที่แตกต่างกัน คือ บางท่านใช้คำว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข บางท่านใช้คำว่าความสุขในการเรียนรู้ แต่ในการให้ความหมายดังกล่าวนี้ล้วนมีความหมายที่คล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

วรณี โสมประยูร (2540 : 7) ให้ความหมายว่า ความสุขในการเรียนเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่นำอิทธิพลหรืออิทธิพลมากกว่าการเรียนรู้ที่เป็นภาระที่ขมขื่นหรือไม่น่าพอใจหรือการที่เด็กชอบในสิ่งที่เขาเรียนรู้

พระธรรมปิฎก (2541 : 36) กล่าวว่าความสุขในการเรียนรู้ คือ การเรียนที่นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการของตนเองซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สนองความใฝ่รู้และความสร้างสรรค์ของตนเองได้กระทำในสิ่งที่ชอบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 33) ให้ความหมายว่าความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ไม่น่าเบื่อ สนุกและ ผู้เรียนมีความอยากเรียน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543 : 31) ให้ความหมายว่าความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ผู้เรียนมีอิสระได้รับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 :9) ให้ความหมายว่า ความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีความสมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสุขกับกิจกรรมการเรียน ผู้เรียนได้รับการตอบสนองจากการใฝ่รู้ การกระทำ การสร้างสรรค์ของตนเอง ได้ใช้ความสามารถในการคิด ได้เรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ

สำลี รักสุทธี (2544 :14) ให้ความหมายว่า ความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา มีความสนุกสนานจากการเรียน ไม่เบื่อหน่ายการเรียน ผู้เรียนรู้สึกว่าย่เรียนแล้วไม่เครียด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสุขในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียน อันเกิดจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ และแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากมาโรงเรียน อยากเรียน สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูและเพื่อนนักเรียน ได้แก่ อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครูและรู้สึกดีที่ได้อยู่กับเพื่อนและครู

ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้พบว่า มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีสาระสำคัญเพื่อจะให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 :33 - 35) ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขว่า ในการกระบวนการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กดำเนินไปอย่างมีความสุขด้วยแนวคิดสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู

เด็กต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและมีสมอง ดังนั้นเด็กจึงควรมีสติที่ที่เป็นตัวของตัวเองที่ไม่จำเป็นต้องเหมือนใคร สามารถมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิด ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ มีความรู้สึก รัก โกรธ ดีใจ หรือเสียใจเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ตัวโต ๆ มีความสามารถเฉพาะตัวมีจุดเด่น จุดด้อยที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีสติได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่มนุษย์คนหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือเด็กควรมีโอกาสได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจซึ่งเท่าเทียมกับการเลือกอนาคตให้กับตนเอง ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ครู หรือญาติพี่น้องควรจะเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำที่ดีกับเด็ก ไม่ใช่ผู้ออกคำสั่งหรือผู้คอยบงการชีวิต การตัดสินใจเลือกเรียนเพื่อการดำเนินชีวิตต่อไปควรเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเด็ก เมื่อเด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและมีสมองเพียงแต่อ่อนเยาว์กว่าผู้ใหญ่ทั้งหลาย เด็กย่อมต้องการที่จะมีความสุขในชีวิตความต้องการของเด็กอาจเป็นเพียงเรื่องพื้น ๆ ไม่ซับซ้อน เด็กต้องการชีวิตที่ว้าวุ่น สนุกสนาน แจ่มใส ต้องการมีจิตใจที่เบิกบาน สดชื่น มีร่างกายแข็งแรง มีพลังทั้งกายและใจที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ความมีศักยภาพทางการคิดและสติปัญญา มีสุขภาพจิตที่ดีและมีความหวังในชีวิต

2. ครูมีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง

ครูต้องเข้าใจในทฤษฎีแห่งพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทุกคนเข้าถึงความรู้สึกละเอียดอ่อน ความคิดอันไร้ขอบเขตและความฝันอันกว้างไกลของเด็กแต่ละคนและเปิดโอกาสให้เขาได้สานความฝันและดำเนินไปตามความใฝ่ฝันนั้นจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต ครูควรจะให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกชั้นวรรณะไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรมสม่ำเสมอและวางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในการเป็นผู้ให้ มีการเตรียมตัวเพื่อการสอนให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีความเสียสละและอดทน มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเด็กให้รู้จักตัวเอง รู้จักแก้ปัญหาและเรียนรู้วิธีที่จะนำตัวเองไปสู่ความสำเร็จรุ่งเรืองอย่างมีสติและเฝ้ามองพร้อมด้วยคุณธรรม ในโรงเรียนครูคือผู้ที่รับช่วงการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อจากพ่อแม่ โดยแบ่งภาระหน้าที่ให้ครูเป็นผู้ให้ความรู้ ให้โอกาส ให้ความเข้าใจ ให้อภัย และให้ศรัทธาต่อโลกมนุษย์ถ้าพ่อแม่และครูจับมือกันเข้าใจกันเด็กก็มีความสุข

ครูคือผู้ที่รับเรียนมาเพื่อจะให้ความรู้แก่เด็กด้วยวิธีการอันชาญฉลาดและน่าสนใจ ให้ความเป็นมิตรและให้หลักในการดูแลตัวเอง เด็กจะมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่เข้าใจและร่วมคิดไปด้วยกันสามารถจูงใจเขาให้ตื่นตัวไปกับบทเรียนแต่ละบท รวมถึงกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ให้เด็กมีกำลังใจที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนกันและให้มีความรักต่อสิ่งที่เรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ให้มีศรัทธาต่อการดำรงชีวิต ให้รู้จักสร้างความหวังเพื่ออนาคตของตนเอง ครูจึงต้องมี "ศาสตร์" คือ ความรู้พื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ มากพอที่จะถ่ายทอดให้เด็กได้ตามวัยของเขาและยังต้องมี "ศิลป์" คือวิธีการที่จะถ่ายทอดซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะและวุฒิภาวะของผู้เรียนในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนั้นยังต้องมีใจที่รักในความเป็นครู รักในสิ่งที่สอนและรักผู้เรียน มีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่

ของตน ครูที่มีคุณภาพจึงต้องมีคุณสมบัติทั้ง 3 ประการนี้อยู่ในตัว จึงจะสร้างศรัทธาและทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนได้ คุณสมบัติเหล่านี้หากมีอยู่ในครูท่านใดย่อมจะเป็นที่รักของนักเรียนและประสบความสำเร็จอย่างสูงในการสอน

3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา

เด็กรู้จักตัวเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตนรับรู้ความหมายของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเองและคิดหาวิธีปรับปรุงแก้ไข เข้าใจธรรมชาติของความเปลี่ยนแปลงและรู้วิธีปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต รู้จักเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผลและใจกว้าง พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตในบทบาทของผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ ความภูมิใจของเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้แสดงความสามารถบางสิ่งบางอย่างให้ผู้อื่นได้รับรู้ การที่เด็กได้ทำในสิ่งที่ชอบและถนัดและเมื่อประสบความสำเร็จย่อมนำความภูมิใจมาให้ตัวเองและเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาฝีมือให้ก้าวหน้าขึ้นไปอีก โดยที่งานใดที่เด็กทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจ เด็กก็จะรักงานนั้นและอยากทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกและเมื่อเด็กรักงานนั้นแล้วก็ย่อมจะรักผู้ร่วมงานแล้วแผ่ขยายไปถึงผู้อื่น กลุ่มอื่นและอยากให้เขาประสบความสำเร็จบ้าง ดังนั้นภาระอีกประการหนึ่งของครูก็คือการช่วยให้เด็กค้นพบความสามารถของตนเองและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถนั้น ๆ ออกมา การที่ครูช่วยให้เด็กค้นพบความสามารถของตนเองนอกจากจะสร้างความภูมิใจให้เด็กแล้ว ยังช่วยให้เด็กได้รู้จักตัวเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของตัวเองและรักตัวเองมากขึ้น เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความเห็นอกเห็นใจ ผู้ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จและอยากจะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จบ้าง

4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ

การให้เด็กแต่ละคนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจก็เพื่อให้เด็กได้ค้นพบความสามารถของตนเองที่ชอบและรอการพัฒนาอยู่ ทำให้เด็กมีกำลังใจเรียน ได้มีโอกาสรับรู้วิชาความรู้ต่าง ๆ สามารถจะเป็นประโยชน์ได้ทั้งนั้น ถ้าเขาใส่ใจ มุ่งมั่น นอกจากนั้นยังต้องให้เขาได้มีโอกาสเรียนเพื่อรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล (learn to know) เรียนให้เข้าใจและทำได้อัตโนมัติของการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ (learn to do) และเรียนจนรู้จัก และเข้าใจวิธีคิดและวิธีปฏิบัติของคนในอาชีพนั้น ๆ เสมือนเป็นคนที่อยู่ในอาชีพนั้นจริง ๆ (learn to be) ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาประยุกต์เข้ากับตัวเองได้อย่างกลมกลืนและสร้างสรรค์ เพื่อความสุขของตนเองและคนรอบข้าง เมื่อเด็กมาโรงเรียนศักยภาพของเด็กจะเกิดการพัฒนาขึ้น เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูและความสามารถที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด เมื่อเด็กเติบโตขึ้นศักยภาพหรือความสามารถพิเศษเหล่านั้นจะเริ่มขยายตัวและแสดงออกมาหากเขาได้รับโอกาส จึงหว่าและแรงกระตุ้นที่เหมาะสม ในที่สุดความสามารถ ความถนัด และความสนใจพิเศษของเด็กก็จะปรากฏเด่นชัดขึ้นเป็นลำดับ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เลือกทำตามที่เขาชอบและสนใจจะช่วยให้เขาได้พัฒนาตัวเองในด้านนั้น ๆ ได้มากขึ้น

5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ในสิ่งที่สนใจ

การที่เด็กได้เรียนบทเรียนที่สนุกแปลกใหม่และเร้าความสนใจจะทำให้เด็กได้พัฒนาความคิดจากความรู้ที่ได้รับขยายวงไปสู่ความรู้ใหม่ เกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากทดลองเพื่อให้เห็นผลที่สมจริงอยากศึกษาให้ลึกซึ้งเพิ่มเติมเกิดความตื่นตัวและภาคภูมิใจในข้อค้นพบใหม่ ๆ และสามารถถ่ายทอดแนวความคิดเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบด้วยความภูมิใจรักการเรียน มีระบบในการเรียนและเห็นประโยชน์ในการเรียนซึ่งไม่ได้ขีดวงจำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนแต่อาจสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเป็นไปในชีวิตและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ในส่วนของครูต้องมีความตื่นตัวที่จะเปิดใจให้กว้างเพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การจัดบทเรียนจึงต้องคำนึงถึงเด็กเป็นส่วนใหญ่ โดยครูจะต้องมีความตื่นตัวและเพิ่มความกระตือรือร้นมากขึ้น การเลือกบทเรียนเข้ามา

ในโครงการเรียนจะต้องคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ ครูต้องทำโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่ไม่น่ากลัว ไม่เกิดความเครียด เพื่อให้เด็กทุกคนอยากมาโรงเรียน ครูที่มีคุณภาพคือครูที่สามารถดึงความสุขเข้ามาไว้ในห้องเรียนหรือดึงบทเรียนไปสัมพันธ์กับสิ่งนอกห้องได้ แท้จริงแล้วบทเรียนที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยข้อปลีกย่อยหลายข้อแต่ละข้อจะส่งผลให้เด็กเห็นประโยชน์คุณค่าของสิ่งที่เรียนได้ บทเรียนที่มีคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนเนื้อหาและกิจกรรม
 - 1.1 มีความแปลกใหม่ที่น่าตื่นเต้น
 - 1.2 เร้าใจให้อยากติดตามไม่อยากขาดเรียน
 - 1.3 มีการเชื่อมโยงความรู้จากเก่าไปใหม่
 - 1.4 มีกิจกรรมสนุก ๆ ไม่น่าเบื่อ
 - 1.5 ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น
2. ส่วนพัฒนาตน
 - 2.1 ขยายวงความรู้ออกไปสู่โลกกว้าง
 - 2.2 จูงใจให้ฝึกหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 2.3 เรียนรู้การทำงานที่สร้างสรรค์
 - 2.4 เรียนรู้วิธีทำงานเป็นกลุ่ม
 - 2.5 ใจกว้างและรู้จักการยอมรับ
- 3 ส่วนสร้างเสริมทัศนคติ
 - 3.1 ได้ค้นพบตัวเองและความสามารถของตน
 - 3.2 เข้าใจชีวิตและธรรมชาติตามวัยที่จะรับได้
 - 3.3 เห็นค่าของความเป็นมนุษย์
 - 3.4 เข้าใจและเห็นคุณค่าท้องถิ่นของตน
 - 3.5 รักและเห็นประโยชน์ของการเรียน

นอกจากแนวการจัดการเรียนการสอนที่ครูจะต้องปรับเปลี่ยนแล้ว แนวการประเมินการพัฒนาการของเด็กก็จะต้องเปลี่ยนไปด้วย ดังนั้นในการประเมินพัฒนาการของเด็กในทุกระดับโดยการพุ่งความสนใจไปสู่การสอบและเน้นด้านวิชาการเพียงด้านเดียว จึงเป็นเสมือนการประเมินค่าของคนเพียงด้านเดียวกันแต่ด้านอื่น ๆ ถูกลดความสนใจลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีและศิลปะของความเป็นไทย คุณค่าของความรักและอาหารต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมและที่สำคัญคือคุณค่าและความสามารถของตัวเด็กในการที่จะเกิดความรู้ ความคิดรู้จักไตร่ตรอง การควรไม่ควร รู้จักปรับปรุงคุณลักษณะให้สง่างามและเหมาะสม รู้จักวางตัวอย่างถูกกาลเทศะ มีสุนทรียภาพ มีความสุขุมรอบคอบและเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม พึ่งตนเองได้และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้

ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจึงต้องประเมินในภาพรวมของความเป็นเด็กผู้นั้นและประเมินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเข้าจนวันที่เขาออกจากโรงเรียนไป และจะต้องเป็นการประเมินที่ไม่ทำให้เด็กเกิดความเครียดเพราะเขาจะได้มีโอกาสในการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนด้วย

6. สิ่งที่เราเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

สิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในบทเรียนแต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในสภาพความเป็นจริง เกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเด็กทั้งยังสามารถพยากรณ์คาดคะเนหรือตั้งข้อสันนิษฐานต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การค้นคว้าเพื่อพิสูจน์ความเป็นจริง รู้จักสืบเสาะหาคำตอบต่อข้อสงสัยต่าง ๆ จากแหล่งวิทยาการ รู้จักวิเคราะห์ เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง มีจุดยืนที่แน่นอน และมีความเชื่อมั่นในตนเองพอที่จะไม่ตกเป็นเครื่องมือของใครหรือเป็นเหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีวิธีดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และสามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำผู้อื่นได้เมื่อเขาเติบโตขึ้น

ในชีวิตของคนเราย่อมต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ที่อยู่ล้อมรอบตัวเราซึ่งมีทั้งที่เป็นปัญหาและเป็นความสำคัญต่อความสำเร็จอันน่าชื่นชมยินดี เมื่อเราเกิดมาและเจริญเติบโตขึ้นก็ไม่ได้รู้ทุกอย่างหากแต่จะเก็บเกี่ยวจากการเรียนรู้ ซึ่งจะได้จากบ้าน โรงเรียน สังคมและธรรมชาติที่แวดล้อมตัวเราอยู่เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เราได้ประสบไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม หากเรารู้จักแยกแยะและจับประเด็นก็จะสามารถนำมาเป็นบทเรียนได้ทั้งนั้น หน้าที่สำคัญของครูก็คือการพิจารณาบทเรียนต่าง ๆ ที่มีทั้งในและนอกหลักสูตร พยายามให้บทเรียนแต่ละเนื้อหามีความหมายและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของครูที่จะให้เด็กเข้าใจและช่วยกันค้นหาแล้วสรุปหลักการนำไปใช้

1.3 ปัจจัยที่จะทำให้เด็กเรียนมีความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นแนวทางที่จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ดังต่อไปนี้

กิตติยวดี บุญชื่อ (2540 : 87) ได้บูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขมาเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัย มีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชาและขยายวงไปสู่ความรู้แขนงอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลกรอบตัว
2. วิธีการเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ และตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน การนำเสนอเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ยัดเยียดหรือกดดัน เนื้อหาที่เรียนไม่มากเกินไปจนเด็กเกิดความล้าและไม่ค่อยเกินไป จนเด็กหมดความสนใจ
3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวทาง รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ คัดวิเคราะห์จากการประมวลข้อมูลและเหตุผล
4. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสความงามและความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัว บทเรียนไม่จำกัดสถานที่หรือเวลาและทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน
5. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้น ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ใช้ภาษานุ่มนวลให้กำลังใจและเป็นไปในทางสร้างสรรค์
6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน คือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ชัด เรียนจนทำได้และเรียนเพื่อจะเป็น
7. การประเมินผลมุ่งเน้นพัฒนาการของเด็กในภาพรวมมากกว่าจะพิจารณาจากผลการทดสอบทางวิชาการ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลตนเอง

พระธรรมปิฎก (2541 : 23) กล่าวว่า สิ่งที่จะทำให้เด็กเรียนมีความสุขในการศึกษาคือจิตสำนึกในการศึกษาหรือเจตคติต่อการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเนื่องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าเป็นสัตว์ที่ต้องเรียนรู้ ต้องฝึกฝน ต้องพัฒนา เมื่อเรามีความสำนึกอยู่ในธรรมชาติของคนว่าเป็นสัตว์ที่ต้องเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนา ถ้าไม่ศึกษาก็จะไม่สามารถมีชีวิตที่ดีงามได้ เมื่อเรารู้ตระหนักรู้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์แห่งการเรียนรู้ ต้องมีชีวิตแห่งการเรียนรู้ เราก็ต้องทำให้เด็กเรียนมีจิตสำนึกในการศึกษาให้มากขึ้น เมื่อมีจิตสำนึกในการศึกษาแล้วก็จะทำให้เกิดผลคือมีความสุขในการศึกษาที่แท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 24) ได้ระบุถึงคุณลักษณะของครูที่จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ดังต่อไปนี้

1. ตระหนักในภารกิจสำคัญในการสร้างชาติโดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะเหมาะสม
2. มีความสุขในการจัดการเรียนรู้
3. อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนางานอยู่เสมอ
4. มีทักษะในเนื้อหาวิชาที่สอน
5. มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข
6. มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน และเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ที่ดี
7. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในการใฝ่เรียนรู้

วิเศษ ชินวงศ์ (2544 : 37 - 38) กล่าวว่า การทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้นั้นมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. เด็กได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้รับประสบการณ์ของความสำราญอยู่เสมอจนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ได้รับการชมเชย การเสริมแรง การทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัดจนสำเร็จและเกิดความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี
2. เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่อย่างแตกต่างกันเต็มตามศักยภาพ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ
3. เด็กได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นกัลยาณมิตรจากครูและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
4. เด็กได้รับการจัดบทเรียนที่สนุก น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม เป็นบทเรียนที่ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบตนเอง รักและเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง
5. เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมาย และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
6. เด็กมีแหล่งเรียนรู้มีอย่างหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้า หาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
7. เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้
8. ศิษย์มีความรักความศรัทธาต่อครูผู้สอน สารที่เรียนรวมทั้งกระบวนการ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้
9. สารและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
10. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ

คันสนีย์ จัตรคุปต์ (2544 : 24 - 30) กล่าวถึงสิ่งที่จะทำให้เด็กเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ คือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขมีความสุขสนุกสนานประทับใจผู้เรียนและเน้นการลงมือปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนจำได้ในสิ่งที่เรียนและสนุกที่จะได้เรียนรู้ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ เกิดความรักในสิ่งที่กำลังเรียนรู้
2. จัดการเรียนรู้ที่สนุก ประทับใจผู้เรียน มีเรื่องอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง
3. จัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การลงมือกระทำกิจกรรม
4. จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงเรื่องราวและแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความเป็นจริง

ของชีวิต

5. นำการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย ดนตรี ศิลปะ เข้ามาผสมผสานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นอกจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่จะทำให้เด็กเรียนมีความสุขในการเรียนรู้อีกได้แก่

1. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน
2. นักเรียนที่จะเรียนอย่างมีความสุขในการเรียนรู้หรือเรียนอย่างมีความสุขนั้นจะต้องมีภาวะทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ที่ไม่เบียดเบียนการเรียน ไม่รู้สึกว่าเป็นความจำเอนที่ต้องเรียน หรือถูกบังคับให้เรียนซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคคลรอบข้างที่จะส่งเสริมให้เด็กรู้สึกว่สิ่งที่กำลังเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความค่า
3. ครูต้องใช้จิตวิทยาในชั้นเรียนที่จะช่วยให้เด็กเรียนมีความสุขในการเรียน โดยการทำให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจในตนเอง ซึ่งการใช้คำพูดของครูจะมีอิทธิพลอย่างมากมาหาผลในการที่จะทำให้เด็กเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ครูและผู้ปกครองต้องพัฒนาอารมณ์ที่เป็นสุขของนักเรียนที่เรียกว่าอีคิว (ความฉลาดทางอารมณ์) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขได้

5. ความรักและศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครู
6. ผู้บริหารสนับสนุนให้กำลังใจครู และอำนวยความสะดวกทุกทางในการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 33 - 35) ระบุองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนดังนี้ (ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข)

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง
2. ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง
3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา
4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ
5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ
6. สิ่งทีเรียนรู้อาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากที่กล่าวมาจะพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนมีมากมายหลายประการซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่

ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน

1.4 ความสำคัญของการมีความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีนักการศึกษาท่านสำคัญท่านหนึ่งคือ คันทันย์ ฉัตร์คุปต์ (2544 : 31) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีความสุขในการเรียนรู้ว่าเมื่อเด็กมีความสุขในการเรียนรู้จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดำรงชีวิตอย่างคนที่มีประสิทธิภาพ ดำรงชีวิตอย่างคนที่คิดถึงประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวเป็นคนที่มีความสุขในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเป็นคนที่มีความสุขในการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นคนที่มีความสุขที่จะทำงานและที่สำคัญที่สุดคือเป็นคนที่มีความสุขในการกระทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและสืบต่อสิ่งที่เป็นความดีและความสุขนี้ไปจนถึงลูกหลานของเขาเหล่านั้นต่อ ๆ ไป

1.5 ลักษณะพฤติกรรมและความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้พบว่ามีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะหรือพฤติกรรมของการที่นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

กรณีการ พวงเกษม (2540 : 1) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้จะมีพฤติกรรมดังนี้

1. เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
3. ขยันทำแบบฝึกหัดส่งครูด้วยตนเอง
4. ร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนและรายบุคคล

กิตติยวดี บุญเชื้อ (2540 : 32 – 34) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้จะมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. มาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้น
2. มุ่งมั่นอยากรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้
3. อยากทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ
4. อยากเป็นในสิ่งที่ไม่เคยเป็น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2540 : 19 – 21) ระบุว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้จะมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. มาโรงเรียนสม่ำเสมอ
2. ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่
3. ขยันเรียน
4. รักการทำงานของตน
5. มีแรงจูงใจในการเรียน
6. รักษาสุขภาพกาย – ใจ
7. ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเพื่อน
8. แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
9. อยากมาโรงเรียนสม่ำเสมอ

10. ไม่รังแก ไม่เอาเปรียบ ไม่แก้งเพื่อน
11. อยากเรียนวิชาที่ครูสอน
12. กระตือรือร้นที่จะเรียน
13. มีส่วนร่วมในการเรียน สนใจเรียน
14. รับผิดชอบและให้ความร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียน
15. ปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540 : 4) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้อาจมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. รักครู
2. รักเพื่อน
3. รักโรงเรียน
4. อยากมาโรงเรียน
5. ต้องการที่จะเรียนวิชาที่ครูสอน

สำราญ วังนุราช (2541 : 61) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้อาจมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. แสดงความสนใจเรียน
2. รู้สึกรักโรงเรียน
3. อยากมาโรงเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 33) ได้กล่าวว่านักเรียนที่ได้เรียนอย่างมีความสุขจะมีความรู้สึกไม่เบื่อการเรียน มีความสนุกกับการเรียนและอยากเรียนรู้

ประเวศ วะสี (2543 : 66 - 68) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้อาจมีพฤติกรรมดังนี้

1. มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน
2. มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน
3. มีการทบทวนบทเรียน
4. เกิดความอยากเรียนรู้

ชูศรี ดันพงษ์ (2544 : 11) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้อาจมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. อยากเรียนรู้
2. อยากค้นหาคำตอบที่ตนเองยังไม่รู้

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 10) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้อาจมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. ขยันทำการบ้าน
2. ไม่หนีเรียน
3. เกิดความอยากรู้
4. กระตือรือร้น
5. สนใจไขว่คว้าหาความรู้
6. อยากที่จะเรียนรู้
7. สนุกที่จะได้เรียนรู้

8. กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ

9. จำได้ในสิ่งที่เรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 3) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้ จะมีความรู้ สึกและพฤติกรรมดังนี้

1. เด็กรู้สึกว่าเขาเองได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจ มีความสามารถ
2. เด็กรู้สึกว่าเขามีความรัก ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อตนเอง
3. เด็กมีความรู้สึกว่าเขาที่เรียนรู้ไม่สูญเปล่า สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. เด็กมีความอยากเรียนรู้
5. เด็กเป็นผู้ใฝ่รู้ในเรื่องต่างๆ
6. เด็กกระตือรือร้นในการเรียนและการค้นคว้า
7. กระตือรือร้นที่จะหาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สื่อต่าง ๆ คนรอบข้าง คนในชุมชน

8. เกิดคำถามขึ้นมากมายในจิตใจ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะหรือพฤติกรรมตลอดจนความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนรู้ นั้นมีมากมายหลายประการซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ อยากมาโรงเรียน อยากเรียน สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

ด้านบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูและเพื่อนนักเรียน ได้แก่ อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครู สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครูและรู้สึกดีที่ได้อยู่กับเพื่อน และครู

ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภายในโรงเรียน

1.6 การวัดความสุขในการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสุขในการเรียนรู้ พบว่ามีวิธีการวัดความสุขในการเรียนรู้ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกตและการใช้สอบถาม ดังนี้

กรมวิชาการ (2535) ได้ทำวิจัยเรื่องรักของเด็กไทย โดยได้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 ประเด็นหลักคือ รักโรงเรียน รักเพื่อนและรักครู ว่านักเรียนมีความสุขสบายใจหรือไม่ เมื่อมาโรงเรียนและรู้สึกอย่างไร เมื่อมาโรงเรียน

กรมวิชาการ (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา โดยดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 11 โรงเรียน โดยมีวิธีการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน 3 วิธีได้แก่ การให้ครูผู้สอนประเมินนักเรียน นักเรียนประเมินตนเองและการสังเกตขณะดำเนินการสอน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกด้วยคือ จันทรัตน์ วงศ์อารีสวัสดิ์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิกเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาลซึ่งทำการศึกษาความสุขในการเรียนของนักศึกษาโดยการใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ เป็นความจริงมากที่สุด เป็นความจริงส่วนมาก เป็นความจริง บางส่วนและไม่เป็นความจริง โดยให้ผู้ตอบตัดสินใจว่าข้อคำถามในแต่ละข้อตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบมากน้อยเพียงใด

จากที่กล่าวมาจะพบว่าการวัดความสุขในการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธีซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวัดความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยที่ข้อคำถามแต่ละข้อจะมีลักษณะมุ่งเน้นถามถึงระดับความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถบ่งชี้ได้ว่านักเรียน มีความสุขในการเรียนรู้หรือไม่

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองพบว่า ได้มีผู้ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

มาสโลว์ (Maslow. 1970 :45) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองรู้สึกว่าคุณค่ามีความเข้มแข็งมีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ

คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1981 : 5) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นการประเมินค่าของตนเองของแต่ละบุคคลและยึดถือความคิดนั้นไว้ เป็นการอธิบายทัศนคติของความคิดที่เห็นชอบและขัดแย้งและชี้แจงถึงขอบเขตที่บุคคลเชื่อในตัวเองเกี่ยวกับความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จและความมีคุณค่า

โฮลลี (Holly. 1994 : 593) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นความรู้สึกทางบวกต่อตนเองในด้านความมีคุณค่าของตนเอง

เคลวิน และโรเบิร์ต (Kelvin and Robert. 1994 : G - 10) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง ว่าเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อความสำคัญ ความสามารถ สมรรถภาพและการเห็นคุณค่าของตนเอง

ลอรา (Laura. 1994 : G - 11) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นการประเมินค่าและตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถ ประสิทธิภาพ ความสำคัญและการมีคุณค่าของตนเอง

บี (Bee. 1995 : 489) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นการตัดสินใจการมีคุณค่าในตนเองโดยรวม

โรเบิร์ต (Robert. 1998 : 422) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นการตัดสินใจนิยัยและความรู้สึกถึงค่าของตนเองของแต่ละบุคคล

วอร์เลน (Warren. 2000 : 416) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นการรับรู้ การเข้าใจหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในประเด็นที่เกี่ยวกับ การมีคุณค่า ประโยชน์ของตนเอง

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2527 : 14-15) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นและพร้อมที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนซึ่งความรู้สึกนี้จะแตกต่างไปจากความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถเหมือนคนอื่น (Ego) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เต็มไปด้วยการเปรียบเทียบว่าตัวเราเหนือกว่าคนอื่น เราเก่งกว่าใคร เราเป็นยอดคนเหนือใคร ฯลฯ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นลักษณะของบุคคลที่ยึดตนเองเป็นหลัก (Egotism) ไม่ใช่ คุณลักษณะของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองอย่างแท้จริง

สุภาพรณ โคตรจรัส (2527 : 111) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นการแสดงถึงความรู้สึกว่าตนเองมีค่า โดยความภาคภูมิใจในตนเอง การยอมรับตนเองและการยกย่องนับถือในตนเองคือสิ่งเดียวกันแต่ต่างระดับกัน ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเอง ย่อมเห็นคุณค่าในผู้อื่น ผู้ที่รักตนเองคือผู้ที่สามารถรักคนอื่นได้

กรมวิชาการ (2543 : 34) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นความรู้สึกที่ผู้เรียน มีความพอใจหรือชื่นชอบในพฤติกรรมหรือสภาพการณ์ที่ตนเองได้กระทำหรือเป็นอยู่ในขณะนั้นและเป็นผู้ที่มีความรู้สึกที่เชื่อว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ มีความสำคัญ ประสบความสำเร็จและมีคุณค่า ในระดับที่น่าพอใจ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การรับรู้ถึงคุณค่าที่มีในตนเอง มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง นิยมชมชอบทั้งในความคิดและการกระทำของตนเอง

2.2 ลักษณะของนักเรียน ที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง

จากการศึกษาลักษณะของนักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองพบว่า สถิต วงศ์สุวรรณ (2544) ระบุว่านักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีความวิตกกังวลต่ำ มีพฤติกรรมมุ่งสร้างสรรค์มากกว่า การทำลาย สามารถจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถคบเพื่อนใหม่และเข้าร่วมในการแสดงออกในกลุ่มเพื่อนได้เป็นอย่างดี ส่วนนักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ จะคิดถึงแต่ปมด้อยของตนเองมีความขลาดกลัว หวาดกลัว ไม่กล้าแสดงออกและซึมเศร้าในบางครั้ง

2.3 ความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

กิตติยวดี บุญชื่อ (2540 : 8 - 15) กล่าวว่านักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะเป็นบุคคลที่สามารถเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ คิดหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขตนเองให้อยู่ในสังคมได้ รู้จักเกรงใจผู้อื่น และให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผล ใจกว้างและเป็นองค์ประกอบในการที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข

กรมวิชาการ (2543 : 34) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนมีความสำคัญมาก เนื่องจากนักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับสังคมอื่นทั้งจะทำให้เด็กมีความสุขในชีวิตที่ดีมีความสุขยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งการที่นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง จะทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับสังคมอื่นทั้งจะทำให้เด็กมีความสุขในชีวิตที่ดีมีความสุขยิ่งขึ้น

2.4 การวัดความภาคภูมิใจในตนเอง

เนื่องจากความภาคภูมิใจในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของคุณลักษณะ ดังนั้นการวัดความภาคภูมิใจในตนเองจึงสามารถวัดได้เช่นเดียวกับการวัดคุณลักษณะ ซึ่งคูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984 : 5 - 6) ได้เคยสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง (Self - Esteem Inventory) โดยใช้รูปแบบของการรายงานตนเองรวม 3 ฉบับ ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองฉบับนักเรียน (The School Form) เป็นแบบวัดที่ใช้กับนักเรียนอายุ 8 - 15 ปี ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 53 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวนักเรียนจำนวน 50 ข้อ มีรายละเอียดรายด้านรวม 4 ด้าน คือ เกี่ยวกับตนเอง (General Self) เกี่ยวกับสังคมและกลุ่มเพื่อน (Social Self - Peer) เกี่ยวกับครอบครัวและผู้ปกครอง (Home - Parents) เกี่ยวกับการเรียน (School - Academic) และมีคำถามหลง (The Lie Scale) จำนวน 8 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามเพื่อวัดการปกป้องตนเอง

ฉบับที่ 2 เป็นแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองฉบับนักเรียนแบบสั้น (The School Short Form) เป็นแบบวัดที่ใช้กับนักเรียนอายุ 8 - 15 ปี ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ ไม่มีการแยกย่อยเป็นรายด้าน และไม่มีข้อคำถามหลง

ฉบับที่ 3 แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองฉบับผู้ใหญ่ (The Adult Form) เป็นแบบวัดที่ใช้กับบุคคลที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ ซึ่งแบบวัดฉบับนี้ดัดแปลงมาจาก The School Short Form

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่พัฒนามาจากแบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเองของกันต์ฤทัย คลังพล (2546.) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว

3.1 ความหมายของการปรับตัว

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวพบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ดังต่อไปนี้

โพดัสกา (Poduska. 1980 : 491) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นความสามารถในการเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการกับความเครียดและปัญหาได้โดยปราศจากความคับข้องใจ

แฟรงค์ (Frank. 1983 : 429) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง ความสำเร็จของบุคคล ในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่หรือสภาพที่แตกต่างไปจากเดิมได้อย่างเหมาะสม

วอร์เชล และจอร์จ (Worchel and George. 1989 : 6) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นการที่บุคคลพยายามเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง อันเนื่องมาจากตนเอง สภาพแวดล้อม และบุคคลอื่น ๆ

วันดี ระเจริญ (2531 : 216) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นวิธีการที่บุคคลใช้เพื่อรักษาความสมดุลในเรื่องความต้องการต่าง ๆ และเป็นวิธีการที่บุคคลใช้ลดความเครียดจากความไม่สมหวังต่าง ๆ ซึ่งแต่ละบุคคลจะใช้รูปแบบในการปรับตัวที่แตกต่างกันไปซึ่งการปรับตัวเป็นผลต่อสุขภาพจิตอย่างมาก การปรับตัวได้ดีย่อมมีผลต่อสุขภาพจิตที่ดี ถ้าปรับตัวไม่ดีก็ย่อมเป็นทุกข์ทรมานใจ

สุภาพรณ โครตจรัส (2531 : 297) ให้ความหมายของการปรับตัวว่าเป็นความพยายามของบุคคลที่จะแก้ไข ผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์แสวงหาวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความต้องการทาง ภายหรือทางจิต

สิริชัย ประทีปฉาย (2533 : 179) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นกระบวนการทางจิตใจที่ช่วยคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่ดีด้วยกลวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปโดยการแก้ปัญหา หาทางออก ที่จะสามารถช่วยผ่อนคลายความคับข้องใจ ความเครียด ความทุกข์

ยรรยง ผิวอ่อน (2535 : 10) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเองไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอารมณ์ คุณลักษณะและความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ที่ตนเองสามารถทนอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ รวมทั้งปฏิกิริยาโต้ตอบต่าง ๆ ต่อสิ่งแวดล้อมของมนุษย์และใกล้เคียง ความต้องการส่วนตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

กันยา สุวรรณแสง (2536 : 50) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นการที่บุคคลปรับกายและใจ ให้อยู่ใน สังคมในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

บุญศรี คำชาย (2540 : 266) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามที่จะ สร้างความสมดุลระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุขและมีพื้นฐานอยู่บนความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าจะ อยู่กับความรู้สึกของคนอื่น เนื่องจากความรู้สึกเป็นสุขหรือไร้สุขนั้นเป็นความรู้สึกเฉพาะบุคคลและรู้ได้ด้วยตนเอง การปรับตัวเป็นเรื่องของการเลือกที่จะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน หากวิธีที่เลือกนั้นสอดคล้องกับ ความเป็นจริง ไม่มีผลที่ทำให้เครียดหรือคับข้องใจตามมาก็เรียกว่าปรับตัวได้ดี แต่ถ้าหากวิธีที่เลือกมีผลที่ตามมาในทางตรง กันข้ามก็ถือว่าปรับตัวบกพร่อง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 316) ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นวิธีที่คนเราใช้ทั้งวิธีการคิดและกระทำ เพื่อจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยากลำบากรวมทั้งความเครียดต่าง ๆ เช่น ความหงุดหงิด ความขัดแย้ง ความโกรธ หรือความผิดหวังที่ต้องเผชิญอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง การที่นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจต่าง ๆ โดยคิดแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล และหมายความว่ารวมถึงกล้าเผชิญกับสภาพปัญหา

3.2 กลไกทางจิตของการปรับตัวของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลไกทางจิตในการปรับตัวของนักเรียนพบว่าวิธีการที่นักเรียนใช้ในการ แก้ปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อหาทางออกให้พ้นจากสภาพปัญหาและความ ไม่สบายใจขั้นนั้นสามารถแบ่งเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 21 ลักษณะดังที่ มาลินี จุฑะรพ (2537 : 320 - 323) ได้กล่าว ถึงวิธีการปรับตัวของนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. การเรียกร้องความสนใจ โดยเมื่อนักเรียนไม่ได้รับความสนใจก็เกิดความน้อยใจ หงุดหงิด จึงหาวิธีการ ปรับตัวโดยการเรียกร้องความสนใจเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องสนใจ
2. การก้าวร้าวเมื่อนักเรียนไม่ได้รับความสมหวังในสิ่งที่ตนเองต้องการ ก็จะแสดงความโกรธและทำลายสิ่ง ของและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3. การชดเชย เป็นการแสดงพฤติกรรมเพื่อชดเชยในสิ่งที่ตนเองยังขาดอยู่แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่
 - 3.1 การทดแทน เป็นการปรับตัวในลักษณะที่จัดหาสิ่งอื่นมาทดแทนในสิ่งที่หายไป หรือพลัดไปจากเป้าหมายที่กำหนดไว้
 - 3.2 การทดเทิด เป็นการปรับตัวในลักษณะที่บุคคลจะปรับความสามารถของตนเพื่อทดเทิดในสิ่งที่ขาดไป
4. การเลียนแบบ เป็นการปรับตัวโดยวิธีการเลียนแบบผู้อื่นที่ตนพอใจ
5. การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง เป็นการปรับตัวโดยการหาเหตุผลมาสนับสนุนการกระทำของตนเองเพื่อให้สบายใจขึ้น
6. การอวดอ้างตนเอง เป็นการปรับตัวโดยการยกตนข่มท่านเพื่อให้บุคคลอื่นยอมรับและเกรงใจ
7. การแยกตัวเองออกจากสังคมเป็นวิธีการปรับตัวโดยการแยกตัวเองออกจากสังคมที่เป็นอยู่
8. การถอยหนี เป็นการปรับตัวที่มีลักษณะไม่กล้าเผชิญกับปัญหา
9. การปฏิเสธ เป็นวิธีการปรับตัวที่ไม่ยอมรับการกระทำ ไม่ยอมให้ความร่วมมือหรือกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามในสิ่งที่ควรจะทำ
10. การเก็บกด เป็นวิธีการปรับตัวที่พยายามเก็บกดความรู้สึกต่าง ๆ ไว้มิให้แสดงออกมา
11. การไม่อยู่เฉยและเกิดความตึงเครียด
12. การประพุดิแบบย้อนหลัง เป็นวิธีการปรับตัวในลักษณะไม่มีความสุขในปัจจุบัน ดังนั้นจึงหวนคิดถึงความหลังเก่า ๆ ในอดีตที่มีความสุข
13. การผ่นกลางวัน เป็นวิธีการปรับตัวอันเนื่องมาจากการเกิดปัญหาแล้วมิได้รับการแก้ไข แล้วปัญหานี้ยังมีอยู่ก็จะหาทางออกโดยการเพ้อฝัน
14. การปรับตัวในรูปของความกลัวต่าง ๆ
15. การปรับตัวในรูปของความกระวนกระวายใจ
16. การปรับตัวในรูปของการสร้างความพิการทางร่างกาย เป็นวิธีการปรับตัวอันเนื่องมาจากการมีปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ จึงปรับตัวด้วยการแสดงอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย
17. การปรับตัวในลักษณะที่ตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง
18. การดื้อแพ่ง เป็นพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ และกติกากของสังคม
19. การเพ้อฝัน เป็นการหาทางตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการเพื่อให้ตนเองพ้นจากสภาวะความคับข้องใจต่าง ๆ
20. การปรับตัวแบบปฏิเสธความจริง
21. การปรับตัวแบบใช้สติปัญญา เป็นวิธีการปรับตัวในลักษณะใช้สติปัญญา คิดคำนึงถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาจะพบว่าวิธีการปรับตัวของนักเรียนนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกันแต่ละวิธีจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งต่างก็เป็นหนทางที่จะขจัดความคับข้องใจและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของนักเรียนแต่ละคนให้หมดสิ้นไปทั้งสิ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าวิธีการปรับตัวของนักเรียนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างวิธีการปรับตัวที่ดีกับวิธีการปรับตัวที่ไม่ดี กล่าวคือ

วิธีการปรับตัวที่จะมีลักษณะของการแก้ไขปัญหาหรือสภาพความคับข้องใจในลักษณะการใช้สติปัญญา ใช้เหตุผล
กล้าที่จะเผชิญกับปัญหามากกว่าการหลีกเลี่ยงปัญหา ส่วนวิธีการปรับตัวที่ไม่ดีก็จะมีลักษณะตรงกันข้าม

3.3 ลักษณะของนักเรียนที่มีการปรับตัวที่ดี

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับลักษณะของนักเรียนที่มีการปรับตัวที่ดีนั้นได้มีนักการศึกษากล่าวถึงดังต่อไปนี้

นิภา นิธยาน (2530 : 155 - 157) กล่าวว่า ลักษณะของนักเรียนที่ปรับตัวได้ดีนั้นมีดังต่อไปนี้

1. มีความเชื่อมั่นและมีความรู้สึกมั่นคง เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่รู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยในขณะเดียวกันก็รู้จักการยอมรับความสามารถและความสำเร็จของตนเองและผู้อื่นด้วยความจริงใจ
2. มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร รักใคร่ผู้อื่นและได้รับความรักตอบแทน มีลักษณะนิสัยน่ารักเมตตากรุณาผู้อื่น รู้จักเกรงใจและคำนึงถึงจิตใจผู้อื่น
3. มีความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ รู้จักใช้ความสามารถและสติปัญญาอย่างเต็มที่ในการศึกษาเล่าเรียนและในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยความสนุกสนานและสนใจ
4. มีความพร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และสนใจในกิจกรรมรอบตัว มีความสุขในสิ่งต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจ
5. รู้จักรักษานาม譽และสุขภาพร่างกายอยู่เสมอ
6. มีความกล้าที่จะเผชิญกับความจริงในชีวิต ไม่พยายามหลบหนีปัญหาต่าง ๆ ที่จะนำความทุกข์มาให้ตลอดจนกล้าที่จะเผชิญความจริงของตนเองที่จะนำความทุกข์ใจมาให้
7. มีจิตใจมั่นคงหนักแน่นไม่ห่อถอยและหวาดหวั่น พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเต็มกำลังความสามารถและไม่ว่าจะเผชิญต่อความคับข้องใจมากเพียงไรก็ตาม ยังสามารถคงไว้ซึ่งคุณลักษณะที่น่าเชื่อถือ
8. มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมได้ง่าย มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น ในเวลาเดียวกันก็เป็นผู้ยึดมั่นในหลักการที่ดีและยึดถือค่านิยมที่ดีงาม
9. ไม่มีอารมณ์กลัวหรือโกรธในบางครั้ง แต่รู้จักที่จะยับยั้งและควบคุมอารมณ์ได้
10. ไม่ลงโทษตัวเองเมื่อทำผิดแต่จะจดจำประสบการณ์ไว้เป็นบทเรียนที่มีค่า ไม่หวาดหวั่นระแวงสงสัยผู้อื่น ไม่แค้นเคียดหรือวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ (2532 : 8 - 9) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีการปรับตัวที่ดีสรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นตัวของตัวเอง ทำอะไรได้ด้วยตนเองไม่พึ่งผู้อื่น มีความมั่นคงในอารมณ์และมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง
2. มีความรู้สึกพอใจในอิสรภาพของตนเอง ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลรวมทั้งมีเสรีภาพในการคบเพื่อน
3. มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้รับความอบอุ่นในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน
4. มีความรู้สึกไม่ถอยหนี สามารถเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ประสบต่อตนเอง

5. ไม่มีความวิตกกังวลเกินกว่าความเป็นจริง ไม่กลัวสิ่งต่าง ๆ อย่างไร้เหตุผล
6. มีความเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
7. มีความรู้สึกว่าได้รับความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย จากผู้ปกครอง ครู มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่านักเรียนที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ดีจะมีวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการใช้ความสามารถและสติปัญญาอย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การกล่าที่จะเผชิญกับความจริงและสภาพปัญหาไม่หลีกเลี่ยงปัญหา มีจิตใจมั่นคงหนักแน่นไม่ท้อถอยและหวาดหวั่นพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาลงและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างเต็มกำลังความสามารถ ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถในการปรับตัวที่ไม่ดีก็จะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับนักเรียนที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี

3.4 ความสำคัญของความสามารถในการปรับตัวที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาว่าความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนมีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร พบว่ามีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

วันดี ระเจริญ (2531 : 226) กล่าวว่า การปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาวะสุขภาพจิตดีหรือไม่ การปรับตัวได้ดีย่อมเป็นผลให้สุขภาพจิตดี ถ้าปรับตัวไม่ดีก็จะทำให้เกิดความทุกข์ ซึ่งจากคำกล่าวดังกล่าวสามารถสรุปไปถึงความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยเช่นเดียวกัน

สิริชัย ประทีปฉาย (2533 : 178) กล่าวว่า บุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้ดีนั้นจะทำให้เกิดความแปรปรวนผิดปกติของจิตใจ ทำให้อยู่หรือทำงานที่นั่นอย่างไม่มีความสุข ซึ่งจากคำกล่าวดังกล่าวสามารถสรุปไปถึงความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 29 , 34) กล่าวว่า การที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนนั้น ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวิธีการปรับตัวและรู้วิธีการแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด ให้สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความสามารถในการปรับตัวมีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมากซึ่งถ้านักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีแล้วนักเรียนก็จะสามารถปรับตัวตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้โดยไม่เกิดความทุกข์และมีความสุขในการเรียนรู้ในที่สุด

3.5 การวัดความสามารถในการปรับตัว

เนื่องจากความสามารถในการปรับตัวของบุคคลจะแสดงออกมาเป็นลักษณะของคุณลักษณะ ดังนั้นการวัดความสามารถในการปรับตัวจึงสามารถวัดได้ด้วยวิธีเดียวกับการวัดคุณลักษณะและจากการศึกษาวิธีการวัดความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนพบว่ามียู่ 2 ลักษณะ คือการใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ สุรัชย์ โกศิยะกุล (2526) ได้สร้างแบบสอบถามวัดความสามารถ ในการปรับตัวสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่เน้นการถามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนว่านักเรียนประสบปัญหาตามข้อคำถามมากน้อยเพียงใด ส่วนการวัดความสามารถในการปรับตัวอีกลักษณะหนึ่งเป็นการวัดโดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายกับแบบทดสอบปรนัย กล่าวคือมีสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนพิจารณาและเสนอวิธีการแก้ไขปัญหานั้นให้นักเรียนเลือกโดยสมมติว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้นนักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร โดยวิธีการแก้ไขปัญหานั้นจะเป็นตัวเลือกให้

นักเรียนเลือกตอบ 3 ตัวเลือก อันมีลักษณะในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้แก่ การปล่อยให้เกิดปัญหาต่อไปโดยไม่แก้ไขปัญหา การแก้ปัญหาโดยให้ความสนใจต่อสิ่งอื่นแทนและการแก้ปัญหาโดยกล้าเผชิญความจริง มีเหตุผล โดยแต่ละตัวเลือกจะมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถในการปรับตัวของนักเรียน ผู้ที่วัดความสามารถในการปรับตัวด้วยวิธีการนี้ คือ วจิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดความสามารถในการปรับตัวของนักเรียน โดยการประยุกต์วิธีการวัดความสามารถในการปรับตัวของ สุรัชย์ โกคิยะกุล (2526) และ วจิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบ่งออกเป็น 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

4.1 ความหมายของเจตคติ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ พบว่า มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังต่อไปนี้ กิลฟอร์ด (Guilford. 1975 : 456 - 457) ให้ความหมายว่าเจตคติ คือ การที่บุคคลมีความโน้มเอียงในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สนับสนุนหรือไม่สนับสนุน ต่อการกระทำในสังคม หรือสิ่งที่มีอยู่ในสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง

อัลพอร์ท (Allport. 1978 : 256) ให้ความหมายว่าเจตคติ เป็นสภาวะความพร้อมทางจิตใจซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงกำหนดทิศทางปฏิกิริยาของบุคคล ที่จะมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้อง

เลวิส (Lavis. 1996 : 254) ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง แนวโน้มการแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 172) ให้ความหมายว่าเจตคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์แล้วแสดงสภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะ กล่าวคือแสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบเรียกว่าเจตคติที่ดีหรือทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึก ไม่ชอบเรียกว่าเจตคติที่ไม่ดีหรือทางลบ

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2530 : 2) ให้ความหมายว่าเจตคติ เป็นความรู้สึกเชื่อ ศรัทธา ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกิดความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งนั้นได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531 : 193) ให้ความหมายว่าเจตคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งทำให้การประพฤติหรือการตอบสนองของบุคคลเป็นไปอย่างมีทิศทาง ไม่ว่าจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบที่มีต่อบุคคล วัตถุหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและเนื่องจากทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ดังนั้น ทัศนคติจึงสามารถพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อและความศรัทธาของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปในทางบวก ทางลบก็ได้ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ประโยชน์ ความจำเป็น คุณค่าและความสำคัญของสิ่งนั้นจนเกิดความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สามารถนำมาให้ความหมายของเจตคติต่อครูผู้สอนได้ว่า เจตคติต่อครูผู้สอน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกความเชื่อและความศรัทธาต่อครูผู้สอนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ความสำคัญ ความเป็นที่รักและเคารพ การอุทิศตนเพื่อนักเรียน ความน่าเชื่อถือ ความรักและความปรารถนาดีของครูผู้สอน

4.2 ลักษณะนักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของนักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนพบว่า มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้ สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 32 - 33) กล่าวว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนจะไม่เบียดเบียนการสอนของครู ยอมรับฟังคำสั่งสอนหรือคำแนะนำจากครูด้วยความยินดี

กรมวิชาการ (2543 : 36 - 37) กล่าวถึงเจตคติต่อครูผู้สอนสรุปได้ว่า ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน นักเรียนจะมีแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างครู และอาจยอมรับพฤติกรรมตามแบบครู

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544 : 29) กล่าวว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนจะอยากทำตัวเป็นคนดีอยากทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ครูชื่นชม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนจะมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ ไม่เบียดเบียนการสอนของครู ยอมรับฟังคำสั่งสอนหรือคำแนะนำจากครูด้วยความยินดี ประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างครู

4.3 ความสำคัญของการมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของการมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนที่มีต่อความสุข ในการเรียนรู้ของนักเรียนพบว่า มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538 : 32 - 33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนว่าเจตคติที่ดีต่อครู ผู้สอนจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนซึ่งเจตคติที่ดีต่อครูจะช่วยให้ นักเรียนสนใจการเรียน ไม่เบียดเบียนการเรียน มีความสุขในการเรียน และมีแรงจูงใจในการเรียนสูง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 8) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยของกองการวิจัยการศึกษาว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนจะมีความสนใจเรียน สนุกกับกิจกรรมการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 51 - 52) ได้กล่าวว่าหากครูผู้สอนสามารถทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูได้จะทำให้ นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ ได้แก่ การให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าครูรักและเมตตาเขา อยู่เสมอ หัวดีและจริงใจ ตั้งใจให้ความรู้ ใช้คำพูดที่ไพเราะมีสำนึกของการเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับ เป็นกัลยาณมิตร มีความยุติธรรมและเมตตาธรรมแก่เขาอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนมีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมากเพราะหากนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูจะทำให้ นักเรียนตั้งใจเรียน สนใจเรียน ไม่เบียดเบียนการเรียน และสนุกกับกิจกรรมการเรียนรู้ ในทางตรงข้ามถ้านักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อครูผู้สอน ก็จะทำให้ นักเรียนเบื่อการจัดการเรียนการสอนของครู และนำไปสู่การมีความสุขในการเรียนรู้ในที่สุด

4.4 การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติทำได้หลายวิธีแต่วิธีที่ได้รับความนิยมมากคือ วิธีการใช้มาตราวัดแบบต่าง ๆ ล้วน สายยศ (2528 : 42) และ วรณดี แสงประทีปทอง (2536 : 62) กล่าวว่า มาตราวัดเจตคติที่นิยมใช้กันแพร่หลายและเป็นมาตรฐานคือ

มาตราวัดแบบเทอร์สโตน มาตราวัดแบบลิเคอร์ท มาตราวัดแบบกัตต์แมน และมาตราวัดแบบอัสกูด เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติตามแนวของลิเคอร์ท ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอเนื้อหาเฉพาะการวัดเจตคติโดยใช้มาตราวัดแบบลิเคอร์ทเท่านั้นซึ่งมาตราวัดเจตคติตามวิธีของ ลิเคอร์ท พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และดิลก ดิลกานนท์ (2526 : 25) และ คักดี สุนทรเสถียร (2531 :40) ได้อธิบาย ไว้ดังนี้

หลักเกณฑ์ของมาตราวัดเจตคติตามแนวลิเคอร์ท

1. ข้อความเจตคติจะต้องครอบคลุมช่วงเจตคติ (Attitude Continuum) ทั้งหมด
2. การตอบแต่ละข้อความจะบอกถึงเจตคติที่มีอยู่ของบุคคล
3. เจตคติของแต่ละคน พิจารณาได้จากการรวมคำตอบของเขาจากข้อความต่าง ๆ ทุกข้อความในมาตรา

วัดนั้น

วิธีการสร้างมาตราวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท

1. ตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาเจตคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของเจตคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัดเพื่อให้ทราบว่าเป็นเป้าเจตคติ (Attitude Object) นั้นคืออะไร ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง

3. วิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่าลักษณะของสิ่งที่ต้องการนั้นมีอะไรบ้าง เช่น จะวัดเจตคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ก็ต้องวิเคราะห์ว่าควรถามเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในเรื่องใดบ้าง เช่น คุณค่าของคณิตศาสตร์ การนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ซึ่งการที่จะทราบถึงสิ่งเหล่านี้อาจหาได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่กล่าวถึงเรื่องนั้น ๆ จากความคิดเห็นของกลุ่มที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ จากเหตุผลของกลุ่มที่ได้ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์แล้วลงสรุป เป็นต้น

4. สร้างข้อความ (Statement) วัดเจตคติให้ครอบคลุมคุณลักษณะต่าง ๆ ประมาณ 20 - 30 ข้อความ การเขียนข้อความควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 4.1 ข้อความควรสั้น กระชับรัด ชัดเจนและรัดกุม
- 4.2 เขียนเป็นประโยคอย่างง่าย ไม่ควรใช้ประโยคที่เป็นปฏิเสธหรือรูปประโยคซับซ้อน
- 4.3 ข้อความหนึ่งควรมีความคิดเพียงความคิดเดียวที่สมบูรณ์ในตัวเองหลีกเลี่ยงคำบางคำ เช่น ทั้งหมด ทัวไป ไม่มีเลย เท่านั้น เสมอ ๆ เป็นต้น
- 4.4 หลีกเลี่ยงข้อความที่เกี่ยวกับอดีต
- 4.5 หลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นความจริง (Fact) หรือสามารถตีความได้ว่าเป็นความจริง
- 4.6 ไม่ควรใช้ข้อความที่ผู้ตอบสามารถตอบได้ หรือเลือกตอบเหมือนกันหมดหรือตอบไม่ได้
- 4.7 ควรประกอบด้วยข้อความที่เป็นด้านบวกและด้านลบ (Positive and Negative Statement)

5. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้นซึ่งอาจทำได้โดยผู้สร้างข้อความเองหรือนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบโดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนลักษณะการตอบกับข้อความที่สร้างว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด เช่น พิจารณาว่าควรจะให้ตอบว่า “เห็นด้วยอย่างยิ่ง , เห็นด้วย , เฉย ๆ , ไม่เห็นด้วย , ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง , หรือ ชอบมากที่สุด , ชอบมาก , ปานกลาง , ชอบน้อย , ชอบน้อยที่สุด เป็นต้น เนื่องจากมาตราวัดเจตคติตามวิธีของลิเคอร์ทนี้ ไม่มีวิธีการตรวจสอบความกำกวมหรือลักษณะ 2 นัย

เหมือนวิธีของเทอร์สโตน ดังนั้นการตรวจสอบข้อความจึงต้องกระทำอย่างระมัดระวัง มิฉะนั้นจะได้ข้อความที่กำกวม และตรวจสอบยาก

6. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเพื่อดูว่ามีข้อความไม่ชัดเจนหรือไม่ ถ้ามีการแก้ไขต้องแก้ไขเสียก่อนที่จะบรรจุลงในมาตราวัดเจตคติ นอกจากการตรวจสอบความชัดเจนของข้อความแล้วในขั้น การทดลองขั้นต้นต้องตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของมาตราวัด เจตคติทั้งฉบับด้วย

7. การกำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละตัวเลือกกว่าควรใช้คะแนนเป็นเท่าใดทำได้หลายวิธีแต่วิธีที่นิยมใช้มากที่สุดคือวิธี Arbitrary Weighting Method วิธีนี้คือกำหนดให้แต่ละตัวเลือกมีน้ำหนักเป็น 5 , 4 , 3 , 2 และ 1 คะแนน

ดังนั้นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งนั้น ๆ ในทางที่ดี (ทางบวก) ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งเห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จะได้คะแนนเป็น 5 , 4 , 3 , 2 และ 1 คะแนนตามลำดับและข้อความ ที่กล่าวถึงสิ่งนั้น ๆ ในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งเห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จะได้คะแนนเป็น 1 , 2 , 3 , 4 , และ 5 คะแนนตามลำดับ

ข้อดีของมาตราวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท

1. สร้างง่าย สะดวกในการนำไปใช้และการวิเคราะห์ผล
2. ไม่ต้องใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินเพื่อกำหนดค่าคะแนนประจำข้อ
3. ไม่ต้องคำนวณค่าประจำข้อ

4. สามารถวัดเจตคติได้แน่นอนกว่ามาตราวัดเจตคติของเทอร์สโตน เพราะผู้ตอบต้องตอบทุกข้อในขณะที่วิธีของเทอร์สโตน ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงบางข้อจึงมีโอกาสบิดเบือนความจริงได้ มากกว่า

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนโดยใช้แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอนตามแนวมาตราวัดเจตคติแบบลิเคอร์ทซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.1 ความหมายและแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ได้มีนักการศึกษาใช้คำต่าง ๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกันกับคำว่าของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งแนวคิดและความหมายของแต่ละท่านล้วนมีความคล้ายคลึงกันดังนี้

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 21) ได้ให้ความหมายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดว่าเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ประเวศ วะสี (2543 : ก) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกันจึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้นักเรียนได้

เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรมและการทำงานอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคมและทางสติปัญญา

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 7) อธิบายไว้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child - centered approach) คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้วิธีสอนและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือพัฒนาพหุปัญญา รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี

วัฒนาพร ระบุงกุศล (2545 : 11) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากแนวคิดและความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเต็มตามศักยภาพ ได้แก่ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีโอกาสดูคิดและลงมือปฏิบัติจริง บูรณาการเนื้อหาวิชากับความเป็นจริงของชีวิตและให้ผู้เรียน มีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ

5.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 17) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ผู้สอนต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน
2. ให้เป็นการบูรณาการเนื้อหาจากหลากหลายวิชา
3. ใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน ให้เหมาะกับเนื้อหาและสภาพผู้เรียน
4. ใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นข้อมูลเพื่อการสร้างความรู้
5. ใช้กิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาแก่ผู้เรียน เช่น พัฒนาปัญญาทางการเคลื่อนไหว และปัญญา

ทางอารมณ์ เป็นต้น

6. ใช้วิธีวัดผลอย่างหลากหลายวิธี เน้นการประเมินตามสภาพจริง

โสภณ โสมดี และอภันตรี โสตะจินดา (2545 : 15 - 17) ได้อธิบายถึงหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนดังนี้

1. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนต้องมีความสมดุลและเหมาะสมกับวัย ความต้องการของผู้เรียน และความคาดหวังของสังคม

3. แหล่งเรียนรู้มีอย่างหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรช่วยเหลือเกื้อกูลห่วงใยซึ่งกันและกัน
5. ผู้เรียนมีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สารการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ผู้สอนมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและมีวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน
6. สารการเรียนรู้ ทักษะ กระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน ผลจากการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง
7. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ครอบครัว ชุมชน และสังคม
8. สารการเรียนรู้ที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ต้องเริ่มจากง่ายไปหายาก
9. บรรยากาศในการเรียนรู้ควรเป็นบรรยากาศที่มีความเป็นธรรมชาติแห่งการเรียนรู้
10. ครูมีความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้
11. กิจกรรมการเรียนรู้ต้องหลากหลาย สอดคล้องกับสารการเรียนรู้ ได้รับความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาและสถานที่
12. กระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนมีลักษณะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพในการค้นคว้าหาความรู้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์และการแก้ปัญหา
13. สื่อการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลาย
14. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มุ่งนำผลมาปรับปรุงให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาโดยเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง ใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

5.3 ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 29 - 31) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสังเคราะห์จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎีดังนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา และทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ โดยมีตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้ การสอนของครู 10 ข้อ ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนได้ฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน

9. ผู้เรียนได้ฝึกประเมินปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่นตลอดจนสนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนให้นักเรียนมีกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 8 - 15) ได้เสนอตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้พิจารณาทั้งผู้สอน ผู้เรียน การวัดและการประเมินผลดังต่อไปนี้

ผู้สอน

1. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่เอง (Construction of the new knowledge)
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process skills) คือ กระบวนการคิด (Thinking process) กระบวนการกลุ่ม (Grouping process) และสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) คือ มีส่วนร่วมทั้งด้านปัญญา กาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจเพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข (Happy learning)
5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ ชีตความสามารถ คักยภาพของผู้เรียนและผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินจากสภาพจริง (Authentic assessment)
6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Application)
7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้จัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยผู้สอนมีบทบาทดังนี้ เป็นผู้นำเสนอ (Presenter) เป็นผู้สังเกต (Observer) เป็นผู้ถาม (Asker) เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Reinforcer) เป็นผู้แนะนำ (Director) เป็นผู้สะท้อนความคิด (Reflector) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere organizer) เป็นผู้จัดระเบียบ (Organizer) เป็นผู้แนะแนว (Guide) เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) เป็นผู้ให้คำชื่นชม (Appraiser) และเป็นผู้กำกับ (Coach)

ผู้เรียน

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ (Construction) รวมทั้งสร้างสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process skills) คือ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) และมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในการเรียน
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (Happy learning)
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ (Application)

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลต้องเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง ที่นิยมใช้กันมาก คือ การทำแฟ้มสะสมงาน หรือแฟ้มพัฒนางาน (Portfolio) ซึ่งประเมินผลสิ่งต่อไปนี้

1. กระบวนการหาความรู้
2. พฤติกรรมและการปฏิบัติ
3. ผลผลิตของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างออกมาได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจเป็น
 - 3.1 องค์ความรู้ ได้แก่ ข้อเท็จจริง (Fact) มโนทัศน์ (Concept) หลักการ (Principle) กฎ (Rule) รวมทั้งทฤษฎี (Theory)
 - 3.2 สิ่งประดิษฐ์ เช่น ชิ้นงานต่าง ๆ

5.4 ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนดังนี้

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 28) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำให้เด็กแต่ละคนมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม มองอย่างเชื่อมโยง หวังรู้ เกิดการค้นพบตนเองว่ามีความสามารถ มีจุดเด่นจุดด้อยทางด้านใด ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากที่ได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการแสดงออกตามกระบวนการเรียนรู้ และผู้เรียนจะสามารถปรับปรุงตนเอง ในด้านต่าง ๆ เช่นการปรับปรุงคุณลักษณะ การเข้ากับสังคมได้ การเข้าใจผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ การเคารพสิทธิของผู้อื่นตลอดจนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและการดำรงชีวิตประจำวัน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 58 - 61) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางสมองที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางปัญญาในประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งนั่นคือการเพิ่มขึ้นของความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งในตัวผู้เรียน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้รับความหมายและประโยชน์ จากการเรียนรู้อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความสามารถทางการคิดและผู้เรียนยังได้พัฒนาตนเอง เพราะผู้เรียนรู้ว่าจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดอย่างไร และจะเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้แบบนักเรียนเป็นสำคัญนักเรียนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของนักเรียนเองซึ่งเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกและมีความสุขกับการเรียนรู้

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูผู้สอน

เนื่องจากคุณลักษณะของบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความหมายของบุคลิกภาพ เพื่อให้เห็นภาพพจน์ของคำว่าคุณลักษณะได้อย่างชัดเจนดังนี้

6.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Personality" มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละติน ว่า "Persona" แปลว่า "หน้ากาก" เป็นคำที่นำมาใช้กันทั่วไปเพื่อบรรยายถึงบุคลิกภาพของบุคคล นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า "บุคลิกภาพ" ไว้ดังนี้

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1970 : 110) ให้ความหมายของบุคลิกภาพ ว่าเป็นผลรวมทั้งหมดของท่าทางรูปร่างลักษณะทางกาย พฤติกรรมที่แสดงออก แนวโน้มการกระทำ ขอบเขต ความสามารถทั้งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในและที่แสดงออกมาให้เห็น

แมคคอนเนล (McConnell. 1974 : 160) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะนิสัยที่บุคคลคิดและแสดงออกเพื่อใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เช่น ค่านิยม แรงจูงใจ ทักษะ อารมณ์ ความสามารถด้านต่าง ๆ และเชาวน์ปัญญา

เจอร์รี่ (Jerry. 1986 : 497) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นลักษณะเฉพาะที่มีลักษณะคงเส้นคงวาและเปลี่ยนแปลงได้ยาก

เฟส (Feist. 1990 : 697) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึง ลักษณะโดยรวม หรืออุปนิสัยของบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะหรืออุปนิสัยที่ค่อนข้างคงอยู่ถาวรและมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลแต่ละคน

แลร์รี่ และแดเนียล (Larry and Daniel. 1992 : G1) ให้ความหมายว่าบุคลิกภาพ คือลักษณะโดยรวมทุกอย่างของบุคคล

เลวิส (Lavis 1996 : 264) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึงลักษณะโดยรวมเกี่ยวกับอุปนิสัยและพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล

กันยา สุวรรณแสง (2533 : 3) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าหมายถึงการรับรู้พฤติกรรม รวมทั้งหมดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งทั้งในสิ่งที่มองเห็นได้ เช่น พฤติกรรมและสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น ความคิด ความสนใจ ซึ่งจะทำให้คนอื่นสามารถที่จะเข้าใจและแยกแยะความแตกต่างของบุคคลนั้นจากคนทั่วไปได้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 216) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่าเป็นลักษณะโดดเด่นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งแสดงออกแบบนั้นอยู่เป็นประจำกับสถานการณ์เฉพาะอย่างจนเกิดเป็นนิสัยถาวร

ยนต์ ชุ่มจิต (2544 : 290) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า เป็นคุณลักษณะทุกสิ่งทุกอย่างทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งรวมอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ และยังสามารถขยายความถึงคุณลักษณะภายนอกและภายในไว้ว่าคุณลักษณะภายนอก เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะการพูด กิริยาท่าทาง รวมตลอดถึงการแต่งกาย เป็นต้น ส่วนคุณลักษณะใน เช่น ค่านิยม ความสนใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมั่นใจในตนเอง และอารมณ์ขัน เป็นต้น

จากความหมายบุคลิกภาพข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยรวมของบุคคลอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล

จากความหมายของบุคลิกภาพข้างต้น สามารถสรุปเป็นความหมายของคุณลักษณะของครูผู้สอน ได้ว่าคุณลักษณะของครูผู้สอน หมายถึง การที่ครูแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อต่อนักเรียน ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความยุติธรรม ใช้คำพูดที่ดี ควบคุมอารมณ์ที่ดี มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้อภัย มีมารยาทที่ดีและมีความรู้ความสามารถ

6.2 คุณลักษณะครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีการศึกษาได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

กิตติวดี บุญชื่อ (2540 : 8) กล่าวว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนที่จะสามารถส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้มีดังนี้

1. ต้องให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน
2. ต้องไม่แบ่งชั้นวรรณะกับนักเรียน
3. ต้องไม่เลือกที่รักมักที่ชังกับนักเรียน
4. ต้องมีความยุติธรรมกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน
5. ต้องวางตนเป็นแบบอย่างที่ดี
6. ต้องมีอารมณ์มั่นคง
7. ต้องมีความสดชื่นแจ่มใส
8. ต้องมีความเสียสละและอดทน
9. ต้องให้โอกาส ให้ความเข้าใจกับนักเรียน

คันสนีย์ จัตรคุปต์ (2544 : 99) ได้ระบุว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้แก่

1. การใช้จิตวิทยาในชั้นเรียน ได้แก่ การใช้คำพูดให้กำลังใจแก่นักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. การไม่แสดงอารมณ์ไม่พอใจกับนักเรียนเมื่อนักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมตามที่ครูกำหนด
3. การให้เกียรตินักเรียน เช่น การกล่าวคำขอบคุณ การกล่าวคำขอโทษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 49) ได้สรุปคุณลักษณะของครูผู้สอนที่นักเรียนต้องการซึ่งสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ สรุปได้ดังนี้

1. ใจดี ใจเย็น
2. พุดเพวาะ
3. แต่งกายดี
4. ยิ้มแย้มแจ่มใส
5. สอนเก่ง
6. ยุติธรรม

7. มีอารมณ์ขัน
8. ให้กำลังใจนักเรียน
9. อ่อนโยนกับนักเรียน
10. ช่วยเหลือนักเรียนทุกคน
11. เอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง
12. เข้าใจและจริงใจกับนักเรียน
13. เป็นแบบอย่างที่ดี
14. ให้ความเป็นมิตร

จากที่กล่าวมาจะพบว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ ซึ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาคุณลักษณะของคุณลักษณะของครูที่น่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีความยุติธรรม การใช้คำพูดที่ดี การควบคุมอารมณ์ที่ดี การมีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน การให้อภัย การมีมารยาทที่ดีและการมีความรู้ความสามารถ

6.3 ความสำคัญของคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนที่มีต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

มาลี จูทา (2542 : 138 - 139) กล่าวว่า การที่ครูผู้สอนมีคุณลักษณะที่ดีนั้นจะทำให้ นักเรียนอยากเรียน อยากมาโรงเรียน นักเรียนมีความรักต่อครู ชอบครู ศรัทธาในตัวครู นิยมชมชอบครู ไว้วางใจครูและเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 64 - 70) คุณลักษณะและพฤติกรรมที่ดีของครูผู้สอน จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่และจะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองว่ามีความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดด้านใดบ้าง ครูผู้สอนจะทำหน้าที่คอยแนะนำและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การแสดงออกของครูผู้สอนที่มีความจริงใจต่อผู้เรียนจะสร้างบรรยากาศที่ดีของการเรียนให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างแท้จริง

ยนต์ ชุ่มจิต (2544 : 267 - 300) กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนต่อนักเรียนว่าการที่ครูมีคุณลักษณะที่ดีนั้นจะเป็นที่น่าเจริญใจเมื่อนักเรียนได้พบเห็นหรือเป็นที่น่ายกย่องของนักเรียนและบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตัวครูอีกด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก นักเรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้หรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของครูผู้สอนด้วยอีกประการหนึ่งถ้าครูผู้สอน มีคุณลักษณะที่ดีย่อมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้มากเนื่องจากการที่ครูผู้สอนมีคุณลักษณะที่ดีจะเป็นที่น่าเจริญใจสบายใจแก่นักเรียนเมื่อได้พบเห็น อีกทั้งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีของการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสบายใจ แต่ถ้าครูผู้สอนมีคุณลักษณะไม่ดีก็อาจจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้

6.4 การวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

เนื่องจากคุณลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ดังนั้นการวัดคุณลักษณะจึงสามารถวัดได้เช่นเดียวกับการวัดบุคลิกภาพและจากการศึกษาการวัดคุณลักษณะและคุณลักษณะของบุคคล พบว่า มีนักการศึกษาท่านสำคัญที่กล่าวไว้ดังนี้

สถิติ วงศ์สวรรค์ (2544 : 125 – 180) ระบุว่า การวัดคุณลักษณะ (สามารถใช้วัดคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของบุคคลได้เช่นกัน) สามารถทำได้หลายวิธี โดยสามารถแบ่งออกเป็นวิธีหลัก ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. ใช้วิธีการเชิงวิทยาศาสตร์
2. ใช้มาตราส่วนประมาณค่า
3. ใช้การสังเกตพฤติกรรม
4. ใช้การสัมภาษณ์
5. ใช้เทคนิคสังเกต
6. ใช้การศึกษารายการ
7. ใช้การให้รายงานด้วยตนเอง
8. ใช้การทดสอบโดยการสร้างสถานการณ์
9. ใช้แบบสอบถาม
10. ใช้แบบทดสอบคุณลักษณะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาคุณลักษณะของครูผู้สอนโดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พหุระดับ

7.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุระดับ

การวิเคราะห์พหุระดับเป็นเทคนิควิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัว และตัวแปรอิสระเหล่านั้นสามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อย 2 ระดับขึ้นไป โดยตัวแปรระดับเดียวกันต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและได้รับผลร่วมกันจากตัวแปรระดับอื่น ๆ

เนื่องจากโครงสร้างและธรรมชาติของข้อมูลทางการศึกษามักเกี่ยวข้องกับข้อมูลหลายระดับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเพณีนิยมที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบระดับเดียวจึงไม่สามารถให้ผลสรุปที่ถูกต้อง การเลือกใช้เทคนิควิธีการทางสถิติที่เหมาะสมจึงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับโครงสร้างและธรรมชาติของข้อมูลที่ทำการศึกษา ซึ่งการจัดองค์กรทางการศึกษาและการแบ่งส่วนการบริหารงานภายในองค์กร มีลักษณะการจัดตั้งองค์กรเป็นลำดับขั้น (Hierarchy) หน่วยงานหรือการบริหารงานในระดับสูงย่อมต้องมีความรับผิดชอบหรือมีอิทธิพลต่อหน่วยงาน หรือการบริหารในระดับรองลงมาต่อ ๆ กันไปเป็นลำดับขั้น การจัดองค์กรและการดำเนินงานทางการศึกษาก็เช่นกัน ตัวแปรในระดับสูงย่อมส่งผลต่อตัวแปรในระดับล่างเป็นทอด ๆ เช่น นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมส่งผลต่อการบริหารการศึกษาระดับเขตการศึกษา การบริหารการศึกษาระดับโรงเรียน การเรียนการสอนในชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นต้น สมมติว่าเราสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สิ่งนี้ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรภูมิหลังของนักเรียน ตัวแปรเกี่ยวกับการเรียนการสอน ระดับชั้นเรียนตัวแปรเกี่ยวกับนโยบายระดับโรงเรียนและตัวแปรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของ

ชุมชนอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งปัญหาที่น่าพิจารณาคือ โมเดลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเพณีนิยม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบระดับเดียว (single level model) เช่นการวิเคราะห์การถดถอยแบบสมการเดียวแต่ถูกนำมาใช้ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรจากข้อมูลต่างระดับกันจึงเป็นการละเลยต่อโครงสร้างของระดับข้อมูลผลที่ตามมาคือเกิดความผิดพลาดในการสรุปผลระหว่างระดับ (aggregation bias) เนื่องจากมีความผิดพลาดในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย ตลอดจนความคลาดเคลื่อนของการทำนายมีความแปรปรวนสูงและไม่คงที่ ซึ่งการจัดองค์กรทางการศึกษาและธรรมชาติของข้อมูลทางการศึกษามักมีลักษณะเป็นพหุระดับ ประกอบกับระบบการศึกษามีความสลับซับซ้อนและไม่หยุดนิ่ง (dynamic) ดังนั้นตัวแปรต่าง ๆ ทางการศึกษาที่อยู่ในระดับเดียวกันและต่างระดับกันจึงมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ซึ่งกันและกันตลอดเวลาซึ่งโมเดลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเพณีนิยม เป็นการวิเคราะห์ที่บีบบังคับให้ตัวแปรต่างระดับให้เสมือนหนึ่งอยู่ในระดับเดียวกันและทำการวิเคราะห์รวม โดยไม่สนใจความแตกต่างระหว่างหน่วยของการวิเคราะห์ วิธีดังกล่าวจึงไม่สามารถคำนวณค่าความแปรปรวนภายในหน่วยหรือกลุ่ม (within group variability) จึงเป็นการละเลยการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกัน นอกจากนี้สมาชิกทางการศึกษามักมารวมกันเป็นหน่วยทางการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายใดจุดมุ่งหมายหนึ่งหน่วยทางการศึกษาอาจเป็นชั้นเรียน โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน โรงเรียนในเขตการศึกษา เป็นต้น ดังนั้นหน่วยต่าง ๆ ทางการศึกษาจึงประกอบด้วยสมาชิก (ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร ฯลฯ) มาอยู่รวมกันด้วยจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างไม่ได้มาอยู่รวมกันอย่างสุ่ม (random) เช่น นักเรียนห้องหนึ่งจากโรงเรียน ก. น่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากนักเรียนห้องหนึ่งจากโรงเรียน ข. ถึงแม้จะทำการสุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนทั้งสองเป็นต้น ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหน่วยทางการศึกษาจะต้องมั่นใจว่าได้มีการควบคุมความแตกต่างเบื้องต้นของหน่วย (Preexisting differences) และคัดเลือกตัวแปรในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุม โดยที่โมเดลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเพณีนิยมใช้วิธีควบคุมความแตกต่างเบื้องต้นระหว่างหน่วยที่ศึกษาด้วยค่าคงที่เหมือนกันทุกหน่วย จึงค่อนข้างที่จะขัดแย้งกับแนวคิดที่ว่าหน่วยทางการศึกษาแต่ละหน่วยน่าจะมีธรรมชาติและลักษณะของการรวมกลุ่มที่แตกต่างกัน

การวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหลายระดับนี้ ถ้าผู้วิจัยไม่ให้ความสนใจต่อโครงสร้างของระดับข้อมูลผลการวิจัยน่าจะบิดเบือนไปจากความเป็นจริง เช่น การศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศในการสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถ้าทำการวิเคราะห์แบบระดับเดียวโดยยึดนักเรียนหรือห้องเรียนเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ คือปรับตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกัน ให้มาอยู่ในระดับที่สนใจระดับเดียว เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้หลักการของการถดถอยพหุคูณจะทำให้ได้ผลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง กล่าวคือ

1. ถ้าใช้นักเรียนเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ จะเกิดการฟาดฝันข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่กล่าวว่าหน่วยในการวิเคราะห์ในที่นี้คือนักเรียนต้องมีความเป็นอิสระต่อกัน แต่ในระบบการศึกษาใด ๆ ก็ตาม การกระจายนักเรียนสู่โรงเรียนและชั้นเรียนไม่เป็นไปอย่างสุ่ม ดังนั้น นักเรียนจึงไม่น่าจะเป็นอิสระต่อกัน นอกจากนี้ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยเกี่ยวกับสัมประสิทธิ์การถดถอยมีความเป็นเอกพันธ์หรือตัวแปรเกี่ยวกับห้องเรียน โรงเรียนมีอิทธิพลในลักษณะเดียวกันต่อนักเรียนทุกคนไม่น่าจะเป็นจริงเนื่องจากนักเรียนต่างห้องเรียนกันและต่างโรงเรียนกันอาจได้รับอิทธิพลจากตัวแปรดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกัน

2. ถ้าใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการวิเคราะห์ คือปรับตัวแปรระดับนักเรียนให้เป็นตัวแปรระดับห้องเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยของแต่ละห้องเรียนจะทำให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์ กล่าวคือนักเรียนภายในห้องเรียนเดียวกันย่อมมีความแตกต่างกันในลักษณะเฉพาะบุคคล ดังนั้นเมื่อข้อมูลระดับนักเรียนถูกเฉลี่ยลงเป็นข้อมูลระดับห้องเรียนจะทำให้ความหลากหลายของนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังทำให้อำนาจในการทดสอบทางสถิติลดลงเนื่องจาก

การลดขนาดของหน่วยในการวิเคราะห์จากนักเรียนเป็นห้องเรียนจะทำให้ความเป็นอิสระของการทดสอบทางสถิติ (degree of freedom) ลดลงผลที่ตามมาคือมักไม่พบความมีนัยสำคัญของความสัมพันธ์หรืออิทธิพลระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษาด้วยเหตุนี้ การวิเคราะห์พหุระดับจึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่างระดับ โดยตัวแปรตามจะถูกกำหนดให้เป็นระดับของหน่วยในการวัดค่าตัวแปร ส่วนตัวแปรอิสระจะเป็นตัวแปรหลายระดับซึ่งประกอบด้วยตัวแปรในระดับเดียวกับตัวแปรตามและระดับที่สูงกว่าตัวแปรตาม (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2532 : 2 ; ศิริชัย กาญจนวาสี. 2538 : 174 - 177 ; สำเริง บุญเรืองรัตน์. 2538 : 57 - 58)

7.2 ความหมายของการวิเคราะห์พหุระดับ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์พหุระดับพบว่าได้มีผู้ให้ความหมายของการวิเคราะห์พหุระดับไว้หลายท่านดังนี้

เครฟท์ และ ลีอู (Kreft and Leeuw. 1991 : 45) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์พหุระดับเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลหลายระดับ หรือข้อมูลที่มีตั้งแต่สองระดับขึ้นไป โดยข้อมูลนั้นมีลักษณะเป็นระดับขั้นลดหลั่นสอดแทรก

มอร์ริสัน (Morrison. 1995 : 190) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์พหุระดับเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่แยกความแปรปรวนที่มีอยู่ในตัวแปรตามให้เป็นไปตามโครงสร้างหรือธรรมชาติของข้อมูล

ศิริชัย กาญจนวาสี (2535 : 4) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์พหุระดับ หมายถึง เทคนิควิธีทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัวและตัวแปรอิสระเหล่านั้นสามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อยสองระดับขึ้นไป โดยตัวแปรระดับเดียวกันต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและได้รับผลร่วมกันจากตัวแปรระดับอื่น ๆ

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2540) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์พหุระดับเป็นแนวคิดใหม่ที่จะจัดข้อมูลเป็นระดับอย่างน้อย 2 ระดับขึ้นไป ตามลักษณะโครงสร้างของข้อมูล แล้วสร้างสมการอธิบายตัวแปรตามด้วยตัวแปรต้นในแต่ละระดับให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน การอธิบายตัวแปรตามด้วยตัวแปรต้นสร้างมาจากสมการพยากรณ์ (Regression equation) เรียกว่า การวิเคราะห์พหุระดับด้วยสมการพยากรณ์ แต่ถ้าวเคราะห์ข้อมูลพหุระดับที่เป็นเชิงสาเหตุของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในรูป Path model เรียกว่า การวิเคราะห์พหุระดับของ Path model

ราชนันท์ บุญธิดา (2542 :20) ให้ความหมายของการวิเคราะห์พหุระดับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่

1. การวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์ถดถอย หมายถึง เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อย 2 ระดับขึ้นไป ด้วยการสร้างสมการการถดถอยหรือสมการพยากรณ์ (Regression equation) แล้ววิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามในแต่ละระดับของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้นั้นเรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

2. การวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์วิถี หมายถึง เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อย 2 ระดับขึ้นไป แล้ววิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามในรูป Path model โดยที่ภายในตัวแปรแต่ละระดับจะมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งกันและกันสำหรับตัวแปรระหว่างระดับกันจะมีความสัมพันธ์เชิงลดหลั่น กล่าวคือ ตัวแปรที่จัดอยู่ในระดับที่สูงกว่าจะมีอิทธิพลต่อตัวแปรที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้นั้นเรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางหรือค่าสัมประสิทธิ์เชิงสาเหตุหรือค่าสัมประสิทธิ์พาธ

จากการให้ความหมายของการวิเคราะห์พหุระดับที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิเคราะห์พหุระดับ หมายถึง เทคนิควิธีทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัวและตัวแปรอิสระเหล่านั้นสามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อย 2

ระดับขึ้นไปตามลักษณะโครงสร้างของข้อมูลที่มีระดับการวัดหลายระดับหรือข้อมูลพหุระดับ (Multilevel data) และข้อมูลมีลักษณะซ้อนกันเป็นระดับชั้นลดหลั่นสอดแทรก (hierarchical nested data) แล้วสร้างสมการอธิบายตัวแปรตามด้วยตัวแปรต้นในแต่ละระดับให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน ถ้าอธิบายตัวแปรตามด้วยตัวแปรต้นสร้างมาจากสมการพหุการถดถอย (Regression equation) เรียกว่า การวิเคราะห์พหุระดับด้วยสมการพหุการถดถอย แต่ถ้าการวิเคราะห์ข้อมูลพหุระดับที่เป็นเชิงสาเหตุของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตามที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในรูป Path model เรียกว่า การวิเคราะห์พหุระดับของ Path model ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์พหุระดับโดยวิธีการอธิบายตัวแปรตามด้วยตัวแปรต้นที่สร้างมาจากสมการพหุการถดถอย (Regression equation) หรือการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย

7.3 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์พหุระดับ

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์พหุระดับ ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ดังนี้

ไบรค์ และราเวนบุช (ราชนันท์ บุญธิมา, 2542 ; อ้างอิงจาก Bryk and Raudenbush, 1992 : 5) กล่าวว่า การวิเคราะห์พหุระดับมีวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้

1. เพื่อแบ่งความแปรปรวน (variance) และความแปรปรวนร่วม (covariance) ออกตามระดับของข้อมูล
2. เพื่อคำนวณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในระดับเดียวกันและที่อยู่ต่างระดับกัน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2535: 7 – 8) กล่าวว่า การวิเคราะห์พหุระดับมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ในระดับเดียวกันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกัน
2. เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หรือค่าพารามิเตอร์ของตัวแปร ให้ผลการวิเคราะห์มีความเที่ยงตรงสูงและมีความคลาดเคลื่อนต่ำ
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดล (Adequacy of a model)

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2538 : 24) กล่าวว่า การวิเคราะห์พหุระดับ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลง (Change) หรือพัฒนาการหรือการเจริญเติบโต (Growth) ของสิ่งที่ศึกษาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
2. เพื่อประมาณค่าส่วนประกอบของความแปรปรวนของตัวแปรแต่ละตัวแปรตลอดจนการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรในแต่ละระดับว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด
3. เพื่อศึกษาผลของตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามในแต่ละระดับ
4. เพื่อศึกษาผลของตัวแปรต้นที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ถึงระดับหน่วยการวัดที่เล็กที่สุดและศึกษาว่าตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่อยู่ต่างระดับกันนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

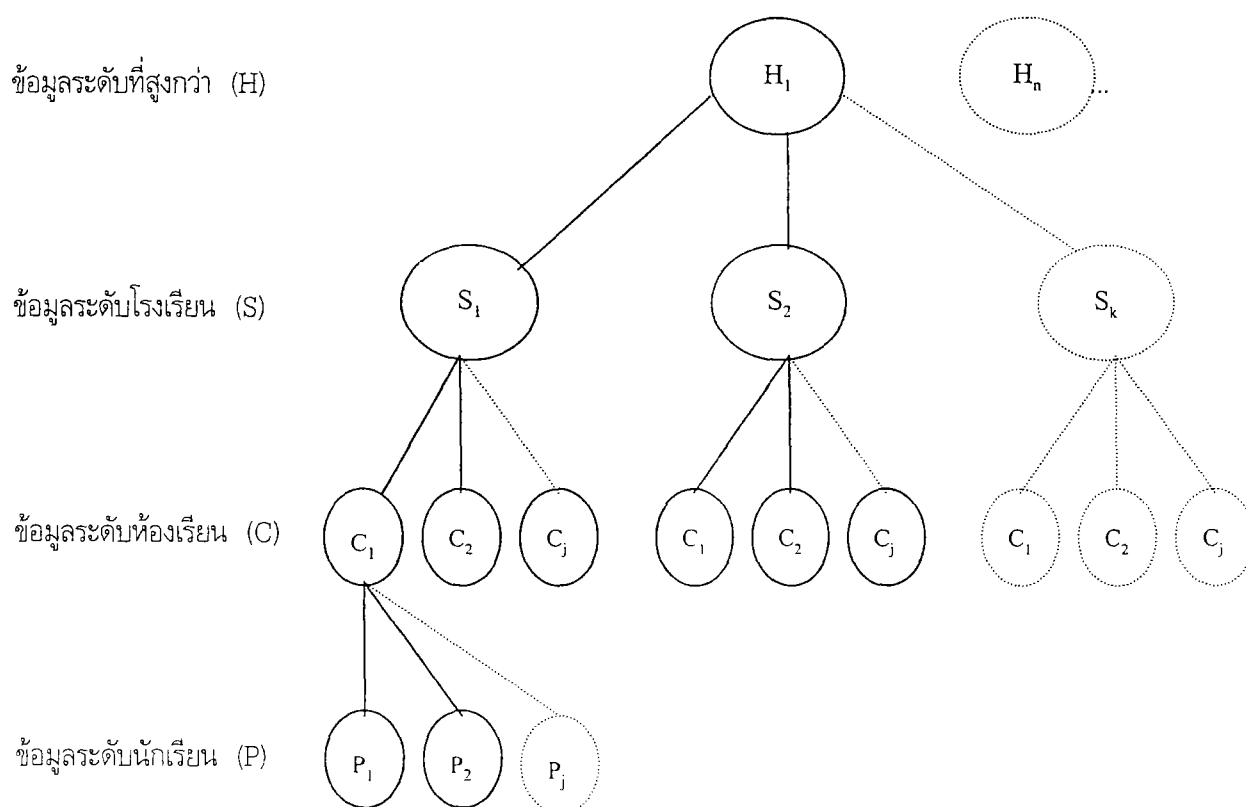
ราชนันท์ บุญธิมา (2542 : 21) กล่าวว่า การวิเคราะห์พหุระดับมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่ออธิบายและทำนายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในระดับเดียวกัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกัน ให้ผลการวิเคราะห์มีความเที่ยงตรงสูง และมีความคลาดเคลื่อนต่ำ
2. เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยอื่น เช่น การศึกษาความเปลี่ยนแปลง (Change) หรือพัฒนาการเจริญเติบโต (Growth) ของสิ่งที่ได้ศึกษาในช่วงระยะเวลานั้น ๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิเคราะห์พหุระดับมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อยู่ในระดับเดียวกันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่อยู่ต่างระดับกัน ให้ผลการวิเคราะห์ที่มีความเที่ยงตรงสูงและมีความคลาดเคลื่อนต่ำ และนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยอื่น ๆ เช่น การศึกษาความเปลี่ยนแปลง (Change) หรือพัฒนาการเจริญเติบโต (Growth) นอกจากนี้ยังสามารถใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดล (Adequacy of a model) อีกด้วย

7.4 ลักษณะโครงสร้างของข้อมูลพหุระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพหุระดับ มีประเด็นสำคัญที่ควรสนใจประการหนึ่งคือ ลักษณะของข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์ ซึ่งจะต้องมีลักษณะเป็นข้อมูลพหุระดับ (Multilevel data) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าข้อมูลสอดแทรกกลดหลั่น (Hierarchical nested data) (ราชนันท์ บุญธิมา. 2542 : 23 ; อ้างอิงจาก Draper. 1995 : Goldstein. 1991 : Bryk and Raudenbush. 1989 : Longford. 1995) โดยที่ข้อมูลทางการศึกษามักจะเป็นข้อมูลแบบพหุระดับ กล่าวคือ ข้อมูลระดับนักเรียนแต่ละคน (P) เช่น ความถนัดทางการเรียน พฤติกรรมการเรียน หรือเจตคติต่อการเรียน เป็นต้น ข้อมูลระดับนักเรียนจะอยู่ภายใต้หรือได้รับอิทธิพลมาจากข้อมูลระดับห้องเรียน (C) เช่น คุณภาพการสอนของครู วุฒิการศึกษาของครู หรือบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นต้น ข้อมูลระดับห้องเรียนอยู่ภายใต้ หรือได้รับอิทธิพลมาจากข้อมูลระดับโรงเรียน (S) เช่น ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน หรือลักษณะการให้ความร่วมมือของผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น ข้อมูลระดับโรงเรียนก็จะอยู่ภายใต้ หรือได้รับอิทธิพลมาจากข้อมูลระดับสูงกว่า (H) ต่อ ๆ กันไป ดังปรากฏตามแผนภาพดังต่อไปนี้

จากโครงสร้างของข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์พบระดับดังกล่าวจะสามารถแบ่งลักษณะของข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนหรือบางที่เรียกว่า ข้อมูลระดับจุลภาค (Micro Level Data) หมายถึง ข้อมูลระดับนักเรียนนั่นเอง

ลักษณะที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับกลุ่มนักเรียน หรือบางที่เรียกว่า ข้อมูลระดับมหภาค (Macro Level Data) หมายถึง ข้อมูลตั้งแต่ระดับห้องเรียนขึ้นไปนั่นเอง

7.5 การวิเคราะห์พหุระดับของการวิเคราะห์ถดถอย : กรณีที่มี 2 ระดับ

แนวคิดทั่วไปสำหรับการวิเคราะห์ถดถอย 2 ระดับ เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามในระดับนักเรียน (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2535 : 3 - 4)

สมมติว่ามีตัวแปรที่สนใจเกี่ยวกับนักเรียนและห้องเรียน ดังนี้

Y_{ij} แทน ตัวแปรตามระดับนักเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคนที่ i ในห้องเรียนที่ j

X_{ij} แทน ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียนคนที่ i ในห้องเรียนที่ j

Z_j แทน ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน เช่น คุณภาพการสอนของครูในห้องเรียนที่ j

เนื่องจากโครงสร้างของระดับข้อมูลถูกนำมาพิจารณาในการวิเคราะห์ จึงทำให้การวิเคราะห์การถดถอยของตัวแปรทั้งระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน เป็นดังนี้

1. โมเดลการถดถอยระดับนักเรียน (Micro - level Model) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง Y_{ij} กับ X_{ij} โดยแยกการวิเคราะห์การถดถอยในแต่ละห้องเรียน มีรูปแบบสมการดังนี้

$$Y_{ij} = b_{0j} + b_{1j}X_{ij} + e_{ij}$$

เมื่อ b_{0j} แทน ค่าคงที่ (Intercept) ในห้องเรียนที่ j

b_{1j} แทน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression slope)

ซึ่งเป็นขนาดความสัมพันธ์ ของ X_{ij} ต่อ Y_{ij} ในห้องเรียนที่ j

e_{ij} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}

จากนั้นจึงใช้ b_{0j} , b_{1j} ของแต่ละห้องเรียนเป็นตัวแปรตามสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับห้องเรียน

2. โมเดลการถดถอยระดับห้องเรียน (Macro - level Model) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง Z_j กับ b_{0j} และ b_{1j} โดยแยกการวิเคราะห์การถดถอยดังนี้

$$b_{0j} = \gamma_{00} + \gamma_{01}Z_j + U_{0j}$$

$$b_{1j} = \gamma_{10} + \gamma_{11}Z_j + U_{1j}$$

เมื่อ	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{0j}
	γ_{01}	แทน	ค่าความชัน (slope) ที่แสดงผลของ Z_{ij} ที่มีต่อ b_{0j}
	U_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{0j}
	γ_{10}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{1j}
	γ_{11}	แทน	ค่าความชัน (slope) ที่แสดงผลของ Z_{ij} ที่มีต่อ b_{1j}
	U_{1j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{1j}

7.6 การวิเคราะห์พหุระดับด้วยโปรแกรมเอชแอลเอ็ม รูปแบบการวิเคราะห์ 2 ระดับ

ในการวิจัยทางการศึกษา ถ้าผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนอยู่ภายในห้องเรียนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง โครงสร้างของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ข้อมูลระดับนักเรียน และข้อมูลระดับห้องเรียน

ความสัมพันธ์ของตัวแปรเกี่ยวกับข้อมูลในแต่ละระดับสามารถแสดงได้ในรูปสมการและขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้ (สำราญ มีแจ้ง. 2544 : 233 – 235)

1. วิเคราะห์ระดับนักเรียน (Micro Level) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โมเดลว่าง (Null Model หรือ Fully Unconditional Model) เป็นการวิเคราะห์ขั้นแรก เพื่อให้เห็นภาพรวมของตัวแปรตาม เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละชั้นเรียนโดยไม่มีตัวแปรอิสระใด ๆ เข้าร่วมการพิจารณาและเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรตามมีความแปรปรวนภายในหน่วยหรือระหว่างหน่วยเพียงพอที่จะวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลขึ้นต่อไปหรือไม่ มีรูปแบบ สมการดังต่อไปนี้

Within – Unit Model

$$Y_{ij} = b_{01} + e_{ij}$$

Between – Unit Model

$$b_{01} = \gamma_{00} + U_{ij}$$

(fixed effects) (random effects)

ค่าเฉลี่ย ค่าความคลาดเคลื่อน

โดยที่ $e_{ij} \sim N(0, \sigma_j^2)$ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรตามมีการกระจายเป็นโค้งปกติและมีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ มีความแปรปรวนภายในหน่วยเท่ากับ σ_j^2

เมื่อ	Y_{ij}	แทน	ตัวแปรตามระดับนักเรียน ของนักเรียนคนที่ i ห้องเรียนที่ j
	b_{01}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของตัวแปรระดับนักเรียนชั้นเรียนที่ j
	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{01}
	e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}
	U_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{01}

จากสมการเอชแอลเอ็ม กำหนดให้ b_{01} เป็นค่าที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้และมีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าระหว่างชั้นเรียน ในกระบวนการวิเคราะห์เอชแอลเอ็มจะแบ่งผลของพารามิเตอร์ออกเป็นผลคงที่ (Fixed Effect) และผลเชิงสุ่ม (Random Effect) และใช้การทดสอบที่ (t - test) ทดสอบผลคงที่ (Fixed Effect) ($H_0 : \gamma_{00} = 0$) ถ้าไม่เป็น 0 แสดงว่ามีค่าคงที่ (Intercept) และตัวแปรอิสระส่งผลต่อ Y_{ij} นอกจากนี้ โปรแกรมเอชแอลเอ็มจะใช้ χ^2 - test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random Effect) หรือค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน (Parameter Variance) ($H_0 : \text{VAR} (b_{01}) = 0$, $H_0 : \text{VAR} (U_{0j}) = 0$) ถ้าไม่เป็น 0 แสดงว่าพารามิเตอร์ b_{01} มีความแปรปรวนระหว่างหน่วยซึ่งสามารถตั้ง b_{01} เป็นตัวแปรตามในการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple Model) ได้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple Model) เป็นการวิเคราะห์ด้วยการนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียน (Micro Level) เข้ามาวิเคราะห์ทีละตัว เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อ b_{01} หรือ b_{ij} หรือไม่ ตลอดจนเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้นเมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วทำให้เกิดความแปรปรวนระหว่างหน่วยที่ศึกษาเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์หาผลของตัวแปรอิสระระดับชั้นเรียนต่อไปหรือไม่ มีรูปแบบสมการดังต่อไปนี้

Within - Unit Model

$$Y_{ij} = b_{01} + b_{ij}(X_{ij}) + e_{ij}$$

Between - Unit Model

$$\begin{aligned} b_{01} &= \gamma_{00} + U_{0j} \\ b_{ij} &= \gamma_{10} + U_{1j} \end{aligned}$$

(fixed effects) (random effects)
ค่าเฉลี่ย ค่าความคลาดเคลื่อน

โดยที่ $e, U \sim N(0, \sigma^2_j)$ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของความแปรปรวนในระดับนักเรียนมีการกระจายเป็นโค้งปกติและมีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ มีความแปรปรวนภายในหน่วยเท่ากับ σ^2_j

เมื่อ	Y_{ij}	แทน	ตัวแปรตามระดับนักเรียน ของนักเรียนคนที่ i ห้องเรียนที่ j
	X_{ij}	แทน	ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ของนักเรียนคนที่ i ห้องเรียนที่ j
	b_{01}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของตัวแปรระดับนักเรียนชั้นเรียนที่ j
	b_{ij}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ซึ่งเป็นขนาดความสัมพันธ์ของ X_{ij} ต่อ Y_{ij} ในชั้นเรียนที่ j
	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{01}
	γ_{10}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{ij}
	e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}
	U_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{01} ชั้นเรียนที่ j
	U_{1j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{ij} ชั้นเรียนที่ j

จากสมการเอชแอลเอ็มใช้การทดสอบที่ (t - test) ทดสอบผลคงที่ (Fixed Effect) ($H_0 : \gamma_{00} = 0 : \gamma_{10} = 0$) แล้วใช้ χ^2 - test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random Effect) ($H_0 : \text{VAR} (b_{01}) = 0, H_0 : \text{VAR} (U_{0j}) = 0$)

2. การวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Macro Level) เป็นการวิเคราะห์ชั้นโมเดลสมมุติฐาน (Hypothetical Model) โดยนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่ผ่านการวิเคราะห์และพิจารณาแล้วว่าเหมาะสมจากการวิเคราะห์ระดับนักเรียน มาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอิสระระดับชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรระดับชั้นเรียนที่มีต่อตัวแปรตามระดับนักเรียน มีรูปแบบสมการดังนี้

Within - Unit Model

$$Y_{ij} = (b_{01}) + (b_{1j}(X_{1j})) + (b_{2j}(X_{2j})) + \dots + e_{ij}$$

Between - Unit Model

$$\begin{aligned} b_{01} &= \gamma_{00} + \gamma_{1j}(Z_{1j}) + \gamma_{2j}(Z_{2j}) + \dots + U_{0j} \\ b_{1j} &= \gamma_{10} + \gamma_{11}(Z_{1j}) + \gamma_{12}(Z_{2j}) + \dots + U_{1j} \\ b_{2j} &= \gamma_{20} + \gamma_{21}(Z_{1j}) + \gamma_{22}(Z_{2j}) + \dots + U_{2j} \\ &\vdots \\ b_{kj} &= \gamma_{kj} + \gamma_{k1}(Z_{1j}) + \gamma_{k2}(Z_{2j}) + \dots + U_{kj} \end{aligned}$$

เมื่อ	Y_{ij}	แทน	ตัวแปรตามระดับนักเรียน ของนักเรียนคนที่ i ในชั้นเรียนที่ j
	X_{1j}	แทน	ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ตัวที่ 1 ในชั้นเรียนที่ j
	X_{2j}	แทน	ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ตัวที่ 2 ในชั้นเรียนที่ j
	Z_{1j}	แทน	ตัวแปรอิสระระดับชั้นเรียน ตัวที่ 1 ในชั้นเรียนที่ j
	Z_{2j}	แทน	ตัวแปรอิสระระดับชั้นเรียน ตัวที่ 2 ในชั้นเรียนที่ j
	b_{01}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของตัวแปรระดับนักเรียนชั้นเรียนที่ j
	b_{1j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ซึ่งเป็นขนาดความสัมพันธ์ของ X_{1j} ต่อ Y_{ij} ในชั้นเรียนที่ j
	b_{2j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ซึ่งเป็นขนาดความสัมพันธ์ของ X_{2j} ต่อ Y_{ij} ในชั้นเรียนที่ j
	b_{kj}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ซึ่งเป็นขนาดความสัมพันธ์ของ X_{kj} ต่อ Y_{ij} ในชั้นเรียนที่ j
	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{01}
	γ_{10}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{1j}
	γ_{20}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{2j}

γ_{kj}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของ b_{kj}	
γ_{1j}	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ที่แสดงอิทธิพลของ Z_{1j} ที่มีต่อ b_{0j}	
γ_{11}	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ที่แสดงอิทธิพลของ Z_{1j} ที่มีต่อ b_{1j}	
γ_{k1}	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ที่แสดงอิทธิพลของ Z_{1j} ที่มีต่อ b_{kj}	
γ_{2j}	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ที่แสดงอิทธิพลของ Z_{2j} ที่มีต่อ b_{0j}	
γ_{12}	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ที่แสดงอิทธิพลของ Z_{2j} ที่มีต่อ b_{1j}	
γ_{k2}	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) ที่แสดงอิทธิพลของ Z_{2j} ที่มีต่อ b_{kj}	
e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}	
U_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{0j}	ชั้นเรียนที่ j
U_{1j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{1j}	ชั้นเรียนที่ j
U_{kj}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{kj}	ชั้นเรียนที่ j

จากสมการเอชแอลเอ็ม ใช้การทดสอบที (t - test) ทดสอบผลคงที่ (Fixed Effect) แล้วใช้ χ^2 - test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random Effect) ในทำนองเดียวกับการทดสอบโมเดลอย่างง่าย

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการวิจัยที่ศึกษาความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบันยังมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลการวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยคิดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนย้อนหลังไปเป็นเวลาหลายปีโดยไม่จำกัดระดับชั้นเรียนและประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการค้นหาและยืนยันตัวแปรที่น่าจะส่งผลต่อการมีความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนและเป็นตัวแปรที่น่าเชื่อถือได้ อีกทั้งจะเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้อีกด้วยซึ่งผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนมีดังต่อไปนี้

8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนในต่างประเทศ พบว่ามีงานวิจัยที่ได้ศึกษาในหัวข้อที่คล้ายคลึงกันและทำการศึกษากับประชากรที่เป็นนักเรียนดังนี้

แอนเดอร์สัน (ศิริวิวัฒน์ นิจนตร. 2526 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1967.) ได้ทำวิจัยพบว่า เมื่อครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในลักษณะผสมผสาน เด็กจะมีพฤติกรรมที่ร่วมมือช่วยเหลือกัน มีการริเริ่ม สิ่งใหม่ ๆ และมีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มใจ แต่ถ้าครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนแบบครอบงำเด็กจะรู้สึกกลัวไม่สบายใจหรือ

ไขว้เขวในเรื่องการเรียนรู้และมีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นปฏิปักษ์ทั้งกับครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้ห้องเรียนมีบรรยากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการปรับตัวที่ดีของนักเรียนและทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ค่อยดี

เฟลนเดอร์ (ซีรวิธน์ นิจนตร. 2526 ; อ้างอิงจาก Flanders. 1959.) ได้ทำการวิจัยพบว่า การที่ครูให้การยกย่องและให้กำลังใจนักเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์และสังคมภายในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

เมอร์ (อำพร เจนประภาพงศ์. 2528 ; อ้างอิงจาก Meer. 1984.) ได้สรุปผลการวิจัยของ ริชาร์ด ครักแมน และ แมรี่ ครักแมน (Richard Krugman and Marry Krugman) ที่ศึกษานักเรียนระดับชั้น 3 และ 4 จำนวน 17 คน ที่มีอาการเครียดทางร่างกาย และอารมณ์ หลังจากโรงเรียนเปิดเทอมได้ไม่นาน นักเรียนเหล่านี้พบครูคนเดียวที่กังวลเรื่องผลการเรียนมากเกินไป ทำให้นักเรียน 15 คน บอกว่า “ถ้าฉันทำผิด ครูจะฆ่าฉัน” นักเรียน 6 คน มีอาการปวดหัวเป็นประจำ 5 คน มีอาการปวดท้อง 7 คน บอกว่า กลัวครูตี และ 4 คน บอกว่านอนไม่หลับ ซึ่งผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองและสังเกตการสอนของครูคนนั้น สุดท้ายพบว่า ครูมีพฤติกรรมการสอนที่ผิดปกติหลายประการเช่น การตำหนิตัวนักเรียน ดุด่าประนาม ทำโทษทางร่างกายโดยการทัก จับเขย่า ตี ดึงหู และอนุญาตให้นักเรียนบางคน ชมชูรังแกเพื่อน และเมื่อผู้บริหารไล่ครูคนนั้นออกจากโรงเรียน จากนั้นอาการเครียดของนักเรียนก็หมดไป มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่ต้องได้รับการทำจิตบำบัด

ไซมอนด์ (อำพร เจนประภาพงศ์. 2528 ; อ้างอิงจาก Symonds. 1955.) ได้ทำวิจัยคุณลักษณะที่ดีของครู โดยให้นักเรียนชั้น 7, 8 และ 9 จำนวน 453 คน เป็นผู้ประเมินครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 32 คน ว่าเป็นครูที่ดีหรือไม่ ซึ่งครูเหล่านั้นได้รับการคัดเลือกจากนักเรียนเอง หลังจากนั้นก็ให้ผู้สังเกตการณ์จำนวน 17 คน ทำการสังเกตครูเหล่านั้นขณะที่ทำการสอน ได้ข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนของนักเรียน คือ ครูที่มีลักษณะอบอุ่นเป็นกันเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เข้าใจปัญหาทางอารมณ์และความต้องการของนักเรียน มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน มีพฤติกรรมและอารมณ์ที่คงเส้นคงวา สามารถอธิบายบทเรียนได้เข้าใจอย่างชัดเจน และมีใจรักในการสอน กระตุ้นให้นักเรียนเรียนอย่างเต็มความสามารถ รู้จักใช้สื่อการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะไม่ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายกิจกรรมการเรียนส่วนครูที่มีลักษณะไม่ดีและไม่มีเทคนิคการสอนที่ดีจะสร้างความเบื่อหน่ายในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

ยัง (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. 2530 ; อ้างอิงจาก Young. 1972.) ได้ทำวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่มจะทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเป็นกันเองมากขึ้นและนักเรียนจะรู้สึกสบายใจและไม่เคร่งเครียดกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ

แลนเดอร์ (Lander. 1993) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นปีที่ 5 - 6 และ 8 - 9 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีของครู เป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดในการวัดเจตคติที่ดีของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน ซึ่งวัดได้จากข้อคำถาม 5 ข้อย่อย ได้แก่ นักเรียน รู้สึกตื่นเต้นและสนใจสิ่งที่กำลังเรียนอยู่เพียงใด เขาทำอะไรในห้องเรียนกันบ้าง นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนมีความสุขแค่ไหน ชอบสิ่งที่น่าสนใจที่กำลังเรียนอยู่แค่ไหน และการวัดเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนของนักเรียนวัดได้จากข้อคำถาม 4 ข้อได้แก่ นักเรียนต้องการไปโรงเรียนทุกวันจริงหรือไม่ นักเรียนอยากอยู่โรงเรียนหรือไม่ นักเรียนมีความสุขที่อยู่โรงเรียนหรือไม่ และนักเรียนปรับตัวได้ดีกับโรงเรียน หรือไม่

เมทธา (Mehta. 1993) ได้ทำวิจัยเชิงทดลอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือในวิชาคณิตศาสตร์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ โดยการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่วางไว้ แล้วทดสอบนักเรียนแต่ละคนในเนื้อหาวิชาที่สอน นอกจากนี้ยังมีการวัดเจตคติและความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้เรียนแบบร่วมมือนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ นักเรียนมีความสุขที่ได้เรียนแบบร่วมมือ นอกจากนี้ยังรู้สึกว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีประโยชน์สำหรับตนเอง

กูด (Good. 1996) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองโดยการนำนักเรียนมาจับกลุ่มเรียนด้วยกัน โดยที่แต่ละกลุ่มจะมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย นอกจากนี้ยังมีอายุที่แตกต่างกัน เมื่อจับกลุ่มนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเพศและอายุแล้วดำเนินการทดลองโดยการให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดให้โดยกิจกรรมที่กำหนดให้เป็นกิจกรรมที่นักเรียนในกลุ่มจะต้องทำร่วมกัน โดยที่กูดได้ทำการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มนักเรียนที่แบ่งให้ ผลจากการสังเกตพบว่า กิจกรรมที่นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติมากที่สุดคือการเขียน การอ่าน การทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีความสุขและมีความพอใจที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนเป็นกลุ่มที่จัดขึ้น

ฟีแลนด์ (Phelan. 1999) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักเรียน และครูที่มีต่อสภาพบรรยากาศในโรงเรียน จำนวน 9 โรงเรียน ในเมืองบาร์เกน รัฐนิวเจอร์ซีย์ โดยเป็นโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 6 โรงเรียนทางศาสนา 2 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้สภาพบรรยากาศในโรงเรียนของครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังพบว่าคุณลักษณะของครูที่ดูแลเอาใจใส่นักเรียน และมีลักษณะความเป็นมิตร จะทำให้นักเรียนมีความรักในการเรียนและมีความสุขเมื่อมาโรงเรียนและใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียน

โรเบอร์ตา (Roberta. 2002) ได้ทำวิจัยสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกระบวนการสอนเป็นทีมโดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์และการประเมินนักเรียนว่าการสอนด้วยกระบวนการสอนเป็นทีมจะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์สิ่งใดบ้าง ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 มิติ คือ กลุ่มครูที่ร่วมกันสอน และกลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการสอนเป็นทีมดังกล่าวซึ่งการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยที่ดำเนินการสัมภาษณ์กับนักเรียนมีทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้

1. นักเรียนคาดหวังสิ่งใดจากการเรียนในห้องเรียนนี้
2. นักเรียนคิดว่าห้องเรียนนี้แตกต่างจากห้องเรียนอื่น ๆ อย่างไร
3. นักเรียนคิดอย่างไรที่ได้เรียน 2 วิชาในช่วงเวลาเดียวกัน
4. นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการทำแฟ้มสะสมงาน
5. นักเรียนต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้ในห้องเรียนอื่น ๆ หรือไม่
6. นักเรียนประทับใจหรือชอบอะไรมากที่สุดจากการเรียนลักษณะนี้
7. นักเรียนไม่ชอบสิ่งใดมากที่สุดจากการเรียนในห้องนี้
8. ถ้านักเรียนต้องการปรับปรุงการเรียนการสอนลักษณะนี้นักเรียนจะปรับปรุงสิ่งใด

ผลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีความสุขในการเรียนของนักเรียน คือ นักเรียนประเมินผลจากการเรียนของตนเองว่า ประทับใจและไม่อยากลืมนเพื่อนและระยะเวลาที่อยู่ในช่วงการเรียน

8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนภายในประเทศไทยพบว่า มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาในหัวข้อที่คล้ายคลึงกันและทำการศึกษากับประชากรที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาดังนี้

อำพร เจนประภาพงศ์ (2528) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 574 คน โดยให้นิยามศัพท์ของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนว่า หมายถึง การปฏิบัติของครูประจำชั้นที่แสดงกับนักเรียน การแสดงออกของครูได้แก่ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจ การยอมรับ การส่งเสริมให้กำลังใจ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความยุติธรรม การลงโทษอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการอธิบายบทเรียน และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และให้นิยามของสุขภาพจิตของนักเรียนว่า หมายถึง ความพึงพอใจ ความสบายใจ หรือความทุกข์ใจของนักเรียนที่เป็นผลมาจากความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาที่สำคัญพบว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับครูประจำชั้นดีจะทำให้มีสุขภาพจิตดีด้วยคือ มีความพึงพอใจความสบายใจ ไม่มีความทุกข์ใจ

กรมวิชาการ (2535) ได้ทำวิจัยเรื่อง รักของเด็กไทย โดยการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 84 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 86 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 87 คน ที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน 21 โรงเรียน โรงเรียนละประมาณ 12 คน และเป็นนักเรียนใน 7 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ สุพรรณบุรี ปราจีนบุรี ลพบุรี เพชร พัทลุง และสกลนคร โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียน ใน 3 ประเด็น ได้แก่ รักโรงเรียน รักเพื่อน และรักครู ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งที่เป็นเด็กสนใจเรียนและไม่สนใจเรียน มาถึงโรงเรียนแล้วสบายใจ เพราะว่ามีเพื่อนเล่น (60% และ 62%) ได้เรียนหนังสือได้ความรู้ (12% และ 26%) ครูเป็นคนดี (2% และ 7%) ตามลำดับ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนชอบในวิชาที่เรียนและสามารถทำคะแนนได้ดีนั้นเนื่องมาจากครูสอนดี ให้ปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าการบอกจดซึ่งทำให้ไม่อยากเรียน

กรมวิชาการ (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา โดยดำเนินการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจำนวน 11 โรงเรียน โดยมีวิธีการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน 3 วิธี ได้แก่ การให้ครูผู้สอนประเมินนักเรียน นักเรียนประเมินตนเองและการสังเกตขณะดำเนินการสอน ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนทุกชั้นมีความเห็นตรงกันว่าสิ่งที่ได้รับมากที่สุดคือ นักเรียนมีความสุขจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน อันเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีการปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ได้ปฏิบัติงานตามความถนัด และความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสุขในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจ และจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าในการเรียนทุกครั้งที่เกิด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความสุข ต่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ที่แสดงพฤติกรรมไม่มีความสุขออกมาในบางครั้ง ซึ่งผลการสรุปคุณลักษณะการมีความสุขในการ

เรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 และ 6 ร้อยละ 61 - 83 มีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ร้อยละ 44 - 56 มีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับพอใช้

วราศิริ วงศ์สุนทร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเรียนรู้อย่างมีความสุข : การวิจัยรายการณิครุฑต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพฤติกรรมการสอนของครุฑต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา โดยการเลือกกรณีศึกษาจากครุฑต้นแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเลือกไว้เป็นครุฑต้นแบบ เมื่อ พ.ศ. 2541 ศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาอยู่ในสนาม 9 เดือน โดยเป็นครูผู้ช่วยสอนของครุฑต้นแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครุฑต้นแบบนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียน และครูเครือข่ายของครุฑต้นแบบ การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์อุปนัยและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าครุฑต้นแบบมีลักษณะทั้งภายในและภายนอกที่เหมาะสมต่อการได้รับรางวัลและมีรูปแบบการสอนที่บูรณาการมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่หลากหลายแล้วนำมาปรับใช้เป็นของตนเอง โดยมีรูปแบบและพฤติกรรมการสอนดังนี้

1. ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ห่วงเทให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการปฏิบัติตน
2. ครูมีความเข้าใจในพฤติกรรมและธรรมชาติของเด็กแต่ละบุคคล
3. ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีการวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้า
4. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน
5. ครูมีสื่อการสอนที่หลากหลายทำง่าย ๆ และสอดคล้องกับบทเรียน
6. ครูจัดบรรยากาศและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
7. ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

ประเมิน

จากรูปแบบและพฤติกรรมการสอนของครู สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข หรือความสุขในการเรียนของนักเรียน คือ นักเรียนเกิดความปีติจากการได้เรียนและเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนอันเนื่องมาจาก

1. นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติ มีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ
3. นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีโอกาสแสดงความสามารถให้ปรากฏ
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้รายงานสรุปย่อการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2543 : บทคัดย่อ) ว่าได้ดำเนินการศึกษารูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน ได้แก่ บุคลิกลักษณะของครู การจัดสถานที่ภายในโรงเรียน บรรยากาศการเรียนการสอน เนื้อหาที่เรียน กิจกรรมการเรียน การใช้สื่ออุปกรณ์ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การดำเนินการสอนและการวัดผลและประเมินผลการเรียน ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้นมี 3 รูปแบบคือ รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขของครูใจดี ซึ่งมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อครู โดยการมีเมตตา สุภาพ ใจเย็น ให้อิสระแก่นักเรียน รักนักเรียนเหมือนลูก การจัด

กระบวนการเรียนการสอนยึดนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถสรุปผลการเรียนเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้ โดยที่รูปแบบการเรียนรู้มีความสุขของครูใจดีจะมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อครูก่อนทำการสอนโดยการเป็นกันเองกับนักเรียน ตลอดจน นักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานไม่เครียด ส่วนรูปแบบการเรียนรู้มีความสุขครูมีระเบียบก็จะมีสร้างเจตคติที่ดีต่อครูก่อนทำการสอน โดยการเป็นคนตรงต่อเวลา แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พูดจาตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ใฝ่รู้ มีเหตุผล การจัดกระบวนการเรียนการสอนไม่ยืดขั้นตอนแต่จะจัดแบบง่าย ๆ ยึดหลักการยืดหยุ่นเนื้อหาให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน ส่วนรูปแบบการเรียนรู้มีความสุขของครูอารมณ์ดี จะใช้หลายวิธีในลักษณะง่าย ๆ

นอกจากนี้ พิภพ ชงไชย (2526) ยังได้ศึกษาการจัดโรงเรียนเสรีในประเทศไทย คือ โรงเรียนหมู่บ้านเด็กที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เด็กที่มาอยู่ที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็กส่วนมากเป็นเด็กมีปัญหาที่มาจากกรุงเทพมหานครและเด็กยากจนในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเด็กเหล่านี้มีปัญหาทางอารมณ์ด้วยการถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายและเผชิญกับการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง ดังนั้น การให้ความรักความอบอุ่นและเสรีภาพจึงถูกนำมาใช้เป็นอย่างมาก ณ โรงเรียนแห่งนี้ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็กจึงดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีเสรีภาพและอิสระอย่างมาก โดยถือหลักว่าใครจะเรียนหรือไม่เรียนก็ได้ การเรียนถือเป็นความรับผิดชอบของเด็กเอง ไม่มีการบังคับให้เข้าชั้นเรียนแต่อย่างใดแต่ปรากฏว่าเด็ก ๆ ทุกคนต่างพากันเข้าชั้นเรียนและเรียนอย่างสนุกสนาน การไม่บังคับเป็นเหตุผลที่ต้องการให้เด็กตัดสินใจเรียนจากความต้องการของตนเอง การจัดชั้นเรียนแบ่งเป็นกลุ่มตามความสามารถ วิธีสอนไม่กำหนดตายตัว คำนึงถึงความแตกต่างของของเด็กและปัญหาทางด้านอารมณ์เป็นหลัก ให้เด็กได้เรียนอย่างสนุกสนานมีความสุข เน้นบทบาทของเด็กเป็นสำคัญ กลุ่มเด็กโตใช้การอภิปรายร่วมกันระหว่างเด็กกับครู หรือเด็กกับเด็ก การเปลี่ยนกลุ่มหรือการเลื่อนกลุ่มของเด็กจะมีตลอดปี แล้วแต่ว่าเด็กคนใดจะมีความสามารถและความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ทันกับอีกกลุ่มหนึ่งเมื่อใด อย่างไรก็ตามการดำเนินการทุกอย่างเป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ได้กำหนดไว้

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยที่ศึกษาในเรื่องที่คล้ายกันแต่ทำการศึกษากับประชากรที่เป็นนักศึกษา ได้แก่

ดวงเดือน พิพัฒน์ชูเกียรติ (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 465 คน เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 158 คน เป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 307 คน แบ่งเป็น 4 สาขาวิชา ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษา ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่าความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตนส่งผลต่อความสุขสมบูรณ์โดยรวม และในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตนของนักศึกษา ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย สามารถร่วมทำนายความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษาได้ร้อยละ 12.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทร์ธน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของวิคเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้มีความสุขของนักศึกษาพยาบาล เพื่อศึกษาผลการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของวิคเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้มีความสุขของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการทดลองระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยประยุกต์หลักการ

เรียนรู้ของชุดเคอร์รี่และเกมส้น กับกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 84 คน ที่กำลังเรียนภาคทฤษฎี วิชาการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ จัดเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 42 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบจับคู่โดยใช้คะแนนเฉลี่ยสะสม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการสอนโดยประยุกต์หลักการเรียนรู้ของวิกเคอร์รี่และเกมส้น แบบสอบถามความรู้การพยาบาลจิตเวชศาสตร์ และแบบวัดการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและได้รับการหาความเที่ยงของแบบสอบถามความรู้ทางการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ โดยใช้สูตร $K - 20$ และใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ในแบบวัดการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .59 และ .88 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลหลังการสอนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน
2. การเรียนรู้ที่มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนการสอนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน
3. การเรียนรู้ที่มีความสุขของนักศึกษาพยาบาลหลังการสอนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า มีปัจจัยที่น่าจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนหลายประการซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมาศึกษาเพียงบางประการเท่านั้น ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน ซึ่งจากลักษณะของตัวแปรอิสระทำให้สามารถแบ่งระดับปัจจัยทั้ง 5 ออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 10,354 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 727 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - stage random sampling) ซึ่งมีวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเทคนิควิธีการสุ่มแบบต่าง ๆ พบว่าวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเป็นวิธีการสุ่มที่มีข้อดีหลายประการคือประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสามารถช่วยลดความคลาดเคลื่อนบางประการได้ (Morris. 1993 ; Thomas. 1993 ; สุชาติ กิระนันท์. 2538 ; ทวีสิน ต้นประยูร. 2542 ; บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2543) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้ข้อมูลทางภูมิศาสตร์และสภาพภูมิอากาศในช่วงระยะเวลาที่คาดว่าจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตำแหน่งที่ตั้งของสถานศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี มาประกอบการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยพบว่า จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่กว้างขวาง (ประมาณ 5,358.008 ตารางกิโลเมตร) มีฝนตกในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนค่อนข้างมาก สถานศึกษาระดับประถมศึกษาแต่ละแห่งตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายในพื้นที่ทั่วจังหวัดในแต่ละอำเภอ(คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ.2544)ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาหลายประการในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ไม่พบว่าตัวแปรอำเภอหรือที่ตั้งของโรงเรียนจะทำให้ให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้แตกต่างกันแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตัดสินใจดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นหน่วยการสุ่ม ซึ่งจังหวัดสุพรรณบุรีมีจำนวนอำเภอทั้งสิ้น 10 อำเภอ ผู้วิจัย สุ่มมา 5 อำเภอ ได้อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ อำเภอสามชุก

อำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอบางคนที มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 236 โรงเรียน มีห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 280 ห้องเรียน และมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสิ้น 5,660 คน

จากนั้นผู้วิจัยได้แบ่งโรงเรียนประถมศึกษาที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 1 ตามเกณฑ์ของของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (เดิม) ดังนี้ โรงเรียนขนาดที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 1 - 120 คน โรงเรียนขนาดที่ 2 มีนักเรียนจำนวน 121 - 300 คน โรงเรียนขนาดที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 301 - 600 คน และโรงเรียนขนาดที่ 4 มีนักเรียนจำนวน 601 คนขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544 : 182) จากการแบ่งโรงเรียนประถมศึกษาตามเกณฑ์ดังกล่าว พบว่า มีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดที่ 1 จำนวน 89 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 915 คน ขนาดที่ 2 จำนวน 106 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,306 คน ขนาดที่ 3 จำนวน 34 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,259 คน และขนาดที่ 4 จำนวน 7 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,180 คน

เมื่อแบ่งขนาดโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ประมาณค่าเฉลี่ยเลขคณิตของประชากร ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ($\alpha = .01$) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 1 (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 110) ดังนี้

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{w_g}}{\frac{N^2 e^2}{4} + \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}$$

โดยที่	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	k	แทน	จำนวนขนาดของโรงเรียน
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในชั้นที่ g
	σ_g^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในชั้นที่ g
	w_g	แทน	สัดส่วนของนักเรียนชั้นที่ g ต่อนักเรียนทั้งหมด
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

โดยที่ผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนของคะแนนความสุขในการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนการนำแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เป็นตัวประมาณค่าความแปรปรวนของประชากร ซึ่งพบว่าคะแนนความสุข ในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดที่ 1 ขนาดที่ 2 ขนาดที่ 3 และขนาดที่ 4 มีค่าเท่ากับ 240.006 , 191.824 , 224.089 และ 129.667 ตามลำดับและจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยโดยใช้สูตรข้างต้นปรากฏว่าการวิจัยครั้งนี้ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอย่างน้อย 682 คน

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Stratum) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยแบ่งขนาดของโรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 1 ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม) ดังนี้ โรงเรียนขนาดที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 1 - 120 คน โรงเรียนขนาดที่ 2 มีนักเรียนจำนวน 121 - 300 คน โรงเรียนขนาดที่ 3 มีนักเรียนจำนวน 301 - 600 คน และโรงเรียนขนาดที่ 4 มีนักเรียนจำนวน 601 คนขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2544 : 182) จากนั้นดำเนินการสุ่มโรงเรียนในแต่ละขนาดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ในสัดส่วน 7 โรงเรียนสุ่มมา 1 โรงเรียน ปรากฏว่า ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดที่ 1 จำนวน 12 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 198 คน ขนาดที่ 2 จำนวน 15 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 342 คน ขนาดที่ 3 จำนวน 5 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 138 คน และขนาดที่ 4 จำนวน 1 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 49 คน รวมทั้งสิ้นมีโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 33 โรงเรียน มีห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 35 ห้องเรียน และมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 727 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

จากขั้นตอนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาสามารถแสดงรายละเอียดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

โรงเรียน	อำเภอ	ขนาด โรงเรียน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
1. วัดดอนกลาง	เมือง	1	1	16
2. วัดพริ้ว	เมือง	1	1	15
3. วัดโพธิ์ตะวันตก	เมือง	1	1	16
4. บ้านหลักเมตร	เมือง	1	1	16
5. วัดแก้ว	เมือง	2	1	30
6. วัดไผ่เกาะโพธิ์งาม	เมือง	2	1	22
7. วัดพิหารแดง	เมือง	2	1	21
8. วัดวรจันทร์	เมือง	2	1	23
9. วัดดอนเจดีย์ราษฎร์บูรณะ	เมือง	2	1	20
10. วัดลาดตาล	เมือง	3	1	23
11. วัดโคกโคเฒ่า	เมือง	3	1	24
12. วัดวังกุ่ม	เมือง	4	2	49
13. วัดเถรพลาย	ศรีประจันต์	1	1	18
14. วัดวังพลับเหนือ	ศรีประจันต์	1	1	20

ตาราง 1 (ต่อ) จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

โรงเรียน	อำเภอ	ขนาดโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
15. วัดหนองเพียร	ศรีประจันต์	1	1	16
16. วัดปู่เจ้า	ศรีประจันต์	2	1	17
17. วัดดอนนูปผาราม	ศรีประจันต์	2	1	20
18. วัดบ้านกร่าง	ศรีประจันต์	2	1	28
19. วัดพังม่วง	ศรีประจันต์	2	1	23
20. วัดปลายนา	ศรีประจันต์	2	1	18
21. วัดบ้านกล้วย	ศรีประจันต์	3	1	24
22. วัดขวาง	บางปลาม้า	1	1	18
23. วัดราษฎร์บูรณะ	บางปลาม้า	1	1	17
24. อนุบาลวัดสวนหงส์	บางปลาม้า	2	1	26
25. วัดจรเข้ใหญ่	บางปลาม้า	3	1	32
26. วัดใหม่ปทุมสูตร	อู่ทอง	1	1	16
27. วัดบ่อคู	อู่ทอง	1	1	15
28. วัดเขาพระ	อู่ทอง	2	1	25
29. บ้านเขาขานหมาก	อู่ทอง	2	1	25
30. วัดยางยี่แสด	อู่ทอง	3	2	35
31. วัดสุวรรณตะไล่	สามชุก	1	1	15
32. บ้านทุ่งใหญ่	สามชุก	2	1	24
33. วัดวังจิก	สามชุก	2	1	20
รวม			35	727

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง จำนวน 20 ข้อ (เครื่องมือฉบับนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ของ กันต์ฤทัย คลังพหล (2546.) โดยที่แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8340)

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน จำนวน 25 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 25 ข้อ

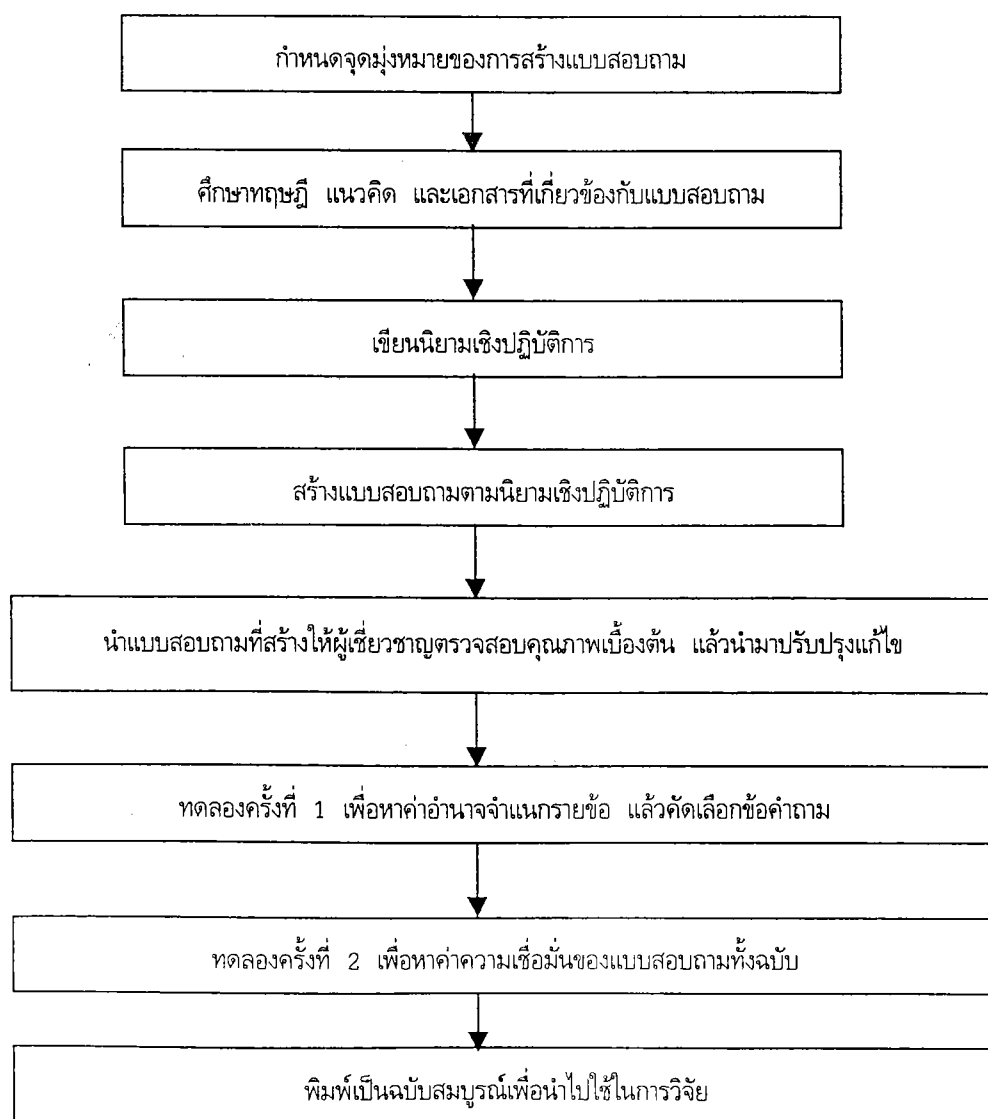
ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน จำนวน 25 ข้อ

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้
2. แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว
3. แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน
4. แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

โดยมีขั้นตอนการสร้างดังแผนภาพต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากภาพประกอบขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้างต้นสามารถอธิบายขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยละเอียดได้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

2. ศึกษาทฤษฎีแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน

3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของความสุในการเรียนรู้ ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน

4. สร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่เขียนไว้ในข้อ 3 ได้แก่

4.1 แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ จำนวน 47 ข้อ

4.2 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว จำนวน 30 ข้อ

4.3 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน จำนวน 36 ข้อ

4.4 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 55 ข้อ

4.5 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน จำนวน 43 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นในข้อ 4 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมและความสอดคล้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรากฏผลดังนี้

5.1 แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ จำนวน 47 ข้อ มีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 - 1.0 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ทั้งหมด จำนวน 47 ข้อ

5.2 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 - 1.0 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ทั้งหมด จำนวน 30 ข้อ

5.3 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน จำนวน 36 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.6 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ทั้งหมด จำนวน 36 ข้อ

5.4 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 55 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 - 1.0 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ จำนวน 45 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

5.5 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน จำนวน 43 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 - 1.0 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ จำนวน 41 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 - 1.0

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในข้อ 5 ไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 โดยนำแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ของโรงเรียนบ้านห้วยเจริญ โรงเรียนวัดห้วยสุวรรณาราม โรงเรียนวัดโพธิ์นฤมิตร โรงเรียนบ้านหนองสรวง จำนวน 32 , 35 , 20 , 13 คน ตามลำดับ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item - total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป ปรากฏผลดังนี้

6.1 แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ จำนวน 47 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.2056 - 0.6210 คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.4059 - 0.6210

6.2 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว จำนวน 30 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.0331 - 0.6151 คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.4011 - 0.6151

6.3 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน จำนวน 36 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.0157 - 0.8022 คัดเลือกไว้จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.4578 - 0.8022

6.4 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 45 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.2614 - 0.7349 คัดเลือกไว้จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.4101 - 0.7349

6.5 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน จำนวน 41 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.0602 - 0.6971 คัดเลือกไว้จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.4593 - 0.6971

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 โดยนำแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน แบบสอบถามวัด การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน ไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดสามจุ่น โรงเรียนบ้านคลองขอม โรงเรียนวัดดงขี้เหล็ก และโรงเรียนบ้านรางหางม้า จำนวน 30 , 28 , 28 และ 14 คน ตามลำดับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้

7.1 แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9251

7.2 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8675

7.3 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9576

7.4 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9451

7.5 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9537

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้จากข้อ 7 เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1 ฉบับ คือ แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ของกันต์ฤทัย คลังพล (2546) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ได้แก่ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8340 แล้วนำแบบสอบถาม

ไปทดลองใช้พร้อมกับแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วตรวจให้คะแนน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอีกครั้งโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8531

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้

แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
01	นักเรียนรู้สึกอยากมาโรงเรียน					
02	นักเรียนรู้สึกเหมือนขาดอะไรไปบางอย่างถ้าไม่ได้มาโรงเรียน					
03	นักเรียนรู้สึกเสียดายถ้าไม่ได้มาโรงเรียน					
04	นักเรียนรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายในขณะเรียน					
05	นักเรียนรู้สึกพลาดโอกาสถ้าไม่ได้เข้าเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบ	มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
	มาก	ให้	4	คะแนน
	ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
	น้อย	ให้	2	คะแนน
	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด
	3.50 - 4.49	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมาก
	2.50 - 3.49	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
	1.50 - 2.49	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับน้อย
	1.00 - 1.49	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด

เนื่องจากแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ มีจำนวน 30 ข้อ โดยที่คะแนนที่สามารถเป็นไปได้มีค่าอยู่ระหว่าง 30 – 150 คะแนน ดังนั้นจึงมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายฉบับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	135.00 – 150.00	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด
	105.00 – 134.99	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมาก
	75.00 – 104.99	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับปานกลาง
	45.00 – 74.99	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับน้อย
	30.00 – 44.99	แปลว่า	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง

แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อคำถามตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
01	นักเรียนรู้สึกว่าคุณมีดีหลายอย่างที่ภูมิใจ					
02	งานที่นักเรียนทำมักออกมาดีเสมอ					
03	นักเรียนรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม					
04	นักเรียนพอใจที่เพื่อนมาขอคำปรึกษา					
05	นักเรียนรู้สึกว่าสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความรู้สึก	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	แปลว่า	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
	3.50 – 4.49	แปลว่า	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมาก

- 2.50 - 3.49 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
 1.50 - 2.49 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับน้อย
 1.00 - 1.49 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เนื่องจากแบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง มีจำนวน 20 ข้อ โดยที่คะแนนที่สามารถเป็นไปได้มีค่าอยู่ระหว่าง 20 - 100 คะแนน ดังนั้นจึงมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายฉบับดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 90.00 - 100.00 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
 70.00 - 89.99 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมาก
 50.00 - 69.99 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
 30.00 - 49.99 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับน้อย
 20.00 - 29.99 แปลว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย **X** ลงบนตัวเลือกที่นักเรียนคิดว่านักเรียนจะกระทำมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อคำถามตอบได้เพียงหนึ่งตัวเลือกเท่านั้น)

01. เดชได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าห้อง แต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมรับในความสามารถของเดชจึงไม่ให้ความสำคัญแก่เดช ถ้านักเรียนเป็นเดช นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่คบเพื่อน (1)
 - ลาออกจากความเป็นหัวหน้าห้อง (2)
 - พยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด (3)
02. หน้อยมีความจำเป็นต้องขาดเรียนเพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน และเมื่อหน้อยไปโรงเรียนจึงถูกครูว่าขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผล ถ้านักเรียนเป็นหน้อย นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่ไปโรงเรียน (1)
 - รับฟังแล้วอธิบายเหตุผลที่ขาดเรียนให้ครูทราบ (3)
 - ปล่อยให้ครูว่าต่อไป (2)
03. เอกกับชัยได้ร่วมมือกันให้ทำเวรความสะอาดห้องน้ำด้วยกัน แต่เอกปล่อยให้ชัยทำความสะอาดห้องน้ำเพียงคนเดียว ถ้านักเรียนเป็นชัย นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่ทำความสะอาดเหมือนกับเอก (1)
 - ต่อว่าเอกที่ไม่ช่วยทำความสะอาด (2)
 - ทำความสะอาดกับเอกถึงหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ (3)

04. มานพไม่ชอบทำงานกลุ่มแต่ว่าได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานในกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นมานพ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ทำเมื่อไหร่ก็ได้ ไปเล่นดีกว่า (1)
- ข. พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด (3)
- ค. ยอมทำแต่ทำบางส่วนที่เหลือให้เพื่อนคนอื่นทำ (2)

05. เอกพลชอบนั่งโยกเก้าอี้และมักจะโยกมาโดนโต๊ะเรียนของมงคลอยู่เสมอ ถ้านักเรียนเป็นมงคล นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ขยับโต๊ะของนักเรียนให้ห่างออกมาให้พ้นระยะที่เก้าอี้ของเอกพลจะมาโดน (3)
- ข. ดันโต๊ะของนักเรียนให้ชิดเก้าอี้ของมงคลเพื่อให้มีที่ว่างให้โยกอีกต่อไป (2)
- ค. ดันโต๊ะของนักเรียนชนกับเก้าอี้ของมงคลเมื่อมงคลโยกเก้าอี้มา (1)

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบ	ข้อที่แสดงถึงการปรับตัวได้ดี	ให้	3	คะแนน
	ข้อที่แสดงถึงการปรับตัวได้ปานกลาง	ให้	2	คะแนน
	ข้อที่แสดงถึงการปรับตัวได้น้อย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.00	แปลว่า	นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับดี
	1.50 - 2.49	แปลว่า	นักเรียนความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง
	1.00 - 1.49	แปลว่า	นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับน้อย

เนื่องจากแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว มีจำนวน 20 ข้อ โดยที่คะแนนที่สามารถเป็นไปได้มีค่าอยู่ระหว่าง 20 - 60 คะแนน ดังนั้นจึงมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายฉบับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	50.00 - 60.00	แปลว่า	นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับดี
	30.00 - 49.99	แปลว่า	นักเรียนความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง
	20.00 - 29.99	แปลว่า	นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับน้อย

ฉบับที่ 4 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน

แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
01	ครูคือผู้สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียน					
02	ครูคือผู้มีพระคุณต่อนักเรียน					
03	ครูคือบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน					
04	ครูคือผู้ชักนำนักเรียนไปในทางที่ดี					
05	ครูคือคนสำคัญของนักเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบ	เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
	เห็นด้วยมาก	ให้	4	คะแนน
	เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
	เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
	เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับดีมาก
	3.50 - 4.49	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับดี
	2.50 - 3.49	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง
	1.50 - 2.49	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดี
	1.00 - 1.49	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดีเลย

เนื่องจากแบบสอบถามวัดเจตคติต่อครูผู้สอน มีจำนวน 25 ข้อ โดยที่คะแนนที่สามารถเป็นไปได้มีค่าอยู่ระหว่าง 25 - 125 คะแนน ดังนั้นจึงมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายฉบับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	112.50 - 125.00	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับดีมาก
	87.50 - 112.49	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับดี
	62.50 - 87.49	แปลว่า	นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง

37.50 - 62.49 แปลว่า นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดี

25.00 - 37.49 แปลว่า นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดีเลย

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของครูผู้สอนที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
01	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้กับครู					
02	ครูให้คำแนะนำหนังสือ หรือสถานที่ที่นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ					
03	ครูให้นักเรียนฝึกทำแบบฝึกหัดจนนักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง					
04	ครูให้นักเรียนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการสอน					
05	ครูสอนโดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ					

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบ	เป็นประจำ	ให้	5	คะแนน
	เป็นส่วนใหญ่	ให้	4	คะแนน
	บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
	น้อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
	นาน ๆ ครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	แปลว่า	นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด
	3.50 - 4.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก
	2.50 - 3.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

- 1.50 - 2.49 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เนื่องจากแบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจำนวน 25 ข้อ โดยที่คะแนน
ที่สามารถเป็นไปได้มีค่าอยู่ระหว่าง 25 - 125 คะแนน ดังนั้นจึงมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายฉบับดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 112.50 - 125.00 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับมากที่สุด
- 87.50 - 112.49 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับมาก
- 62.50 - 87.49 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับปานกลาง
- 37.50 - 62.49 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับน้อย
- 25.00 - 37.49 แปลว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของ
ครูผู้สอนที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการ
เรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		เป็นประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
01	ครูยิ้มแย้มแจ่มใส					
02	ครูเป็นคนอารมณ์ดี					
03	ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน					
04	ครูพูดจาหักทลายนักเรียนเมื่อพบเจอในสถานที่ต่าง ๆ					
05	เมื่อนักเรียนทะเลาะกัน ครูจะตัดสินอย่างยุติธรรม					

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบ	เป็นประจำ	ให้	5	คะแนน
	เป็นส่วนใหญ่	ให้	4	คะแนน
	บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
	น้อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
	นาน ๆ ครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับดีมาก
	3.50 - 4.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับดี
	2.50 - 3.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง
	1.50 - 2.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดี
	1.00 - 1.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดีเลย

เนื่องจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอนมีจำนวน 25 ข้อ โดยที่คะแนนที่สามารถเป็นไปได้มีค่าอยู่ระหว่าง 25 - 125 คะแนน ดังนั้นจึงมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายฉบับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	112.50 - 125.00	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับดีมาก
	87.50 - 112.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับดี
	62.50 - 87.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง
	37.50 - 62.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดี
	25.00 - 37.49	แปลว่า	นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับไม่ดีเลย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอลงหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อติดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี

1. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยยื่นต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระหว่างวันที่ 1 - 30 กันยายน 2546 โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลา และมีการพักระหว่างช่วงระยะเวลาประมาณ 15 นาที ดังนี้

4.1 ช่วงระยะเวลาที่ 1 สบวัดความสุขในการเรียนรู้ และความภาคภูมิใจในตนเอง

4.2 ช่วงระยะเวลาที่ 2 สบวัดความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน

4.3 ช่วงระยะเวลาที่ 3 สบวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน และตัวแปรตาม คือ ความสุขในการเรียนรู้

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน กับความสุขในการเรียนรู้

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอนกับความสุขในการเรียนรู้

3. การวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

3.1 การวิเคราะห์ระดับนักเรียน (Micro model) หรือ (Within - class analysis)

3.1.1 การวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model)

3.1.2 การวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model)

3.2 การวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Macro model) หรือ (Between - class analysis)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพื้นิจ (Face validity) ของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบลตัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 149) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ (Item analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก(Discrimination) ของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product - moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 84)

$$r = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2] [n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	X	แทน	คะแนนรายข้อของแบบสอบถาม
	Y	แทน	คะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2545 : 75)

$$C.V. = \frac{S}{\bar{X}} \times 100$$

เมื่อ	$C.V.$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย

2.3 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson product - moment correlation coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 314)

$$r = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2] [n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนชุด X กับคะแนนชุด Y
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ t - test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 317 ; อ้างอิงจาก Welkowitz. 1971 : 158) ดังนี้

$$t = \frac{r\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}} \quad df = n - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.5 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยคำนวณจากคะแนนของแบบสอบถามที่เป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 156)

$$R = \sqrt{\beta_1 r_{Y1} + \beta_2 r_{Y2} + \dots + \beta_k r_{Yk}}$$

เมื่อ	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักเบต้าหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k ตามลำดับ

$r_{Y1}, r_{Y2}, \dots, r_{YK}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระตัวที่ 1
ถึงตัวที่ k ตามลำดับ
 k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 การทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตรค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F - Distribution) (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 163)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (n - k - 1)}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบเอฟ
 R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
 n แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง
 k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

2.7 การหาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 153)

$$b_i = \beta_i \frac{S_Y}{S_i}$$

เมื่อ b_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
ของตัวแปรอิสระ ตัวที่ i
 β_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta)
ในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ i
 S_Y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม
 S_i แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ i

2.8 การทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้ t - test (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 171)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}} \quad df = n - k - 1$$

เมื่อ t_i แทน ค่าการแจกแจงแบบที
ของค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i
 b_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

SE_{bi}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

2.9 ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกัน (Coefficient of determination) หรือค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย คำนวณด้วยโปรแกรม HLM (Snijders and Bosker, 1999 : 102 - 103)

2.9.1 ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกันระดับนักเรียนหรือค่าสัมประสิทธิ์การทำนายระดับนักเรียน (R_1^2)

$$R_1^2 = 1 - \frac{Var(Y_{ij} - \sum_h \gamma_h X_{hij})}{Var(Y_{ij})}$$

$$\text{โดยที่ } Var(Y_{ij} - \sum_h \gamma_h X_{hij}) = \sigma_1^2 + \tau_{01}^2$$

$$\text{และ } Var(Y_{ij}) = \sigma^2 ; \sigma^2 = \sigma_0^2 + \tau_{00}^2$$

เมื่อ	R_1^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกันระดับนักเรียน
	σ_1^2	แทน	ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนใน Simple model
	τ_{01}^2	แทน	ความแปรปรวนของค่า Intercept ใน Simple model
	σ_0^2	แทน	ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนใน Null model
	τ_{00}^2	แทน	ความแปรปรวนของค่า Intercept ใน Null model

2.9.2 ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกันระดับห้องเรียนค่าสัมประสิทธิ์การทำนายระดับห้องเรียน (R_2^2)

$$R_2^2 = 1 - \frac{Var(\bar{Y}_{.j} - \sum_h \gamma_h \bar{X}_{h.j})}{Var(\bar{Y}_{.j})}$$

$$\text{โดยที่ } Var(\bar{Y}_{.j} - \sum_h \gamma_h \bar{X}_{h.j}) = \frac{\sigma_2^2}{n_j} + \tau_{02}^2$$

$$\text{และ } Var(\bar{Y}_{.j}) = \frac{\sigma_0^2}{n} + \tau_{00}^2$$

เมื่อ	R_2^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกันระดับห้องเรียน
	σ_2^2	แทน	ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน ในขั้นตอนการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน หรือ Hypothetical model
	n_j	แทน	จำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยแต่ละห้องเรียน โดยหาจากสูตร จำนวนนักเรียนทั้งหมด / จำนวนห้องเรียนทั้งหมด
	τ_{02}^2	แทน	ความแปรปรวนของค่า Intercept ในขั้นตอนการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน หรือ Hypothetical model

2.10 วิเคราะห์หาตัวแปรระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนตามรูปแบบการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel analysis) คำนวณด้วยโปรแกรม HLM version 5.0 student edition for Windows

2.10.1 วิเคราะห์ระดับนักเรียน (Micro level หรือ Within - class Analysis) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model) เป็นการวิเคราะห์ขั้นแรกเพื่อให้เห็นภาพรวมของตัวแปรตาม โดยไม่มีตัวแปรอิสระใด ๆ เข้าร่วมวิเคราะห์ และเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรตามมีความแปรปรวนภายในหน่วยและระหว่างหน่วย เพียงพอที่จะวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่ส่งผลในขั้นต่อไปหรือไม่ มีรูปแบบดังนี้

โมเดลภายในหน่วย (Within - Unit model)

$$Y_{ij} = b_{01} + e_{ij}$$

โมเดลระหว่างหน่วย (Between - Unit model)

$$b_{01} = \gamma_{00} + u_{0j}$$

โดยที่	Y_{ij}	แทน	ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนคนที่ i ห้องเรียนที่ j
	b_{01}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของตัวแปรระดับนักเรียนชั้นเรียนที่ j
	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ของ b_{01}
	e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}
	u_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{01}

จากสมการ กำหนดให้ b_{01} เป็นค่าที่เปลี่ยนแปลงไปได้และมีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าระหว่างห้องเรียน ในกระบวนการวิเคราะห์ HLM จะแบ่งผลของพารามิเตอร์ออกเป็น Fixed effects และ Random effects และใช้การทดสอบที (t - test) ทดสอบ Fixed effects ($H_0 : \gamma_{00} = 0$) ถ้าไม่เป็น 0 แสดงว่า Intercept (b_{01}) มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียนส่งผลต่อ Y_{ij} แต่ถ้ามีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่า Intercept (b_{01}) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียนไม่ส่งผลต่อ Y_{ij} นอกจากนี้ HLM จะใช้ χ^2 - test ทดสอบความแปรปรวนของผลเชิงสุ่ม (Random effect) หรือค่าพารามิเตอร์ของความแปรปรวน

(Parameter Variance) ซึ่งเป็นการทดสอบ ความแปรปรวนของพารามิเตอร์ของ b_{01} ($H_0 : \text{VAR} (b_{01}) = 0$, $H_1 : \text{VAR} (U_{0j}) = 0$) ถ้าไม่เป็น 0 แสดงว่าพารามิเตอร์ b_{01} มีความแปรปรวนระหว่างหน่วย ซึ่งสามารถตั้ง b_{01} เป็นค่าคงที่ หรือตัวแปรตามในการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model) ได้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model) เป็นการวิเคราะห์โดยการนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียน (Micro level) เข้ามาวิเคราะห์ทีละตัว เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้นส่งผลต่อตัวแปรตามหรือไม่ ตลอดจนเพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรอิสระเหล่านั้นเมื่อนำมาวิเคราะห์ แล้วทำให้เกิดความแปรปรวนระหว่างหน่วย ที่ศึกษาเพียงพอในการนำไปวิเคราะห์หาผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนต่อไปหรือไม่ มีรูปแบบการวิเคราะห์ดังนี้

โมเดลภายในหน่วย (Within - Unit Model)

$$Y_{ij} = b_{01} + b_{EST_j}(EST) + b_{ADA_j}(ADA) + b_{ATT_j}(ATT) + e_{ij}$$

โมเดลระหว่างหน่วย (Between - Unit Model)

$$b_{01} = \gamma_{00} + U_{0j}$$

$$b_{EST_j} = \gamma_{10} + U_{1j}$$

$$b_{ADA_j} = \gamma_{20} + U_{2j}$$

$$b_{ATT_j} = \gamma_{30} + U_{3j}$$

โดยที่	Y_{ij}	แทน	ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนคนที่ i ห้องเรียนที่ j
	EST	แทน	ความภาคภูมิใจในตนเอง
	ADA	แทน	ความสามารถในการปรับตัว
	ATT	แทน	เจตคติต่อครูผู้สอน
	b_{01}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) ของตัวแปรระดับนักเรียนห้องเรียนที่ j
	b_{EST_j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนักความสำคัญของความภาคภูมิใจในตนเอง ในรูปคะแนนดิบในห้องเรียนที่ j
	b_{ADA_j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนักความสำคัญของความสามารถในการปรับตัว ในรูปคะแนนดิบ ในห้องเรียนที่ j
	b_{ATT_j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนักความสำคัญของเจตคติต่อครูผู้สอน ในรูปคะแนนดิบ ในห้องเรียนที่ j
	γ_{00}	แทน	ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{01}
	γ_{10}	แทน	ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{EST_j}
	γ_{20}	แทน	ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{ADA_j}

γ_{30}	แทน	ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{ATT_j}
e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}
u_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{01} ห้องเรียนที่ j
u_{1j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{EST_j} ห้องเรียนที่ j
u_{2j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{ADA_j} ห้องเรียนที่ j
u_{3j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{ATT_j} ห้องเรียนที่ j

2.10.2 การวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Macro - level หรือ Between - class Analysis) เป็นการวิเคราะห์ขั้นโมเดลสมมุติฐาน (Hypothetical model) โดยนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่ผ่านการวิเคราะห์และทดสอบนัยสำคัญจากการวิเคราะห์ระดับนักเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน เพื่อตรวจสอบผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ที่มีต่อตัวแปรระดับนักเรียน มีรูปแบบดังนี้

โมเดลภายในหน่วย (Within - Unit Model)

$$Y_{ij} = b_{01} + b_{EST_j}(EST)_j + b_{ADA_j}(ADA)_j + b_{ATT_j}(ATT)_j + e_{ij}$$

โมเดลระหว่างหน่วย (Between - Unit Model)

$$\begin{aligned} b_{01} &= \gamma_{00} + \gamma_{01}(CHILD)_j + \gamma_{02}(CHA)_j + u_{0j} \\ b_{EST_j} &= \gamma_{10} + \gamma_{11}(CHILD)_j + \gamma_{12}(CHA)_j + u_{1j} \\ b_{ADA_j} &= \gamma_{20} + \gamma_{21}(CHILD)_j + \gamma_{22}(CHA)_j + u_{2j} \\ b_{ATT_j} &= \gamma_{30} + \gamma_{31}(CHILD)_j + \gamma_{32}(CHA)_j + u_{3j} \end{aligned}$$

โดยที่ $CHILD_j$ แทน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ในห้องเรียนที่ j

CHA_j แทน คุณลักษณะของครูผู้สอน ในห้องเรียนที่ j

γ_{00} แทน ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{01}

γ_{10} แทน ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{EST_j}

γ_{20} แทน ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{ADA_j}

γ_{30} แทน ค่าคงที่ หรือค่าเฉลี่ย (Grand Mean) ของ b_{ATT_j}

γ_{01}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (<i>CHILD</i>) ต่อ b_{01}
γ_{02}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของคุณลักษณะของ ครูผู้สอน (<i>CHA</i>) ต่อ b_{01}
γ_{11}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (<i>CHILD</i>) ต่อ b_{ESTj}
γ_{12}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของคุณลักษณะของ ครูผู้สอน (<i>CHA</i>) ต่อ b_{ESTj}
γ_{21}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (<i>CHILD</i>) ต่อ b_{ADAj}
γ_{22}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของคุณลักษณะของ ครูผู้สอน (<i>CHA</i>) ต่อ b_{ADAj}
γ_{31}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (<i>CHILD</i>) ต่อ b_{ATTj}
γ_{32}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Slope) หรือค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ที่แสดงผลของคุณลักษณะของ ครูผู้สอน (<i>CHA</i>) ต่อ b_{ATTj}
e_{ij}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับนักเรียนในการทำนาย Y_{ij}
u_{0j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{01} ห้องเรียนที่ j
u_{1j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{ESTj} ห้องเรียนที่ j
u_{2j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{ADAj} ห้องเรียนที่ j
u_{3j}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนระดับห้องเรียนในการทำนาย b_{ATTj} ห้องเรียนที่ j

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลผล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
I	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
k	แทน	คะแนนเต็มรายข้อของแบบสอบถาม
K	แทน	คะแนนเต็มของแบบสอบถามทั้งฉบับ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยรายฉบับ
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
HAP	แทน	ความสุขในการเรียนรู้
EST	แทน	ความภาคภูมิใจในตนเอง
ADA	แทน	ความสามารถในการปรับตัว
ATT	แทน	เจตคติต่อครูผู้สอน
CHILD	แทน	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
CHA	แทน	คุณลักษณะของครูผู้สอน
σ_0^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนภายในหน่วย (Within unit error variance) จากการวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model)
σ_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนภายในหน่วย (Within unit error variance) จากการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model)
σ_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนภายในหน่วย (Within unit error variance) จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐาน (Hypothetical model)
R_1^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายระดับนักเรียน
R_2^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายระดับห้องเรียน
b_{0j}	แทน	ค่าคงที่ (Intercept) หรือค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้
b_{1j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

b_{2j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัว ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้
b_{3j}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้
γ_{01}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ส่งผลต่อ b_{0j}
γ_{02}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคุณลักษณะของครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อ b_{0j}
γ_{21}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ส่งผลต่อ b_{2j}
γ_{22}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคุณลักษณะของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อ b_{2j}
γ_{31}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ส่งผลต่อ b_{3j}
γ_{32}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคุณลักษณะของครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อ b_{3j}
t	แทน	ค่าสถิติที ที่ได้จากการคำนวณ เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน
F	แทน	ค่าสถิติเอฟ ที่ได้จากการคำนวณ เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค - สแควร์ที่ได้จากการคำนวณ เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คุณลักษณะของครูผู้สอน และตัวแปรตาม คือ ความสุขในการเรียนรู้

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน กับความสุขในการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน กับความสุขในการเรียนรู้

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน กับความสุขในการเรียนรู้

3. ผลการวิเคราะห์พหุระดับ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับนักเรียน (Micro model) หรือ (Within - class analysis)

3.1.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model)

3.1.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model)

3.2 ผลการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Macro model) หรือ (Between - class analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คุณลักษณะของครูผู้สอน และตัวแปรตาม คือ ความสุขในการเรียนที่วิเคราะห์จากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 727 คน จาก 35 ห้องเรียน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน และความสุขในการเรียนรู้

ตัวแปร	n	I	k	K	$\bar{X}$	S	C.V.	แปลความหมาย
ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน								
ความภาคภูมิใจในตนเอง	727	20	5	100	69.14	8.76	12.66	ปานกลาง
ความสามารถในการปรับตัว	727	20	3	60	55.62	5.80	10.43	ดี
เจตคติต่อครูผู้สอน	727	25	5	125	103.63	14.24	13.74	ดี
ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน								
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	35	25	5	125	96.40	12.90	13.38	มาก
คุณลักษณะของครูผู้สอน	35	25	5	125	99.94	16.01	16.10	ดี
ตัวแปรตาม								
ความสุขในการเรียนรู้	727	30	5	150	112.54	15.33	13.62	มาก

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ซึ่งคำนวณจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 727 คน พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 69.14 , 55.62 และ 103.63 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง มีความสามารถในการปรับตัว อยู่ในระดับดี และมีเจตคติต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 10.43 - 13.74 โดยที่เจตคติต่อครูผู้สอน มีการกระจายของคะแนนมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 13.74 รองลงมาเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าเท่ากับ 12.66 และความสามารถในการปรับตัวมีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 10.43

เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนซึ่งคำนวณจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ยรายห้องเรียนจำนวน 35 ห้องเรียน พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96.40 และ 99.94 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก และได้รับการปฏิบัติจากครูผู้สอนอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย พบว่า คุณลักษณะของครูผู้สอน มีการกระจายของคะแนนเท่ากับ 16.10 ซึ่งสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 13.38

เมื่อพิจารณาตัวแปรตาม คือ ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 112.54 แสดงว่านักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย เท่ากับ 13.62

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน กับความสุขในการเรียนรู้ ที่คำนวณจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 727 คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนกับความสุขในการเรียนรู้

ตัวแปร		ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน			ตัวแปรตาม
		EST	ADA	ATT	HAP
ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน	EST	1.000	.236**	.370**	.645**
	ADA		1.000	.335**	.332**
	ATT			1.000	.535**
ตัวแปรตาม	HAP				1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปร ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.236 - 0.370 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยที่ความภาคภูมิใจในตนเองกับเจตคติต่อครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.370 และความภาคภูมิใจในตนเองกับความสามารถในการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.236

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนแต่ละตัวกับความสุขในการเรียนรู้ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.332 - 0.645 ซึ่งสัมพันธ์กัน ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยที่ความภาคภูมิใจในตนเองกับความสุขในการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.645 และความสามารถในการปรับตัวกับความสุขในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.332

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอนกับความสุขในการเรียนรู้ ที่คำนวณจากค่าเฉลี่ยรายห้องเรียน จำนวน 35 ห้องเรียน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนกับความสุขในการเรียนรู้

ตัวแปร		ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน		ตัวแปรตาม
		CHILD	CHA	HAP
ตัวแปรอิสระ	CHILD	1.000	.845**	.881**
ระดับห้องเรียน	CHA		1.000	.880**
ตัวแปรตาม	HAP			1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .845 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนแต่ละตัวกับความสุขในการเรียนรู้ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.880 - 0.881 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยที่การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.881 และคุณลักษณะของครูผู้สอนกับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.880

3. ผลการวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับนักเรียน มีผลการวิเคราะห์ 2 ขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลว่าง เป็นการวิเคราะห์ขั้นแรกเพื่อให้เห็นภาพรวมของตัวแปรตามคือความสุขในการเรียนรู้แต่ละห้องโดยไม่มีตัวแปรอิสระใด ๆ เข้าร่วมการวิเคราะห์และเพื่อตรวจสอบว่าความสุขในการเรียนรู้แต่ละห้องมีความแปรปรวนภายในห้องเรียนและระหว่างห้องเรียนเพียงพอที่จะวิเคราะห์หาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ในขั้นต่อไปหรือไม่ ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียนและความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ระหว่างห้องเรียนจากการวิเคราะห์โมเดลว่าง

ตัวแปรตาม	Fixed effects			Random effects		
	Coefficient	SE	t	Variance Component	df	χ^2
Intercept ; b_{0j}	112.357	1.190	94.396**	41.343	34	185.459**
				Level 1 error ; $\sigma_0^2 = 194.361$		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์โมเดลว่าง เมื่อพิจารณาผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed effects) พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน (b_{0j}) มีค่าเท่ากับ 112.357 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ภายในห้องเรียนแต่ละห้องเรียน นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน (b_{0j}) มีค่าส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance component) เท่ากับ 41.343 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 185.459$) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนซึ่งส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 คือ การวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย เพื่อทดสอบผลของตัวแปรอิสระระดับนักเรียนต่อไป

3.1.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่ายเป็นการวิเคราะห์โดยนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน เข้ามาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรตาม เพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้นส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้หรือไม่ และเพื่อตรวจสอบว่าความสุขในการเรียนรู้ และตัวแปรอิสระเหล่านั้นยังมีความแปรปรวนระหว่างห้องเรียนเพียงพอในการนำไปวิเคราะห์ผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนในขั้นต่อไปหรือไม่ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed effects) และอิทธิพลสุ่ม (Random effects) ของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน จากการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย

ตัวแปรอิสระ ระดับนักเรียน	Fixed effects			Random effects		
	Coefficient	SE	t	Variance Component	df	χ^2
Intercept ; b_{0j}	112.328	1.188	94.514**	45.856	34	358.559**
EST ; b_{1j}	0.804	0.055	14.700**	0.016	34	39.858
ADA ; b_{2j}	0.313	0.103	3.028**	0.155	34	62.194**
ATT ; b_{3j}	0.325	0.042	7.835**	0.019	34	56.864**
$R_1 = 0.616$	$R_1^2 = 0.379$	$F = 147.084**$		Level 1 error ; $\sigma_1^2 = 100.554$		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย เมื่อพิจารณาผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed effects) พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน (b_{0j}) มีค่าเท่ากับ 112.328 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความภาคภูมิใจในตนเอง (b_{1j}) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัว (b_{2j}) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน (b_{3j}) มีค่าเท่ากับ 0.804 , 0.313 และ 0.325 ตามลำดับซึ่งส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัวและเจตคติต่อครูผู้สอนส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปรกับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.616 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัวและเจตคติต่อครูผู้สอน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 37.90 ($R_1^2 = 0.379$)

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ มีค่าส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance component) เท่ากับ 45.856 , 0.155 และ 0.019 ตามลำดับ ซึ่งมีความแปรปรวนระหว่างห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 358.559$, 62.194 , 56.864) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความภาคภูมิใจในตนเองที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ มีค่าส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance component) เท่ากับ 0.016 ซึ่งมีความแปรปรวนระหว่างห้องเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 39.858$)

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว แสดงว่า มีตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระดับที่สูงกว่าระดับนักเรียนส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนและส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัวและค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

ดังนั้นจึงต้องทำการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน (b_{0j}) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัว (b_{2j}) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน (b_{3j}) ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้เป็นตัวแปรตามในการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน เพื่อทดสอบผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอนว่าส่งผลต่อตัวแปรระดับนักเรียนอย่างไร

3.2 ผลการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน เป็นการวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐาน โดยนำตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่ผ่านการวิเคราะห์และพิจารณาว่าเหมาะสมจากการวิเคราะห์ระดับนักเรียน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียน (b_{0j}) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัว (b_{2j}) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน (b_{3j}) ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้มาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน เพื่อตรวจสอบผลของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่มีต่อตัวแปรระดับนักเรียน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนแต่ละตัวและความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างห้องเรียนของการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน

ตัวแปรอิสระ ระดับห้องเรียน	Fixed effects			Random effects		
	Coefficient	SE	t	Variance Component	df	χ^2
สำหรับ Intercept ; b_{0j}	111.655	0.930	120.032**	28.733	32	217.466**
CHILD : γ_{01}	0.196	0.078	2.508*			
CHA : γ_{02}	0.165	0.060	2.772**			
สำหรับ ADA slope ; b_{2j}	0.549	0.095	5.788**	0.211	32	71.749**
CHILD : γ_{21}	-0.021	0.010	-2.186*			
CHA : γ_{22}	0.015	0.009	1.557			
สำหรับ ATT slope ; b_{3j}	0.481	0.040	12.020**	0.037	32	67.730**
CHILD : γ_{31}	0.010	0.003	3.381**			
CHA : γ_{32}	-0.002	0.003	-0.953			
$R_2 = 0.602$	$R_2^2 = 0.362$	$F = 9.078**$		Level 2 error ; $\sigma_2^2 = 100.150$		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขในการเรียนรู้รายห้องเรียนมีค่า ส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance component) เท่ากับ 28.733 ซึ่งมีความแปรปรวนระหว่างห้องเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 217.466$) แสดงว่า ยังมีตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในระดับที่สูงกว่าระดับห้องเรียน ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

สำหรับผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ มีค่าส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance component) เท่ากับ 0.211 ซึ่งมีความแปรปรวนระหว่างห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 71.749$) แสดงว่ายังมีตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในระดับที่สูงกว่าระดับห้องเรียน ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสามารถในการปรับตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

เมื่อใช้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน (b_{3j}) ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้เป็นตัวแปรตาม ผลการทดสอบอิทธิพลคงที่ (Fixed effects) พบว่า ค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้แต่ละห้องเรียน มีค่าเท่ากับ 0.481 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (γ_{31}) มีค่าเท่ากับ 0.010 ซึ่งส่งผลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคุณลักษณะของครูผู้สอน (γ_{32}) มีค่าเท่ากับ -0.002 ซึ่งส่งผลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ แต่คุณลักษณะของครูผู้สอนไม่ส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

สำหรับผลการทดสอบอิทธิพลสุ่ม (Random effects) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ มีค่าส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance component) เท่ากับ 0.037 ซึ่งมีความแปรปรวนระหว่างห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\chi^2 = 67.730$) แสดงว่ายังมีตัวแปรอิสระอื่น ๆ ในระดับที่สูงกว่าระดับห้องเรียนส่งผลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้

ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนทุกตัวแปรกับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.602 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 36.20 ($R_2^2 = 0.362$)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ สรุปได้ว่า

1. ผลการวิเคราะห์ระดับนักเรียน พบว่า

1.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปรกับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.616 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 37.90 ($R_1^2 = 0.379$)

1.2 ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปร ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน พบว่า

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนทุกตัวแปรกับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.602 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 36.20 ($R_2^2 = 0.362$)

2.2 ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ตัวแปรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ส่งผลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการปรับตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปจุดมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอนกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี และเพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน และระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี จำนวน 727 คน ซึ่งผู้วิจัยสุ่มมาด้วยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - stage random sampling) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.4059 - 0.6210 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9251 แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8531 แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.4011 - 0.6151 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8675 แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.4578 - 0.8022 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9576 แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.4101 - 0.7349 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9451 และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.4593 - 0.6971 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9537

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม HLM version 5.0 students for windows ซึ่งมีรูปแบบการวิเคราะห์ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับนักเรียน และระดับห้องเรียน โดยระดับที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ระดับนักเรียน (Micro model หรือ Within - class analysis) ประกอบด้วย การวิเคราะห์โมเดลว่าง (Null model) และการวิเคราะห์โมเดลอย่างง่าย (Simple model) และการวิเคราะห์ระดับที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน (Macro model หรือ Between - class analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์พหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียนและระดับห้องเรียน ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ สรุปได้ว่า

1. ผลการวิเคราะห์ระดับนักเรียน พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคุณระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปรกับความสุข ในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.616 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนทุกตัวแปร กับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.602 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการ เรียนรู้ได้ร้อยละ 36.20 ($R^2 = 0.362$) และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณลักษณะของครู ผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ตัวแปรการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังส่งผลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อ ความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ส่งผลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการปรับตัว ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้อภิปรายได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปร กับความสุข ในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.616 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1.1 อธิบายได้ว่าความสุขในการเรียนรู้ มีความเกี่ยวข้องกับ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน โดยที่ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 37.90 ($R_1^2 = 0.379$) และตัวแปรอิสระระดับนักเรียนทุกตัวแปร ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.1 อธิบายได้ว่า นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองมาก มีความสามารถในการปรับตัวดี และมีเจตคติต่อครูผู้สอนดี จะมีความสุขในการเรียนรู้มากด้วย

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนทุกตัวแปร กับความสุขในการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.602 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1.2 อธิบายได้ว่า ความสุขในการเรียนรู้ มีความเกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน โดยที่การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 36.20 ($R_2^2 = 0.362$) และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2.2 อธิบายได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากและได้รับการปฏิบัติที่ดีจากครูผู้สอน จะมีความสุขในการเรียนรู้อย่างมากด้วย

นอกจากนี้ ตัวแปรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังส่งผลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของเจตคติต่อครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ส่งผลทางลบต่อ

คำสัมประสิทธิ์การถดถอยของการปรับตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากจะทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อครูผู้สอนดีด้วย แต่จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวลดลง

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอนส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ที่ระบุว่า ถ้านักเรียนเห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ตลอดจนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในตนเอง เข้าใจธรรมชาติของความเปลี่ยนแปลง และรู้วิธีปรับตัวเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต มีความรักและความศรัทธาต่อครูผู้สอน ตลอดจนครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้มีความแปลกใหม่ นำตื่นเต้น มีการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีกิจกรรมอย่างหลากหลาย ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ และได้รับการยอมรับจากครู ได้รับความเมตตา ความจริงใจและอ่อนโยนจากครู รวมทั้งครูมีความยุติธรรม มีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส เหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกิตยวดี บุญเชื้อ (2540) ที่กล่าวว่า การที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้นั้น ครูจะต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการสอนจากเรื่องที่ย่อยไปหาเรื่องที่ยากจัดการเรียนการสอนให้สามารถตอบสนองความสนใจใฝ่รู้ของนักเรียน ไม่ยึดเยียดหรือกดดันนักเรียน มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ บทเรียนไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา มีกิจกรรมที่หลากหลาย สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจให้เกิดการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการประเมินผลการเรียนที่ต้องประเมินตามสภาพจริง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของคันคณีย์ ฉัตรคุปต์ (2544) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ นอกจากนี้การที่นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอน และคุณลักษณะที่ดีของครูผู้สอนก็สามารถทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากจะมีความสอดคล้องกับแนวความคิดนักการศึกษาที่สำคัญ ที่กล่าวมาแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สำหรับตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง ที่ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน พิพัฒนฐเกียรติ (2541) ที่ค้นพบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตนส่งผลต่อความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษา

สำหรับตัวแปรความสามารถในการปรับตัว ที่ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของอำพร เจนประภาพงศ์ (2528) ที่ค้นพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี จะทำให้มีสุขภาพจิตดี มีความพึงพอใจ มีความสบายใจ และไม่มีความทุกข์ใจ

สำหรับตัวแปรเจตคติต่อครูผู้สอน ที่ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชากร (2535) ที่ค้นพบว่า นักเรียนมาโรงเรียนแล้วมีความสบายใจ เนื่องจากมีครูที่ดีมีความเมตตาต่อนักเรียน และงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่ค้นพบว่า ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดจากการสร้างเจตคติที่ดีต่อครูก่อนเริ่มทำการสอน

สำหรับตัวแปรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยัง (ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. 2530 ; อ้างอิงจาก Young. 1972) ที่ค้นพบว่า การจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม จะทำให้นักเรียน รู้สึกสบายใจ ไม่เคร่งเครียดในการเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของแลนเดอร์ (Lander. 1993) ที่ค้นพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีของครู ส่งผลต่อความรู้สึกลอยล้าและใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน อีกทั้งงานวิจัยของ เมททา (Mehta. 1993) ที่ค้นพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและงานวิจัยของ กู๊ด (Good. 1996) ที่ค้นพบว่า นักเรียนที่ได้เรียนโดยร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีความสุขและความพอใจในการเรียน ตลอดจนงานวิจัยของโรเบิร์ตตา (Roberta. 2002) ที่ค้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสอนเป็นทีมทำให้นักเรียนประทับใจในการเรียน รวมถึงงานวิจัยของ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2536) ที่ค้นพบว่า สาเหตุที่นักเรียนชอบวิชาที่เรียนเนื่องมาจากครูสอนดี ให้ปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าการบอกจุดซึ่งทำให้ไม่อยากเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2543) ที่ค้นพบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนเนื่องมาจากการที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนตามความถนัดและความสนใจ และได้แลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีการปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน ๆ รวมถึงงานวิจัยของวราศิริ วงศ์สุนทร (2543) ที่ค้นพบว่า การที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน และงานวิจัยของจันทร์รัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์ (2542) ที่ค้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ประยุกต์หลักการเรียนรู้ของวิกเคอร์ริงและเกมส่นในการเรียนการสอนพยาบาลจิตเวชทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความสุขในการเรียนรู้

สำหรับตัวแปรคุณลักษณะของครูผู้สอนที่ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน มีสอดคล้องกับงานวิจัยของแอนเดอร์สัน (ศิริวัฒน์ นิจนตร. 2526 ; อ้างอิงจาก Anderson. 1967) ที่ค้นพบว่า ถ้าครูมีพฤติกรรมแบบครอบงำเด็ก จะทำให้เด็กรู้สึกกลัว ไม่สบายใจหรือไขว่เขวในเรื่องการเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเฟลนเดอร์ (ศิริวัฒน์ นิจนตร. 2526 ; อ้างอิงจาก Flanders. 1959) ที่ค้นพบว่า การที่ครูให้การยกย่องและให้กำลังใจนักเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์และสังคมภายในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี รวมถึงงานวิจัยของเมอร์ (อำพร เจนประภาพงศ์. 2528 ; อ้างอิงจาก Meer. 1984) ที่ค้นพบว่า นักเรียนที่ถูกครูตำหนิตีเดียวน ดุด่าประนาม ทำโทษทางร่างกายอย่างรุนแรงจะทำให้นักเรียนเกิดอาการเครียดและเจ็บป่วย อีกทั้งงานวิจัยของ ไชมอนด์ (อำพร เจนประภาพงศ์. 2528 ; อ้างอิงจาก Symonds. 1955) ที่ค้นพบว่า ครูที่มีลักษณะอบอุ่น เป็นกันเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียนจะทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายกิจกรรมการเรียน ตลอดจนงานวิจัยของฟีแลนด์ (Pheland. 1999) ที่ค้นพบว่า ครูที่ดูแลเอาใจใส่นักเรียน มีลักษณะความเป็นมิตรจะทำให้นักเรียนมีความรักในการเรียนและมีความสุขเมื่อมาโรงเรียนและใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน อีกทั้งงานวิจัยของอำพร เจนประภาพงศ์ (2528) ที่ค้นพบว่า การปฏิบัติของครูประจำชั้นและการแสดงออก โดยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจ การยอมรับ การส่งเสริมให้กำลังใจ ความยุติธรรม การลงโทษอย่างมีเหตุผล จะทำให้นักเรียนมีความสุขภาพจิตที่ดี คือ มีความพึงพอใจ ความสบายใจ ไม่มีความทุกข์ใจ และงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่ค้นพบว่า ครูที่มีความเมตตา สุภาพ ใจเย็น เป็นกันเองกับนักเรียน ตลอดจนตรงต่อเวลา แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีเหตุผล ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการปรับตัวที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากในขณะนี้เป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีการปรับโครงสร้างการบริหารงานต่าง ๆ มากมาย ตลอดจนครูผู้สอนยังมีภาระหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาทั้ง 8 กลุ่มสาระ

การเรียนรู้ ทั้งที่เป็นสาระหลักและสาระเพิ่มเติม ให้ความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหนักของครูผู้สอนที่ไม่มีความรู้ และความชำนาญ ในด้านการสร้างหลักสูตร ทำให้ครูผู้สอนต้องใช้เวลานอกเหนือจากการสอนมาระดมสมองร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร และเขียนหลักสูตรขึ้นใช้เอง ทำให้ครูผู้สอนไม่มีเวลาในการศึกษาและเตรียมการจัดการเรียนการสอนมากเพียงพอ ทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูยังไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้ครบทุกด้าน อย่างไรก็ตาม เมื่อการปฏิรูปการศึกษามีความชัดเจนมากขึ้น หลักสูตรสถานศึกษาเสร็จสมบูรณ์ และครูผู้สอนสามารถปรับตัวกับการปฏิรูปการศึกษาได้แล้ว ครูผู้สอนก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้ครบทุกด้านอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอนและตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง คือ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้วยการยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนประพฤติตนดีหรือกระทำความดีต่าง ๆ หรือเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียนหรือด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คำพูดของผู้ปกครองที่แสดงให้นักเรียนเห็นว่าเขาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เป็นบุคคลที่มีค่าต่อผู้อื่น สามารถกระทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้ปกครองยังสามารถสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้เด็กกับนักเรียนได้โดยการสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความสามารถต่าง ๆ ที่เขามีอยู่ เช่น การเป็นนักกีฬา นักดนตรี หรือเป็นตัวแทนนักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จ เขาจะมีความภาคภูมิใจในตนเองโดยอัตโนมัติ แต่อย่างไรก็ตามผู้ปกครองไม่ควรคาดหวังในผลสำเร็จของนักเรียนมากเกินไป เนื่องจากถ้านักเรียนไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้เขาอาจมีความรู้สึกตรงกันข้าม คือ เกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น ผู้ปกครองควรให้กำลังใจแก่นักเรียน ให้เขารับรู้ว่าการผิดหวังเป็นเรื่องธรรมดาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวที่ดี โดยผู้ปกครองควรเป็นผู้ชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ให้คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นหากแก้ปัญหาโดยใช้อารมณ์ ตลอดจนให้คำแนะนำวิธีการประนีประนอมความขัดแย้งกับผู้อื่น วิธีการระงับอารมณ์อย่างถูกต้อง ตลอดจนวิธีการเผชิญกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างถูกต้อง

2. ในส่วนของครูผู้สอน คือ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความสามารถในการปรับตัวเช่นเดียวกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตนต่อนักเรียนในทางที่ดี โดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม ใช้คำพูดที่ดีสุภาพอ่อนหวาน มีเหตุผล มีความเป็นกันเองกับนักเรียน แสดงความรัก ความห่วงใย และความเอาใจใส่ต่อนักเรียน ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนประสบปัญหา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังต้องหมั่นไต่ถามทุกข์สุขของนักเรียน ลงโทษนักเรียนอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ตลอดจนให้อภัยนักเรียน มีมารยาทที่ดีกับนักเรียน และการให้เกียรตินักเรียน ซึ่งวิธีการที่กล่าวมานอกจากจะทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อครูผู้สอนแล้ว ยังทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ถึงการปฏิบัติของครูที่มีต่อนักเรียน

ได้อีกด้วย นอกจากนี้ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนมีโอกาสคิดและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง บูรณาการเนื้อหาวิชากับความเป็นจริงของชีวิต ให้นักเรียนได้เลือกเรียนและทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังต้องมีคุณลักษณะที่ดี ให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง ได้ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มเพื่อน ตลอดจนให้นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายได้แสดงความสามารถของตนเอง ให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินและปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ให้นักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ตลอดจนการจัดบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้

ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ โดยเมื่อนักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้แล้วก็จะทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ และไม่เบื่อในการเรียน รักที่จะเรียนรู้ นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนไม่มีความเครียดในการเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น อีกทั้งเมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้ว นักเรียนก็จะเป็นบุคคลที่รักการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา นั่นคือนักเรียนจะเป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิตนั่นเอง

2. ด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยที่ค้นพบในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไปได้ดังนี้

1. ควรทำการวิจัยค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ โดยเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ ทั้งในระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนเพิ่มขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ เช่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความฉลาดทางอารมณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว คุณภาพการสอนของครู เป็นต้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในระดับนักเรียนและระดับห้องเรียนมีค่าเท่ากับ 37.90 และ 36.20 ตามลำดับ แสดงว่ายังมีตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนอีก
2. ควรทำการวิจัยค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์พหุระดับมากกว่า 2 ระดับ เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่ายังมีตัวแปรอิสระระดับที่สูงกว่าระดับห้องเรียนส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
3. ควรทำการวิจัยค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนระดับมัศึกษามักจะไม่อยากเรียนหนังสือและมักมีพฤติกรรมมกานเรียน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไป
4. ควรทำการวิจัยด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์เส้นทาง โดยใช้ตัวแปรอิสระต่าง ๆ เพื่อค้นหาว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน
5. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงควรทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อหารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสงวณ. (2527). จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กรมวิชาการ. (2535). รักของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543). รูปแบบหรือแนวการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543). ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านภาษาไทย. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED.
- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. (2536). รายงานการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โครงการการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปี 2535 - 2536. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กันต์ฤทัย คลังพล. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับอัตมโนทัศน์ต่อตนเอง ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- กันยา สุวรรณแสง. (2533). การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- _____. (2536). บุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติวดี บุญชื่อ. (2540 , กรกฎาคม - ตุลาคม). "การเรียนรู้อย่างมีความสุข", วารสารครุศาสตร์. 26(1) : 7 - 22.
- กฤษณี คำชาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : DESKTOP 9119 เทคนิคพรินต์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2527). Self - Esteem และ ความรัก. กรุงเทพฯ : โปรเฟสชั่นแนลพับลิชชิ่ง.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2540). การนิเทศ โครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : SR PRINTING PARTNERSHIP.
- จันทร์รัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์. (2542). ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิคเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอน การพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้อย่างมีความสุข. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สุขศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พิพัฒน์ชูเกียรติ. (2541). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขสมบูรณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

- ชีรวัดน์ นิจนตร. (2526). สภาพเชิงจิต - สังคม ในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี ตันพงษ์. (2544). การเรียนรู้เพื่อเป็นครูคุณภาพ. กรุงเทพฯ. THE KNOWLEDGE CENTER.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีสิน ตันประยูร. (2542). หลักการทำวิจัยให้สำเร็จ. กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอนัล พับลิเคชั่น จำกัด.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538 , กรกฎาคม - ธันวาคม). "วิธีวิทยาขั้นสูงด้านการวิจัยและสถิติ", วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 7(2) : 1 - 36.
- นิภา นิธยาน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2545). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการศึกษา (หน่วยที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2543). รวบรวมบทความการวิจัย การวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- _____. (2545). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : บริษัท ศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.
- ปัญญา ทรงเสนีย์. (2544). วิกฤติการณ์ Child - Centered กับทางออกที่บอกได้. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านพลศึกษา. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED.
- ประเวศ วะสี. (2543 , กรกฎาคม). "ปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อแก้ความทุกข์ยากของแผ่นดิน", วารสารสารปฏิรูป. 3(28) : 62 - 64.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์และดิลก ดิลกานนท์. (2526 , กันยายน - ธันวาคม). "มาตรฐานวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคอร์ท", วารสารการวัดผลการศึกษา. 5(2) : 25 - 37 .
- พระธรรมปิฎก. (2541). แง่คิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิภพ ธงไชย. (2526). ชีวิตจริงที่หมู่บ้านเด็ก : ชุมชนและโรงเรียนทดลองในอุดมคติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเด็ก.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีการและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : วี. เจ. พรินติ้ง.
- มาลินี จุฑารพ. (2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์.
- มาลี จุฑา. (2542). การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนา.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2544). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- यररยง ผิวอ้อน.(2535). ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ราชันย์ บุญธิดา. (2542). การวิเคราะห์พระดัต. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ. (2528 , พฤษภาคม - สิงหาคม). "ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทดสอบวัดเจตคติแบบ เทอร์สโตนแบบลิเคอร์ทและแบบออสกูด", วารสารการวัดผลการศึกษา. 7(19) : 40 - 45.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2530). เทคนิคการวัดเจตคติ เอกสารหมายเลข 12.2 เอกสารประกอบการอบรมการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2538). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- _____. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วิจารณ์ ไชยรัตน์. (2539). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว)กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2536 , มกราคม - เมษายน). "การวัดเจตคติ", วารสารการวัดผลการศึกษา. 14(42) : 52 - 66.
- วรรณดี โสมประยูร. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED.
- วราศิริ วงศ์สุนทร. (2543). การเรียนรู้อย่างมีความสุข : การวิจัยรายกรณี ครุต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.
- วันดี ระเจริญ. (2531). บุคลิกภาพและการปรับตัว. จันทบุรี : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์วิทยาลัยรำไพพรรณี.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ : SR PRINTING PARTNERSHIP.
- _____. (2543). วิสัยทัศน์ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : SR PRINTING LIMITED PARTNERSHIP .
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544 , กุมภาพันธ์). "เบญจลักษณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ", วารสารวิชาการ. 4(2) : 31 - 41.
- ศักดิ์ สุนทรเสถียร. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2530). การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 . ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2532). "มติใหม่ของการวิจัยทางการศึกษา" วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1.
- _____. (2535 , มิถุนายน - กรกฎาคม). "การวิเคราะห์พระระดับสำหรับการวิจัยทางการศึกษา, ข่าวสารการวิจัย. 15(5) : 3 -14.
- ✓ _____. (2538). "การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพระระดับ" การประชุมเชิงปฏิบัติ ครั้งที่ 3 เรื่องหลักการและวิธีการวิจัย
ขั้นสูงเฉพาะการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ.
- สดศรี สฤษดิ์วงศ์. (2541 , ธันวาคม). "เสียงเด็ก". สานปฏิรูป. 1(10) : 22.
- สถิต วงศ์สวรรค์. (2544). การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- ศิริชัย ประทีปฉาย. (2533). การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. จันทบุรี : วิทยาลัยรำไพพรรณี.
- สุชาติ กิระนันท์. (2538). ทฤษฎีและวิธีการสำรวจตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัช โกศิยะกุล. (2526). การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในจังหวัดกำแพงเพชร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2527). สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2531). "การปรับตัว" จิตวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ โสมติและอภันตรี โสตะจินดา. (2545 , มกราคม). "การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน",
วารสารวิชาการ. 5(1) : 14 - 18.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนัก
งานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543). รายงานสรุปย่อการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติระหว่างปี
2540 - 2542. สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2544). ข้อมูลสารสนเทศ 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รวบรวมความเรื่องครุมืออาชีพตามตรา 24. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน
จำกัดภาพพิมพ์.
- _____. (2544). เรียนอย่างมีความสุข. กรุงเทพฯ. พิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สกยบุ๊คจำกัด.
- _____. (2545). ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข. กรุงเทพฯ. วัฒนาพานิช สำราญราษฎร์.
- สำราญ วังนุราช. (2541, กันยายน). "ให้เขาเรียนรู้มีความสุข", วารสารวิชาการ. 1(9) : 61 - 63.
- สำราญ มีแจ้ง. (2544). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ นครสวรรค์ พิษณุโลก : นิชินแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.

- ✓ สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2538 ,มกราคม - เมษายน). "การวิเคราะห์ข้อมูลพหุระดับของ *PATH MODEL*", วารสารการวัดผลการศึกษา. 10(48) : 59 - 74 .
- _____. (2540). **เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ**. กรุงเทพฯ : เลิฟแลนด์ลิฟเพรส.
- สำลี รักสุทธี. (2544). **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา.
- อรพินทร์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมณ. (2532). **องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น** . กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). **สร้าง E.O. ให้ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- อำพร เจนประภาพงศ์. (2528). **ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียน สุขภาพจิตของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตกรุงเทพมหานคร**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- Allport, Gardow. W. (1978). **The Handbook of Social Psychology in The Nature of Attitudes and Attitude change**. Massachusettle : Weisley Publishing Co.
- Bee L. Helen. (1995). **The Developing Child** . New York : Haper Collins Collage Publishing.
- Bernard, Haroll W. (1970). **Mental Health in the Classroom**. New York : McGraw Hill Inc.
- Coopersmith, S. (1981). **SEI : Self - Esteem**. 2nd ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc.
- _____. (1984). **SEI : Self - Esteem Inventories**. Palo Alto California : Consulting Psychologists Press, Inc. .
- Feist , Jess. (1990). **Theories of personality** . Holt , Rinehart and winston , Inc.
- Frank J. Bruno. (1983). **Adjustment and Personality Growth** . New York : John Wiley and Sons , Inc.
- Good , Laurie Ann Farrier. (1996 , August). **Academic Engaged Time in a multi - age , Nontraditional Classroom** . DAI - A 57(2) : 582.
- Guilford, J.P. (1975). **Psychometric Methods**. New York : McGraw - Hill Book Co., Inc.
- Holly E. Brisbane. (1994). **The Development Child : understanding children**. New York : the Glencoe Division of Macmillan McGraw - Hill School Publishing.
- Jerry M. Burger. (1986). **Personality theory and Research** . California : Wadsworth , Inc.
- Kelvin L. Seifert and Robert J. Hoffnung. (1994). **Children and Adolescent Development**. California : Houghton Mifflin Company.
- Kreft, I.G., and Jan de Leeuw. (1991, January). "Model Based Ranking of School", **Educational Research**. 15(1) : 45 - 49.

- Lander. R. (1993). **Reportories of teaching quality**. "A contribution to the OECD/CERI project Teacher Quality from case studies of six Swedish comprehensive school". Department of Education Science. University of Goteborg.
- Larry A. Hjelle , Daniel J. Ziegler. (1992). **Personality theories ; basic assumptions , research and Applications** . Houghton Mifflin Company.
- Laura E. Berk. (1994). **Child Development** . Allyn and Bacon A Division of Paramount Publishing.
- /Lavis R. Aiken . (1996). **Rating Scale and Checklists Evaluating Behavior , Personality and Attitude** . John Wiley and Sons , Inc.
- Maslow, A.H. (1970). **Motivation and Personality**. 2nd ed. New York : Harper and Row.
- McConnell, J.V. (1974). **Understanding Human Behavior**. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Mehta , Jean Ida. (1993 , October). **Cooperative Learning in computer programming at the collage level** . DAI - A 54(4) : 1309.
- Morris H. Hansen. (1993). **Sampling Survey Methods and Theory** . John Wiley and Sons , Inc.
- Morrison, Carl N. (1995 , Summer). *"Hierarhical Models for Educational Data : An overviews"*, **Educational and Behavioural Statistics**. 20(2) : 190 - 200.
- Phelan , Robert Joseph John. (1999 , January). **The relationship between student and teacher perceptions of the organization climate of their school** . DAI - A 59(7) : 2280.
- Poduska , Bernard. (1980). **Understanding Psychology and Dimensions of Adjustment** . McGraw - Hill , Inc.
- Robert V. Kail. (1998). **Children and Their Development** . Prentice - Hill , Inc.
- Roberta Murata. (2002 , November - December) *"What does Team Teaching Mean ? A Case Study of Interdisciplinary Teaming"*, **The Journal of Education Research**. 96(2) : 67 - 77.
- /Snijders and Bosker. (1999). **Multilevel Analysis : an introduction to basic and advanced multilevel modeling** . Thousand Oaks : Sage.
- Thomas K. Crowl. (1993). **Foundamentals of Educational Research**. Madison : Wm. C. Brown communications , Inc.
- Warren R. Bentzen. (2000). **Seeing Young Children A Guide to Observing And Recording Behavior** . Delmar Thomson Learning Canada.
- Worchel, Stephen and George R. Goethalo. (1989). **Adjustment Pathways to Personal Growth** . New Jersey : Prentice - Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้

ข้อ	r	ข้อ	r
1	.6210	16	.5631
2	.5969	17	.4591
3	.5279	18	.5281
4	.5456	19	.4596
5	.5717	20	.5325
6	.4833	21	.4230
7	.5717	22	.4458
8	.4819	23	.4424
9	.4583	24	.4642
10	.4313	25	.5089
11	.5197	26	.4471
12	.4838	27	.5254
13	.5423	28	.4087
14	.5021	29	.4223
15	.4059	30	.5160

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9251

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว เจตคติต่อครูผู้สอน
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคุณลักษณะของครูผู้สอน

แบบ สอบถาม	ความสามารถ ในการปรับตัว	เจตคติต่อครูผู้สอน	การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	คุณลักษณะ ของครูผู้สอน
ข้อที่	r	r	r	r
1	.5124	.5439	.6016	.6767
2	.4251	.6620	.4101	.5386
3	.5756	.4578	.6071	.5098
4	.4888	.7467	.5858	.5852
5	.6151	.6691	.5656	.6038
6	.4532	.7612	.6504	.6282
7	.5019	.6685	.5534	.6233
8	.5767	.6960	.5698	.6311
9	.5397	.6176	.4814	.5900
10	.5468	.6154	.6219	.5880
11	.4638	.5919	.5958	.4728
12	.5713	.7158	.7349	.5201
13	.4744	.6354	.6331	.5318
14	.4011	.7244	.5556	.6549
15	.4828	.7074	.6625	.5666
16	.5257	.7613	.5955	.6719
17	.4125	.7808	.5701	.6971
18	.4400	.7992	.6368	.5622
19	.6119	.7927	.6439	.4593
20	.4872	.8022	.4929	.6517
21	-	.7041	.5896	.4810
22	-	.7763	.5886	.6497
23	-	.7736	.4150	.5636
24	-	.6409	.4522	.5148
25	-	.7697	.5503	.5524
	ค่าความเชื่อมั่น 0.8675	ค่าความเชื่อมั่น 0.9576	ค่าความเชื่อมั่น 0.9451	ค่าความเชื่อมั่น 0.9537

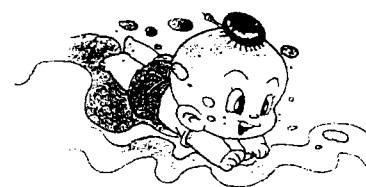
หมายเหตุ แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8531

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1

แบบสอบถามวัดความสุขในการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนรู้สึกอยากมาโรงเรียน					
2	นักเรียนรู้สึกเหมือนขาดอะไรไปบางอย่างถ้าไม่ได้มาโรงเรียน					
3	นักเรียนรู้สึกเสียดายถ้าไม่ได้มาโรงเรียน					
4	นักเรียนรู้สึกเหมือนขาดอะไรไปบางอย่างถ้าไม่ได้เข้าเรียน					
5	นักเรียนรู้สึกพลาดโอกาสถ้าไม่ได้เข้าเรียน					
6	นักเรียนรู้สึกเสียดายถ้าครูป่วยหรือติดธุระมาสอนไม่ได้					
7	นักเรียนไม่เคยรู้สึกเบื่อที่ต้องนำสมุดหนังสือมาโรงเรียนทุกวัน					
8	นักเรียนไม่เคยรู้สึกว่าถูกบังคับให้เข้าเรียน					
9	นักเรียนอยากทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ เช่น การออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน					
10	นักเรียนรู้สึกสนุกที่ได้แสดงความสามารถในการเรียน เช่น ออกไปเฉลยการบ้านหน้าห้องเรียน อธิบายความรู้ให้เพื่อนฟัง					
11	นักเรียนรู้สึกสนุกกับการได้ตอบคำถามของครู					
12	นักเรียนรู้สึกสนุกที่ได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เช่น สวนสมุนไพร					
13	นักเรียนรู้สึกสนุกกับการทำที่บ้านตามที่ครูมอบหมาย					
14	นักเรียนไม่เคยรู้สึกเบื่อกับการอ่านหนังสือเรียน					
15	นักเรียนรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายในขณะเรียน					
16	นักเรียนรู้สึกอยากพูดแสดงความคิดเห็นในชั่วโมงเรียนเกี่ยวกับเนื้อหา และบทเรียน					
17	นักเรียนอยากออกไปเฉลยการบ้านบนกระดานดำ					
18	นักเรียนอยากออกไปรายงานหรือพูดหน้าชั้นเรียน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19	นักเรียนอยากถามคำถามเกี่ยวกับการเรียนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ					
20	นักเรียนอยากตอบคำถามที่ครูถามในขณะที่เรียนทุกคำถาม					
21	นักเรียนอยากทำการบ้านร่วมกับเพื่อน ๆ					
22	นักเรียนอยากพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
23	นักเรียนรู้สึกอยากคุยกับครูในโรงเรียน					
24	นักเรียนรู้สึกชอบที่ได้ทำรายงานกลุ่มกับเพื่อน					
25	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยเหลือครูทำงาน					
26	นักเรียนรู้สึกอบอุ่นเมื่อได้อยู่ใกล้ครู					
27	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่โรงเรียนมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น					
28	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่โรงเรียนจัดห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบ และมีแสงสว่างเพียงพอ					
29	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่โรงเรียนจัดโรงอาหารได้สะอาดเรียบร้อย					
30	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่โรงเรียนไม่มีเสียงดังรบกวนจากสถานที่ ภายนอกโรงเรียน					

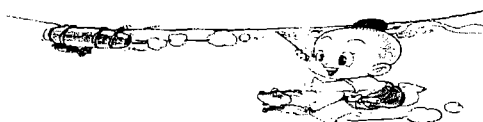
ฉบับที่ 2

แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนใด ๆ ทั้งสิ้น (หนึ่งข้อคำถามตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนรู้สึกว่าคุณมีดีหลายอย่างที่ภูมิใจ					
2	งานที่นักเรียนทำมักออกมาดีเสมอ					
3	นักเรียนรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม					
4	นักเรียนพอใจที่เพื่อนมาขอคำปรึกษา					
5	นักเรียนรู้สึกว่าสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนได้					
6	นักเรียนไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่					
7	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อบุคคลอื่น					
8	นักเรียนพอใจในความสามารถของตนเอง					
9	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายตนเอง					
10	เมื่อนักเรียนตั้งใจทำอะไรสักอย่างมักจะประสบความสำเร็จ					
11	นักเรียนอยากเป็นตัวคนอื่นมากกว่าเป็นตัวของตัวเอง					
12	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสามารถ					
13	บ่อยครั้งที่ความคิดของนักเรียนมีประโยชน์ของผู้อื่น					
14	ผลงานของนักเรียนได้รับการชื่นชมจากเพื่อนเสมอ					
15	นักเรียนสามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย					
16	นักเรียนภูมิใจที่มักได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนของห้องเมื่อมีกิจกรรมสำคัญ ๆ					
17	นักเรียนภูมิใจที่สามารถพึ่งตนเองได้					
18	นักเรียนรู้สึกว่าเวลานักเรียนทำอะไรแล้วมักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จ					
19	นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีความรับผิดชอบสูง					
20	นักเรียนไม่เคยทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					

ฉบับที่ 3

แบบสอบถามวัดความสามารถในการปรับตัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย **X** ลงบนตัวเลือกที่นักเรียนคิดว่านักเรียนจะกระทำมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อคำถามตอบได้เพียงหนึ่งตัวเลือกเท่านั้น ตัวเลือกทุกข้อไม่มีข้อใดถูกข้อใดผิด)

1. เดชได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าห้องแต่เพื่อน ๆ ไม่ยอมรับในความสามารถของเดช จึงไม่ให้ความสำคัญแก่เดช ถ้านักเรียนเป็นเดช นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่คบเพื่อน
 - ข. ลาออกจากการเป็นหัวหน้าห้อง
 - ค. พยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด
2. หน้อยมีความจำเป็นต้องขาดเรียนเพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน และเมื่อหน้อยไปโรงเรียนจึงถูกครุว่าขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผล ถ้านักเรียนเป็นหน้อย นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่ไปโรงเรียน
 - ข. รับฟังแล้วอธิบายเหตุผลที่ขาดเรียนให้ครูทราบ
 - ค. ปลอ่ยให้ครูว่าต่อไป
3. เอกกับชัยได้รับมอบหมายให้ทำเวรความสะอาดห้องน้ำด้วยกัน แต่เอกปลอ่ยให้ชัยทำความสะอาดห้องน้ำเพียงคนเดียวถ้านักเรียนเป็นชัย นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่ทำความสะอาดเหมือนกับเอก
 - ข. ตอว่าเอกที่ไม่ช่วยทำความสะอาด
 - ค. ทำความเข้าใจกับเอกถึงหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ
4. มานพไม่ชอบทำงานกลุ่มแต่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานในกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นมานพ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ทำเมื่อไรก็ได้ ไปเล่นดีกว่า
 - ข. พยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด
 - ค. ยอมทำแต่ทำบางส่วนที่เหลือให้เพื่อนคนอื่นทำ

5. ศรชัยเป็นนักเรียนยากจน ทำให้ต้องทำงานช่วยพ่อแม่จนดึก ด้วยเหตุนี้ศรชัยจึงมักนั่งหลับในห้องเรียนและถูกครูว่าเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นศรชัยนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ยอมให้ครูว่าต่อไป
- ข. อธิบายเหตุผลให้ครูเข้าใจ
- ค. ไม่เข้าเรียน

6. เอกพลชอบนั่งโยกเก้าอี้และมักจะโยกมาโดนโต๊ะเรียนของมงคลอยู่เสมอ ถ้านักเรียนเป็นมงคลนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ขยับโต๊ะของนักเรียนให้ห่างออกมาให้พ้นระยะที่เก้าอี้ของเอกพลจะมาโดน
- ข. ดันโต๊ะของนักเรียนให้ชิดเก้าอี้ของมงคลเพื่อให้มีที่ว่างให้โยกอีกต่อไป
- ค. ดันโต๊ะของนักเรียนชนกับเก้าอี้ของมงคลเมื่อมงคลโยกเก้าอี้มา

7. ขณะที่เอกชัยเดินออกไปรายงานหน้าชั้น อติศักดิ์ก็ยื่นเท้ามาขวางทางทำให้เอกชัยสะดุดล้มลงถ้านักเรียนเป็นเอกชัย นักเรียนจะอย่างไร

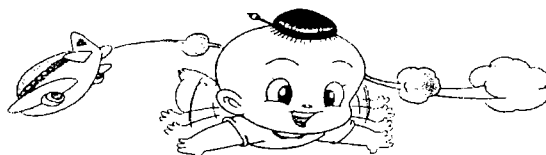
- ก. ลุกขึ้นมาพร้อมกับเตะขาอติศักดิ์ทันที
- ข. พยายามทำใจว่าอติศักดิ์ไม่ได้ตั้งใจที่จะแกล้ง
- ค. ขอให้ครูลงโทษอติศักดิ์

8. อนุสรณ์ตอบปัญหาที่ครูถามไม่ถูกจึงถูกเพื่อนหลายคนหัวเราะเยาะ ถ้านักเรียนเป็นอนุสรณ์นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ต่อกว่าเพื่อนด้วยถ้อยคำต่าง ๆ
- ข. ไม่ยอมตอบคำถามของครูอีกต่อไป
- ค. คิดเสียว่าสิ่งที่ารู้พลานักปราชญ์ยังรู้ลั้งและพยายามตั้งใจเรียนมากขึ้น

9. โยธินเป็นเด็กที่เรียนไม่เก่ง จึงมักไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูสอนอยู่เป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นโยธินนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ไม่สนใจเรียนอีกต่อไป
- ข. พยายามถามเพื่อนที่รู้และปรึกษาครูให้มากขึ้น
- ค. ขอลอกการบ้านจากเพื่อนหรือหากิจกรรมอื่นทำ

10. อรปรียา เป็นนักเรียนที่สติปัญญาไม่ดี และกลัวสอบตกมากที่สุด ถ้านักเรียนเป็นอรปรียา นักเรียนจะอย่างไร
- ใช้เวลาในการอ่านหนังสือและทบทวนให้มากยิ่งขึ้น
 - ยอมรับที่ได้คะแนนต่ำ
 - ขอลอกลำตอบจากเพื่อน
11. ณรงค์เป็นเพื่อนสนิทกับวรพล วันหนึ่งณรงค์กับวรพลทะเลาะกัน เพราะณรงค์เข้าใจผิดคิดว่าตนเองคืนเงินที่ยืมไปให้กัวรพลเรียบร้อยแล้ว จากสถานการณ์นี้ถ้านักเรียนเป็นวรพล นักเรียนจะอย่างไร
- อธิบายให้ณรงค์เข้าใจและขอให้นำเงินมาคืน
 - คิดเสียว่าเงินทองเป็นของนอกกาย
 - เลิกคบกับณรงค์
12. น้อยเป็นนักเรียนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง วันหนึ่งน้อยทำผิดระเบียบของโรงเรียน และครูบอกว่าจะลงโทษน้อยในวันรุ่งขึ้น ถ้านักเรียนเป็นน้อย นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่ไปโรงเรียน
 - ไปโรงเรียนแต่แกล้งป่วย
 - ยอมรับโทษแต่โดยดี
13. มาลีเป็นนักเรียนที่กลัวแมลงสาบ แต่วิชัยแอบนำแมลงสาบมาใส่ไว้ในกล่องดินสอของมาลี ทำให้มาลีตกใจ ถ้านักเรียนเป็นมาลี นักเรียนจะอย่างไร
- โกรธและไม่พูดกับวิชัย
 - หาโอกาสแกล้งวิชัยเมื่อมีโอกาส
 - บอกวิชัยว่าต่อไปอย่าแกล้งแบบนี้อีก
14. ชัยทำการบ้านเสร็จเร็วมาก แต่ถูกครูตำหนิที่ทำงานไม่เรียบร้อย ถ้านักเรียนเป็นชัย นักเรียนจะอย่างไร
- พยายามทำการบ้านให้เรียบร้อยมากขึ้น
 - ไม่ส่งการบ้านครูอีก
 - ส่งการบ้านที่หลังเพื่อนจะได้ไม่ถูกตำหนิอีก
15. อรยาชวนสุวารีคุยในห้องเรียน เมื่อครูหันมาเห็นสุวารีกำลังคุย ครูจึงตำหนิสุวารีเพียงคนเดียว ถ้านักเรียนเป็นสุวารี นักเรียนจะอย่างไร
- บอกครูหลังเลิกเรียนว่าอรยาเป็นคนชวนคุย
 - ตกลงกับอรยาว่าต่อไปจะไม่คุยกันในห้องเรียนอีก
 - โกรธและไม่พูดกับครูอีกต่อไป

16. ในขณะที่เรียนหนังสือ เอกได้ยินเสียงเพื่อนคุยกันเสียงดัง ทำให้ไม่พอใจเพราะไม่ได้ยินเสียงครู ที่สอนอยู่หน้าห้อง ถ้านักเรียนเป็นเอก นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ตะโกนเสียงดังออกมาให้เพื่อนหยุดคุย
- ข. ขอร้องเพื่อนหลังเลิกเรียนว่าต่อไปอย่าคุยเสียงดัง
- ค. ขออนุญาตไปนอกห้องแล้วค่อยกลับเข้ามาใหม่

17. ยุพาเป็นนักเรียนยากจน ทำให้ต้องใส่ชุดนักเรียนเก่า ๆ จนถูกเพื่อนล้อ และไม่ยอมอยู่ใกล้ยุพา ถ้านักเรียนเป็นยุพา นักเรียนจะอย่างไร

- ก. เก็บตัวเงียบอยู่คนเดียว
- ข. พยายามเก็บเงินไว้ซื้อชุดนักเรียนใหม่ ๆ ใส่เหมือนเพื่อน
- ค. ตั้งใจเรียนตามปกติโดยไม่สนใจคำล้อเลียนของเพื่อน

18. ทวีเรียนไม่เก่งแต่เล่นกีฬาเก่ง ด้วยเหตุนี้เพื่อน ๆ จึงมักจะพูดประชดทวีว่า “น่าจะไปไถนามากกว่ามาเรียน” จากสถานการณ์นี้ ถ้านักเรียนเป็นทวี นักเรียนจะอย่างไร

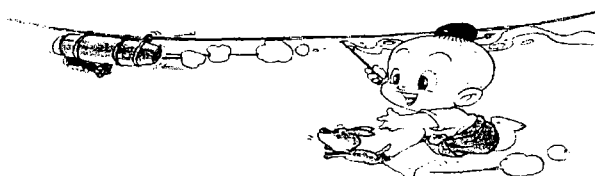
- ก. เอาใจใส่การเรียนให้มากขึ้นและเล่นกีฬาต่อไป
- ข. เลิกเล่นกีฬา
- ค. ทำร้ายเพื่อนคนที่พูดประชด

19. อุดมเป็นนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่มีพ่อเป็นภารโรงของโรงเรียนแห่งนั้น อุดมจึงถูกเพื่อนแสดงกิริยา ท่าทางดูถูกและไม่ยอมรับอุดมเข้ากลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นอุดม นักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกครูทุกครั้งที่เพื่อนพูดดูถูก
- ข. ยอมรับความจริงและพยายามตั้งใจเรียน
- ค. ไม่เล่นกับเพื่อน

20. พนมเป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียน แต่ประสบปัญหาทางบ้านบางอย่างทำให้ต้องขาดเรียน ทำให้เพื่อน ๆ คิดว่าพนมคงติดยาเสพติดและเอาแต่เที่ยวเตร่ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ถ้านักเรียนเป็นพนม นักเรียนจะอย่างไร

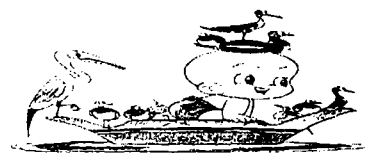
- ก. ไม่พูดคุยกับเพื่อน
- ข. ต่อกว่าเพื่อนที่ใส่ร้าย
- ค. มาโรงเรียนเป็นปกติและอธิบายเหตุผลให้เพื่อนเข้าใจ

ฉบับที่ 4

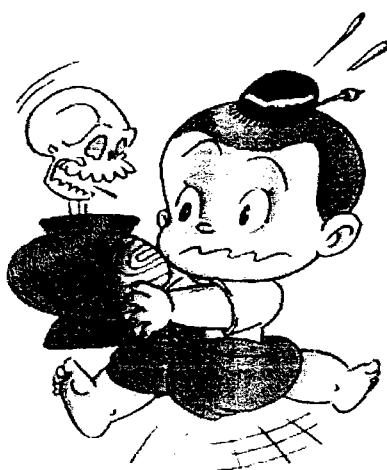
แบบวัดเจตคติต่อครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

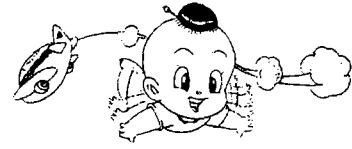
ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1	ครูคือผู้สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียน					
2	ครูคือผู้มีพระคุณต่อนักเรียน					
3	ครูคือบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน					
4	ครูคือผู้ชักนำนักเรียนไปในทางที่ดี					
5	ครูคือคนสำคัญของนักเรียน					
6	ครูคือบุคคลสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ทุกเรื่อง					
7	ครูคือผู้พัฒนาชีวิตนักเรียน					
8	ครูเป็นบุคคลที่นักเรียนรัก					
9	ครูเป็นบุคคลที่นักเรียนให้ความเคารพนับถือ					
10	ครูเป็นบุคคลที่นักเรียนให้ความยกย่อง					
11	ครูทุ่มเทการสอนเพื่อนักเรียน					
12	ครูทำงานเพื่อผลประโยชน์ของนักเรียน					
13	ครูคือผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน					
14	ครูคือผู้เสียสละเพื่อนักเรียน					
15	ครูอุทิศเวลาส่วนตัวเพื่อนักเรียน					
16	ครูอดทนต่อความยากลำบากเพื่อนักเรียน					
17	ครูเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้					
18	ครูเป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ					
19	ครูรักนักเรียนเหมือนลูก					
20	ครูมีความจริงใจต่อนักเรียน					
21	ครูเป็นมิตรกับนักเรียน					
22	ครูห่วงใยนักเรียน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
23	ครูมีความเอื้ออาทรต่อนักเรียน					
24	ครูคือผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับนักเรียน					
25	ครูหวังดีต่อนักเรียน					

ฉบับที่ 5

แบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของครูผู้สอนที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
1	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้กับครู					
2	ครูให้คำแนะนำหนังสือ หรือสถานที่ที่นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ					
3	ครูให้นักเรียนฝึกทำแบบฝึกหัด จนนักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง					
4	ครูให้นักเรียนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการสอน					
5	ครูสอนโดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ					
6	ครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น พระ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน					
7	ครูส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับเพื่อน					
8	เมื่อมีโอกาสครูจะสอนนักเรียนจากสถานการณ์จริง					
9	เมื่อเรียนจบชั่วโมง ครูให้นักเรียนสรุปบทเรียนด้วยความเข้าใจของตนเอง โดยครูจะให้คำแนะนำเพิ่มเติม					
10	ครูสอนโดยให้นักเรียนค้นหาข้อบกพร่องของตนเองและคิดหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น					
11	ครูเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนเข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน					
12	ครูพานักเรียนไปเรียนนอกสถานที่ในโอกาสที่เหมาะสม					
13	ครูจัดห้องเรียนให้มีมุมความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาตามความสนใจของนักเรียน					
14	ครูสอนเนื้อหาเดียวกันด้วยวิธีสอนหลายวิธี เพื่อให้นักเรียนทุกคนเกิดความรู้ความเข้าใจ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
15	ครูสอนเนื้อหาจากง่ายไปยากจนนักเรียนเกิดความเข้าใจ					
16	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง					
17	ครูสอนโดยให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่มและเสนอผลงานเป็นกลุ่ม					
18	นักเรียนได้เรียนจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ					
19	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ตลอดเวลา					
20	ครูสรุปความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน ก่อนที่จะให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้					
21	ครูช่วยเหลือและให้คำแนะนำ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้					
22	ครูสอนโดยให้นักเรียนได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนได้อย่างอิสระ					
23	ครูฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงาน					
24	ครูสอดแทรกการสอนมารยาทตามวิถีวัฒนธรรมไทย					
25	ครูให้นักเรียนทำแฟ้มสะสมงานของตนเอง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียน					

ฉบับที่ 6

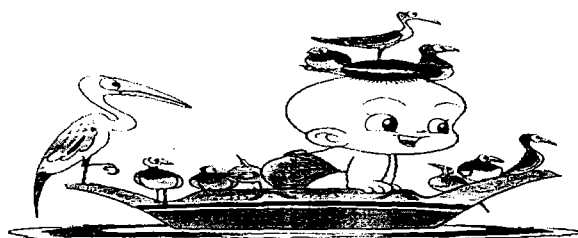

แบบสอบถามวัดคุณลักษณะของครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติของครูผู้สอนที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น (หนึ่งข้อความตอบได้เพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
1	ครูยิ้มแย้มแจ่มใส					
2	ครูเป็นคนอารมณ์ดี					
3	ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน					
4	ครูพูดจาทักทายนักเรียนเมื่อพบเจอในสถานที่ต่าง ๆ					
5	เมื่อนักเรียนทะเลาะกัน ครูจะตัดสินอย่างยุติธรรม					
6	ครูให้ความเสมอภาคแก่นักเรียนทุกคน					
7	ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน					
8	ครูใช้คำพูดไพเราะอ่อนหวานกับนักเรียน					
9	ครูพูดกับนักเรียนด้วยถ้อยคำสุภาพ					
10	ครูพูดจาฉะฉานชัดเจน					
11	ครูไม่ระบายอารมณ์ใ้แก่นักเรียน					
12	ครูไม่เคยแสดงอารมณ์หงุดหงิดกับนักเรียน					
13	ครูเป็นคนใจเย็น					
14	ครูลงโทษนักเรียนเมื่อมีเหตุผลสมควร					
15	ครูสามารถเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจได้ ถ้านักเรียนมีเหตุผลเพียงพอ					
16	ครูรับฟังเหตุผลของนักเรียน					
17	เมื่อนักเรียนทำผิดระเบียบครูจะให้โอกาสนักเรียนแก้ตัว					
18	เมื่อนักเรียนไม่ทำการบ้าน ครูจะไม่ลงโทษทันที แต่จะให้ให้นักเรียนทำมาส่งภายหลัง					
19	เมื่อนักเรียนทำให้ครูเดือดร้อนหรือเสียใจ ครูไม่เคยถือโทษโกรธนักเรียน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
20	ครูไม่นำเรื่องส่วนตัวของนักเรียนมาพูดเล่น					
21	ครูรักษาความลับของนักเรียน					
22	ครูไม่เปรียบเทียบนักเรียนกับคนอื่น					
23	ครูไม่โกรธเมื่อนักเรียนทำผิดโดยไม่ตั้งใจ					
24	ครูตอบคำถามต่าง ๆ ของนักเรียนได้ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน					
25	ครูสอนเก่งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ					

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชต์เผ่า
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมประสิทธิ์
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์ ดร.วรรณิ์ ไทยยานันท์
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 1

ภาคผนวก ง
หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
และขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ศธ 0519.12/ 6346

วันที่ ๒๘ สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นายมารุต พัฒนา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ละเอียด รักษ์เฝ้า อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม และ อาจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามความสัมพันธ์ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นายมารุต พัฒนา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นิภาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

28 สิงหาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ดร.วรรณิ ไทยานันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายมารุต พัฒนา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายมารุต พัฒนา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์มือถือ 01-2996882

ที่ ศธ 0519.12/ 6520

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 กันยายน 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายมารุต พัฒนาผล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช เป็นคณะกรรมการควบคุม การทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ตอบแบบสอบถาม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน จังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนกันยายน 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายมารุต พัฒนาผล ได้เก็บข้อมูลในการทำ ปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อานันท์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-2996882

ที่ ศธ 0519.12/ 65๙๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 กันยายน 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายมารุต พัฒนา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตอบแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนกันยายน 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายมารุต พัฒนา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-2996882

ที่ ศธ 0519.12/6520

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 กันยายน 2546

เรื่อง ขออนุญาตขอยกเว้นเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และรายชื่อโรงเรียนในสังกัด

เนื่องด้วย นายมารุต พัฒนา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ตอบแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี ในระหว่างเดือนกันยายน 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตขอยกเว้น ได้โปรดพิจารณาให้ นายมารุต พัฒนา ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อานาภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-2996882

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายมารุต พัฒนาผล
วันเดือนปีเกิด	4 มีนาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	58 หมู่ 8 ตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี 72140
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2544	กศ.บ. (คณิตศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ